

ชาวพุทธ กับวิภกฤติศรัทธา

อ. วศิน อินทสระ

ชาวพุทธ
กับวิกฤติศรัทธา

อ. วศิน อินทสระ

ชาวพุทธ กับวิกฤติศรัทธา

อ. วศิน อินทสระ

Facebook : อาจารย์วศิน อินทสระ

Facebook : Wasin Indasara

www.Ruendham.com

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือลำดับที่ ๓๑๗

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : เมษายน ๒๕๕๘ จำนวนพิมพ์ ๔,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถนนพระโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐-๒๗๐๒-๙๖๒๔
พิมพ์ที่ บุญศิริการพิมพ์ โทร. ๐-๒๙๔๑-๖๖๕๐-๑
จัดพิมพ์ครั้งแรก โดย สำนักพิมพ์ปัญญา : ธันวาคม ๒๕๓๗
สนใจจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน กรุณาติดต่อ ชมรมกัลยาณธรรม

ลัทธิพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำอนุโมทนา

ชมรมกัลยาณธรรมโดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณผู้เป็นประธาน ชมรม ได้ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง “ชาวพุทธกับวิกฤติศรัทธา” เพื่อแจกเป็น ธรรมทาน ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง

เรื่องใดอันจะพึงกล่าวเกี่ยวกับเรื่องวิกฤติศรัทธา ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้พอ สมควรแล้วในคำนำของการพิมพ์ครั้งที่ ๑ โดยสำนักพิมพ์ปัญญา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ มีเรื่องผนวกเข้ามาอีก ๗ เรื่องซึ่งนำมารวมไว้มีเรื่อง ทาน ๕ อย่างที่ ไม่เป็นบุญ เป็นต้น เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่าน ข้าพเจ้าขออนุโมทนา อย่างยิ่งต่อชมรมกัลยาณธรรมที่ได้ช่วยเผยแพร่ธรรมให้แพร่หลาย ซึ่งจะเป็น ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตาม

ข้าพเจ้าขอฝากพุทธศาสนสุภาษิตไว้ในที่นี้บางประการ เพื่อเป็นคติเตือน ใจ คือ

๑. ผู้อ่อนแอเกินไปก็ถูกเหยียบย่ำ ผู้แข็งกร้าวเกินไปก็มีเวรภัย บัณฑิต รู้ความแตกต่างสองอย่างนี้แล้ว พึงประพฤติดนแต่พอดีพองาม

(สุภาษิตจากชาดก)

๒. สิ่งหนึ่งดีสำหรับคนหนึ่ง แต่ไม่ดีสำหรับอีกคนหนึ่ง เพราะฉะนั้น สิ่งทั้งหลายจะว่าดีทั้งหมดก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ดีทั้งหมดก็ไม่ใช่

(สุภาษิตจากชาดก)

พิจารณาด้วยดีแล้วจะเห็นว่า เราอยู่ในสังคมควรประพฤติตนแต่พอดี พองาม ไม่อ่อนแอเกินไปและไม่แข็งกร้าวเกินไป สิ่งทั้งหลายในโลกนี้มีทั้งคุณ และโทษเจือกันอยู่ บางอย่างให้โทษเมื่อเกินพอดี ผู้ฉลาดจึงควรแยกแยะให้เป็น ถือเอาในส่วนที่เป็นคุณ ทั้งสิ่งที่เป็นโทษเสีย ก็จะได้รับประโยชน์จากสิ่งทั้งหลายเท่าที่ประโยชน์มันมีอยู่ อย่างว่าเราจะกินปลา ปลานั้นมีก้างซึ่ง จำเป็นแก่มันเมื่อมันมีชีวิตอยู่เหมือนคนมีกระดูก แต่เมื่อมันตายแล้วคนนำมาปรุงเป็นอาหาร ก็ควรจะเลือกกินเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อของมัน ส่วนที่เป็น ก้างก็ทิ้งไป ระวังอย่าให้ก้างติดคอซึ่งจะเป็นความทุกข์มิใช่น้อย พร้อมกันนี้ ขออวยพรให้ท่านผู้อ่านประสบความสำเร็จตามทีปรารถนา โดยชอบธรรมทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

๒๗ เมษายน ๒๕๕๘

คำนำ ของชมรมกัลยาณธรรม

ตามที่ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้ว่า พระพุทธศาสนาสอนให้พุทธบริษัทเชื่อกฎแห่งกรรม รับผิดชอบตัวเอง ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ไม่เชื่อง่าย ไม่มมง่าย เน้นเรื่องตนและการพึ่งตน ให้มีตนซึ่งมีธรรมเป็นที่พึ่ง ถือเอาการประพฤติธรรมคือ สุจริตกาย วาจา ใจ เป็นแนวทางแห่งการพึ่งตนเอง มีชาวต่างประเทศกล่าวถึงพุทธศาสนาโดยคำนึงถึงลักษณะนี้ว่า a do-it-yourself religion ไม่มีการอ้อนวอน ตรงกับพระพุทธพจน์ที่ว่า “ความเพียรทำนทั้งหลายต้องทำเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก (ทาง) เท่านั้น” (ตุมเหติ กิจจํ อาตปปี อุกุชตาโร ตถาคตา)

หนึ่งในหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา คือ “ศรัทธา” ซึ่งเป็นตัวนำร่องของปัญญา โดยสุดท้ายแล้วศรัทธาย่อมถูกแทนที่ด้วยปัญญา ศรัทธาจึงมีบทบาทสำคัญในการศึกษารธรรมแต่ต้องเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา เพื่อเป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาไปตามลำดับ หากศรัทธากลายเป็นวิฤติศรัทธาเสียแล้ว ย่อมต้องมีหลักที่ถูกต้องมั่นคงอันจะนำพาจิตใจให้มีความตั้งมั่นให้สมประโยชน์ในการเป็นพุทธบริษัทที่ดี

หนังสือชาวพุทธกับวิกฤติศรัทธาเคยจัดพิมพ์มาเมื่อ ๒๐ กว่าปีแล้ว อ่านสนุกแบบวางไม่ลง ได้คุณค่าสาระประโยชน์ทางปัญญาในหลากหลายมิติแห่งธรรม ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาและชื่นชมท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ปิยาจารย์ของข้าพเจ้ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบทที่ว่าด้วย “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ซึ่งข้าพเจ้าได้สัมผัสถึงหัวใจของครูผู้ประเสริฐที่ถอดหัวใจเขียนแบบที่ท่านเรียกว่า “บานมาจากข้างใน” เพราะคุณธรรมความเป็นครู เป็นผู้รู้จริง มีอยู่ในเนื้อในตัวท่านแล้วทุกประการ จึงสามารถเรียบเรียงออกมาได้อย่างแจ่มแจ้ง ประทับใจ และนอกจากนี้ยังมีอีกหลายหัวข้อที่ล้วนน่าสนใจศึกษา ชวนติดตาม

ด้วยอานุภาพแห่งธรรมอันเป็นอภิลิขิต ทุกอักษรธรรมอันวิจิตร เฉียบคม ตรงไปตรงมา และชัดเจน จึงยังคงความทันสมัย ทันเหตุการณ์ ชมรมกัลยาณธรรมจึงกราบขออนุญาตจัดพิมพ์อีกครั้งเพื่อเปิดโลกแห่งธรรมทัศน์ให้ผู้สนใจในพุทธศาสนาได้เข้าใจหลักศรัทธาที่ถูกต้อง บุญกุศลใดอันพึงบังเกิดจากการเผยแผ่ธรรม ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาและน้อมบูชาอาจารย์คุณแต่ท่าน อาจารย์วศิน อินทสระ ในวาระมงคล “๘๑ ปี เพชรแห่งการเผยแผ่ธรรม” และเพื่อร่วมแสดงมุทิตาลักการะแต่ท่านอาจารย์ในโอกาสที่ท่านได้อีกหนึ่งรับรางวัลเกียรติยศ คือ “รางวัลผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่นด้านวรรณกรรม” ประจำปี ๒๕๕๘ จากมูลนิธิศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต (มจร) (วันที่ ๒ พฤษภาคมที่ผ่านมา) และขอพระลัทธิธรรมจงดประดิษฐานมั่นคงในดวงใจของปวงเวไนยสัตว์สมดังพระพุทธปณิธานและสมความเหนือยากเสียดลของครูบาอาจารย์สืบเนื่องตลอดมาทุกกาลสมัย เทอญ

ขออนุโมทนาบุญและขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ

ประธานชมรมกัลยาณธรรม

คำนำในการพิมพ์ครั้งแรก

๒-๓ ปีนี้มีปัญหาเกิดขึ้นมากมายในแวดวงของชาวพุทธไทย โดยเฉพาะเรื่องราวอันล้นคลอนครัทธาของประชาชน พวกเขามิครัทธาในพระพุทธรศาสนา แต่ไม่รู้จะเริ่มต้นที่ใด ส่วนมากเริ่มต้นวางครัทธาลงที่พระสงฆ์ เพราะเป็นรูปธรรมที่เห็นชัดก่อนอย่างอื่น พวกเขาได้ทุ่มเททรัพย์สินเงินทองชีวิตจิตใจ ลงไปในพระสงฆ์ที่เขาเลื่อมใสอย่างหมดเนื้อหมดตัว เรียกว่าทุ่มตัวลงไปเลยทีเดียว ที่สมหวังก็มี ที่ผิดหวังก็มาก โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังระดับผู้ใหญ่ ต่อมาเมื่อเรื่องอันเป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง หลายคนซ็อกจริงแท้จอย่างไรไม่มีใครรู้แน่ นอกจากตัวท่านเองและผู้เกี่ยวข้องในกรณีนั้น แต่มันก่อให้เกิดความคลางแคลงใจล้นคลอนครัทธาของมหาชนต่อพระศาสนาอย่างสุดจะพรรณนา **ทั้งนี้เพราะชาวพุทธเราส่วนมากยังเข้าไม่ถึงตัวแท้ของศาสนา คือ พระธรรม ยังมองเห็นพระพุทธรูปและพระสงฆ์เป็นศาสนาอยู่จนพุทธรศาสนาจะกลายเป็นพุทธรูปศาสนาไปแล้ว พระพุทธรูปก็ตาม พระสงฆ์ก็ตาม ถ้าชาวพุทธเราไม่ทำความเข้าใจให้ดีให้ถูกต้องแล้วจะกลายเป็นสิ่งบังไม่ให้เห็นพระธรรม นำเสียตายเพียงไรที่เราทะนุบำรุงศาสนาแต่ไม่ได้ตัวศาสนา มาชื่นชม เหมือนคนหลงลูบลำเพลิดเพลินอยู่กับกระดาดห่อของ โดยไม่ได้เปิดดู ไม่ได้รู้ว่าข้างในมีอะไรบ้างอันน่าชื่นชมยินดีกว่ากระดาดห่อของเป็นไหนๆ**

เนื่องจากยังไม่มั่นใจตัวศาสนาคือพระธรรม พอมีอะไรมากระทบกับส่วนที่เป็นสื่อของพระธรรม คือ พระสงฆ์ คนก็พลอยเลื่อมศรัทธาในพระศาสนาไปด้วย วิกฤตศรัทธาจึงเกิดขึ้นในใจของชาวพุทธทำให้ล้งเล็บบสนในพุทธศาสนา โดยเฉพาะในพระสงฆ์ผู้ซึ่งชาวพุทธท่องมาแต่เด็กและสั่งสอนกันต่อมาว่า เป็นกลุ่มชนผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตาม

“วิกฤติ” หมายถึง เวลา หรือเหตุการณ์เข้าชั้นอันตราย อยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งจะนำไปทางดีหรือทางร้ายก็ได้ แต่ระหว่างช่วงวิกฤตินั้นจะเกิดความสับสนขึ้น ในขณะที่เดียวกันทำให้คนตื่นตัวแสวงหาทางที่ดีกว่าสิ่งที่ถูกต้องกว่า เพราะได้รับบทเรียนมาพอสมควร ถ้าเขาเริ่มใช้ปัญญาควบคุมศรัทธา ก็จะได้ประโยชน์มากกับตัวเขาเองและต่อพระศาสนาด้วย

ชาวพุทธเราแม้จะมีวิกฤตศรัทธาอยู่บ้างเป็นระยะๆ แต่ถ้าได้ปัญญาเพิ่มขึ้นก็เป็นสิ่งที่น่าพอใจ เหมือนเสีย ๑ ได้ ๑๐ เพราะปัญญาเป็นคุณธรรมอันสูงสุดนำไปสู่ความหลุดพ้น (วิมุตติ) พุทธศาสนาเองก็เป็นศาสนาแห่งปัญญา ไม่ใช่ศาสนาแห่งศรัทธา **พระพุทธศาสนาไม่ต้องการให้บุคคลเชื่อสิ่งใดโดยปราศจากปัญญา ไม่ต้องมอบกายถวายชีวิตต่อสิ่งใด ต่อบุคคลใดที่ยังไม่ได้ตรองให้เห็นด้วยปัญญาเสียก่อน**

จริงอยู่ เมื่อเรายังไม่มีปัญญาเพียงพอในสิ่งใดในเรื่องใด เราย่อมต้องเชื่อผู้มีปัญญาผู้มีความรู้ในเรื่องนั้นไปพลางก่อน แต่ไม่ใช่ให้หยุดอยู่เพียงแค่นั้น พุทธศาสนาต้องการให้ชาวพุทธเป็นไทแก่ตัว ไม่ใช่นับถือศาสนาหรือศีลธรรมอย่างเป็นทาส อันเป็นสัญลักษณ์แห่งความอ่อนแอทางจิตใจ

ถ้าชาวพุทธเราส่วนใหญ่ยังสนใจพุทธศาสนาเฉพาะในแง่ที่เป็นพิธีกรรม ไม่ค่อยสนใจพุทธศาสนาในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ คือหลักธรรม หลักปฏิบัติ

ในชีวิตประจำวันอันจะเป็นเครื่องมือช่วยตนในคราวมีทุกข์แล้ว พอความทุกข์เกิดขึ้นก็พะวักพะวน จับอะไรไม่ถูก ตรงนี้แหละที่จะตกเป็นเหยื่อของพวกมิจฉาชีพที่แฝงตนเข้ามาในรูปของนักบุญหรือแม้แต่ในรูปของนักบวช พุทธบริษัทเหล่านี้ น่าสงสารเพียงไร

ทางที่ดีและปลอดภัย พุทธบริษัทควรจะเชื่อพระพุทธเจ้าที่ตรัสสอนให้ชาวพุทธมีตนเองและมีธรรมเป็นที่พึ่งให้ได้ **ในการนี้ปัญญาเป็นตัวสำคัญอย่างยิ่ง** เป็นหลัก ให้ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ยึดเกาะหรือทรงตัวอิงอาศัยอยู่ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า

“สำหรับบอริยสาวกผู้มีปัญญา, ศรัทธา ซึ่งเป็นธรรมคล้อยตามปัญญา ย่อมทรงตัวอยู่ได้ วิริยะ สติ สมาธิ ก็เช่นกันเป็นธรรมคล้อยตามปัญญา ย่อมทรงตัวอยู่ได้” (พระไตรปิฎก เล่ม ๑๙ ข้อ ๙๘๙)

แปลว่ามีปัญญาขึ้นตัวเป็นหลัก พลธรรมอีก ๔ อย่างมีศรัทธาเป็นต้นมาอิงอาศัยอยู่กับปัญญาเหมือนมีเสาหลักอยู่เสาหนึ่งยืนต้นอย่างมั่นคง เอาไม้อื่นมาพิงไว้กับเสานั้นก็ทรงตัวอยู่ได้

“ภิกษุทั้งหลาย, อินทรีย์อย่างหนึ่งอันบุคคลอบรมแล้วทำให้มากแล้ว ย่อมบอกได้ว่า เป็นผู้สิ้นอาสวะ นั่นคือปัญญินทรีย์ (ธรรมะที่เป็นใหญ่คือปัญญา)” (พระไตรปิฎก เล่ม ๑๙ ข้อ ๙๘๘)

ด้วยเหตุนี้ ชาวพุทธจึงควรตระหนักในการอบรมปัญญา พึงตั้งตนไว้โดยประการที่ปัญญาจะเจริญได้จนสามารถรู้เองเห็นเองแจ่มแจ้งเองแล้วไม่ต้องเชื่อแม้แต่คำของสมณะ (น จ ปน สมณวจน เหตุปี คจจติ-พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๑๑๗) พระพุทธเจ้าก็ทรงประสงค์เช่นนั้น ดังที่เคยทรงประทานสาธุการแก่พระสารีบุตรผู้กราบทูลว่า ไม่ต้องเชื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าในเรื่องนี้ เพราะท่านได้รู้เอง-เห็นเอง ทางตลอดเองด้วยปัญญาแล้ว หมดความ

สงสัยแล้วในเรื่องพระ ๕ คือ ศรัทธาเป็นต้น ปัญญาอันบุคคลอบรมแล้วทำให้
มาก แล้วย่อมหยั่งลงสู่มตธรรม มีมตธรรมคือนิพพานเป็นที่สุด (นัย พระไตร
ปิฎก เล่ม ๑๙ ข้อ ๙๘๔-๙๘๖)

**ศรัทธาเป็นคุณธรรมที่ต้องการก่อนในเบื้องต้น แต่ต้องเป็นศรัทธา
ที่ประกอบด้วยปัญญา** ปราศจากปัญญาแล้วจะเป็นความงมงาย ไม่ใช่ศรัทธา
ที่ต้องการในพุทธศาสนา ความงมงายมีอยู่ในที่ใด ความเป็นทาสก็มีอยู่ใน
ที่นั้น พุทธศาสนาต้องการให้ชาวพุทธเป็นไท

ถ้าหนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้อ่านมีศรัทธาที่ถูกต้องและรุ่งเรืองด้วยปัญญา
ท่ามกลางความมืดคือโหมะหรืออริชชาได้บ้างแล้ว ข้าพเจ้าก็จะรู้สึกมีความ
สุขใจไม่น้อยเลย และขอจบคำนำนี้ด้วยพระพุทธพจน์ว่า

“สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมรุ่งเรืองด้วยปัญญา ท่ามกลาง
ปฏิกูลผู้มีตบอด เหมือนดอกบัวแม่เกิดในกองหยากเยื่อ ก็ชูดอกขึ้นเหนือ
กองหยากเยื่อ มีกลิ่นหอมนารีนรมย์ใจ”

โปรดได้รับความนับถือจากข้าพเจ้า

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๗

สารบัญ

❖ ชาวพุทธควรทำอย่างไรกับวิกฤติศรัทธาที่เกิดขึ้นแล้ว	๑๓
❖ ชาวพุทธควรมีท่าทีอย่างไร เมื่อพระสงฆ์ที่ตนนับถือถูกติเตียน	๒๕
❖ วิเคราะห์เรื่องปัญหาการเหยียบผ้าขาวของภิกษุ	๓๙
❖ ทรัพย์สินทางปัญญากับการเทศนาธรรมของภิกษุ	๕๓
❖ ทาน ๕ อย่าง ที่ไม่เป็นบุญ	๖๗
❖ ฤกษ์ดีอยู่ที่สุจริต	๗๓
❖ แนวทางการส่งเสริมพุทธศาสนา ความหวังที่รอการสานต่อ	๘๑
❖ เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา	๘๙
❖ สภาพขาดแคลนบุคลากร ในวงการพระพุทธศาสนา	๑๑๕
❖ ศาลาพักร้อน	๑๒๑
❖ ไม่เป็นไปตามที่อ้อนวอน	๑๒๙

“ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์บางรูปในขณะนี้
เป็นเรื่องสะท้อนศรัทธาประชาชนต่อพระสงฆ์อย่างมาก
แต่ถ้าเรื่องนี้ทำให้ชาวพุทธบางส่วนมีหูดาสว่างขึ้นบ้างก็คุ้ม
เพราะการสูญเสียศรัทธาไป แต่ได้ปัญญามานั้น
เป็นสิ่งควรแลกเพราะมีคุณค่ากว่ากัน ”

ชาวพุทธควรทำอย่างไร กับวิกฤติศรัทธาที่เกิดขึ้นแล้ว

พุทธศาสนาแบบที่ชาวบ้านยึดถือไว้ด้วยศรัทธา ได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยมานานเกือบพันปี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะนี้ได้เขย่าศรัทธาของมหาชนอย่างแรง คนที่เคยศรัทธาต่อพระสงฆ์อย่างหนักแน่น ที่เป็นศรัทธาเฉพาะบุคคลได้หยุดคิดและลังเล ส่วนผู้มีปัญญาและศรัทธาในคุณของพระสงฆ์เพื่อการถ่ายแบบเข้าสู่ตนไม่ยึดติดในตัวบุคคลแต่ฝ่ายเดียวนั้น ได้มองเห็นโทษของการแขวนศรัทธาไว้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ มีท่าทีที่จะใช้ชีวิตแบบใหม่อย่างเรียบง่ายอย่างชาวพุทธที่ดี ได้มองเห็นคุณลักษณะพิเศษของพุทธศาสนามากขึ้นในข้อที่สอนให้ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย จะได้ทำงานอย่างสูงส่งอย่างที่เรารู้จักว่า plain living high doing (อยู่อย่างต่ำ ทำอย่างสูง) แม้คนส่วนมากจะดำเนินชีวิตสวนกันคือ พยายามที่จะอยู่อย่างสูง แต่ทำอย่างต่ำ ซึ่งไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนาก็ตาม

ชาวพุทธเราส่วนมากติดในพระสงฆ์ที่ทำตัวขลังและศักดิ์สิทธิ์ หลงใหลคลั่งไคล้ จนไม่เห็นพระธรรม พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมมติสงฆ์อันพวกเขาติดใจ หลงใหล คลั่งไคล้ นั้นแหละมาบังไม่เห็นพระธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

อย่างยิ่ง เพราะพระธรรมเป็นสิ่งสูงสุด พระสงฆ์เคารพพระพุทธเจ้า เคารพพระธรรม แต่ชาวพุทธบางพวกติดอาจารย์ หลงอาจารย์ จนลืมนึกถึงพระพุทธเจ้าและพระธรรม

เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์บางรูปในขณะนี้ เป็นเรื่องสะเทือนศรัทธาประชาชนต่อพระสงฆ์อย่างมาก แต่ถ้าเรื่องนี้ทำให้ชาวพุทธบางส่วนมีหูดาสว่างขึ้นบ้างก็คุ้ม เพราะการสูญเสียศรัทธาไปแต่ได้ปัญญามานั้นเป็นสิ่งควรแลกเปลี่ยน เพราะมีคุณค่ามากกว่ากันมาก ปัญญาเป็นคุณธรรมสูงสุดในพุทธศาสนา (สพเพ ธมฺมา ปญฺญตฺตฺรา)

ชาวพุทธในเมืองไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนา นับถือพระสงฆ์ด้วยศรัทธาไม่ค่อยใช้ปัญญา จึงมักถูกหลอกให้เชื่อใ้ห้มงายให้ฝังตัวลงไปในเรื่องอันไม่ควรเชื่ออยู่เสมอ พวกเขาเสียเงินทอง เสียเวลาในการบำรุงศาสนาในการบำรุงพระสงฆ์ไปมากเหลือเกิน แต่ความทุกข์ใจของพวกเขาไม่ได้ลดลง เพราะขาดปัญญาหูดาสว่าง การที่จะนับถือศาสนาให้ได้ผลคุ้มค่านั้นต้องนับถือด้วยปัญญา

นับถือศาสนาอยากล้างศาสนา นับถืออาจารย์อยากล้างอาจารย์ ถ้าล้างเป็นโมหะ เป็นอวิชชา เกิดผลเสียแน่นอน

การปฏิบัติธรรมทำได้ง่ายๆ คือทำตนให้ดี ให้อยู่ในสุจริต ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายก็เท่านั้น ไม่ต้องยุ่งยากวุ่นวายอะไร ไม่ติดรูปแบบ แต่พยายามแสวงหาเนื้อหาที่แท้จริง **สาระที่แท้จริงของเรื่องนั้น** คือเอาการทำงานให้ถูกต้องเป็นการปฏิบัติธรรมไม่ต้องเวียนติดตามอาจารย์ไปทุกหนทุกแห่ง ซึ่งจะกลายเป็นภาวะด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นเครื่องข้อง

เป็นอุปัชฌายะ และเป็นอันตรรายทั้งแก่ศิษย์และอาจารย์ มีตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนแล้ว พระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาตรัสสอนเรื่องนี้ไว้แล้วเมื่อ ๒,๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว (ปรากฏอยู่ในมหาสุญญตสูตร พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔)

พระรัตนตรัยเป็นสิ่งสำคัญในพุทธศาสนา ประกอบด้วยพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ แต่พระสงฆ์ที่ท่านจัดเข้าเป็นองค์หนึ่งของพระรัตนตรัย หมายถึง พระอริยสงฆ์ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ขอให้พิจารณาดูพระสังฆมณฑล ๙ ที่เราสวดกันทุกเช้าเย็นเถิดจะเห็นว่าท่านระบุถึงบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก (จตุตทาริ ปริสยคานี อภฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ) ว่าเป็นพระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ถ้ายังไม่ถึงขั้นก็เป็นเพียงสมมติสงฆ์ เป็นสัญลักษณ์เป็นรูปแบบแห่งพระสงฆ์ เป็นผู้สมัครใจเข้ามาอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์ ด้วยตั้งใจว่าจะปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ เพื่อพ้นจากพันธนาการ นั่นคือปฏิบัติหน้าที่ให้ไว้กับสังฆมณฑลและให้ไว้กับประชาชน โดยแสดงเพศเป็นนักบวช มีความเป็นอยู่ต่างกับคฤหัสถ์ แต่ในภาคปฏิบัติยอมทำได้บ้าง ทำไม่ได้บ้าง ตามวิสัยแห่งผู้ที่ยังเป็นปุถุชน ยังมีกิเลส ยังมีโลก โกรธ หลงอยู่ ยังมีราคะ โทสะ โมหะอยู่ ยังต้องการโลกธรรมส่วนที่นำปรารภนา คือ ลากยศ สรรเสริญ สุข อยากจะปฏิบัติเสถียรโลกธรรมส่วนที่ไม่นำปรารภนา คือ เสื่อมลาก เสื่อมยศ นินทา ทุกข์

ชาวพุทธผู้เป็นคฤหัสถ์จึงได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง การประพฤติอันไม่ดีงามของพระสงฆ์อยู่เนืองๆ เป็นข่าวเล็กๆ น้อยๆ บ้าง เป็นข่าวใหญ่บ้าง เกิดวิกฤติศรัทธา เกิดผิดหวังในจริยาของพระสงฆ์อยู่บ่อยๆ ทั้งนี้เพราะชาวพุทธได้ตั้งพระสงฆ์ไว้ในที่สูง เคารพนบถนอบอย่างพิเศษและมีทัศนคติว่าเป็นผู้สละแล้ว ไฉนจึงทำเช่นนั้น

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เพื่อไม่ให้เกิดวิกฤตศรัทธาในพระสงฆ์ ชาวพุทธเราจะต้องสร้างแนวคิดใหม่ คือคิดเสียใหม่ให้ตรงตามความเป็นจริง **คือคิดว่าพระภิกษุสามเณร ก็คือผู้ที่เข้ามาบวชด้วยตั้งใจจะศึกษาเล่าเรียนและตั้งใจจะทำความดี เป็นผู้ฝึกฝนเพื่อจะเป็นคนดี ไม่ใช่ตีสมบูรณแล้วอย่างที่คุณส่วนมากคิด** พระเองก็อยากให้ชาวบ้านคิดเช่นนั้น เพื่อท่านจะได้อยู่อย่างธรรมดาๆ

ชาวบ้านบางพวกยกย่องพระจนเลิศลอยเกินจริง เป็นเหตุให้พระบางรูปหลงตัวเอง เอียงไปทางที่จะโอ้อวดอุตริมนุสสรธรรม (ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ เช่น ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค ผล โดยที่สุดพูดว่าอาตมาชอบอยู่ในที่สงบ หรือพูดอ้อมค้อมพอให้เขาตีความรู้ได้ว่าตนได้บรรลุธรรมแล้วถึงความเป็นผู้วิเศษแล้ว) ซึ่งหมิ่นเหม่ต่ออาบัติปาราชิกทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุโดยไม่รู้ตัว หรือจงใจเจตนาเพื่อเรียกลาภและชื่อเสียง ไม่เป็นผลดีแก่ใคร ชาวบ้านบางคนทำด้วยสุจริตใจ ด้วยศรัทธาจริง แต่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คิดไม่ถึงว่าผลเสียจะเกิดขึ้นอย่างไร เหมือนพ่อแม่บางคนทีถนอมลูกตามใจลูกทุกอย่าง ทำให้ลูกอย่างจนลูกเหลิงและเกียจคร้าน ซ้ำไม่รู้ค่าแห่งความมีน้ำใจ ความเสียสละของพ่อแม่ และดูถูกพ่อแม่อยู่ในใจ

เพราะเหตุที่ยกย่องเกินไปนั่นเอง บางทีก็บำรุงบำเรอพระด้วยปัจจัย ๔ จนมากเกินไป จนฟุ้งเฟ้อ เหลือเฟือ ฟุ่มเฟือย มีความเป็นอยู่อย่างอัครฐาน เยี่ยงคฤหัสถ์ผู้มั่งคั่ง ความเป็นนักบวชของผู้นั้นดูเลือนลางเต็มที่

“เราลองมาเฟ้นความจริงข้อนี้กันดู : สมมติว่ามีคนที่เราเรียกกันว่านักบวชผู้หนึ่งอยู่ตึกใหญ่โตกว้างขวางมีเครื่องประดับห้องราคาพันๆ หมื่นๆ (ค่าของเงินเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นปีที่ท่านเขียนหนังสือนี้) มีศิษย์หรือคนรับใช้ปรนนิบัติเอาใจใส่ประคับประคองด้วยการกินอยู่อย่างดีเลิศ เพราะ

นักบวชผู้นั้นฉุนเฉียวใจเร็วมาก การงานของเขาก็ปรารถนาโลกจัดเกินไป คือมุ่งทำแต่ที่มหาชนนิยมหรือโลกเขานิยมหรือที่ผู้มีอำนาจเหนือตนต้องการ ที่นี้มีชาวนาอีกคนหนึ่งในจำพวกคนจน ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายรวมทั้งครอบครัวเดือนหนึ่งๆ ยังไม่เท่าค่าคอมไฟและน้ำใช้ของนักบวชรูปที่ว่ามาแล้วเพียงวันเดียว เขามีความเป็นอยู่ตามประสาชาวนา ใจคองบงเบือกเย็น อดทนสันโดษ มัธยัสถ์..ชมใจตนเองไว้ในอำนาจได้ ไม่ฉุนเฉียว ทำบุญให้ทานไปตามประสาจน ซึ่งบางทีก็เจือจานเข้ามาถึงนักบวชรูปที่ว่ามาแล้วนี้ด้วย เมื่อความจริงเป็นดังนี้แล้ว ให้เราตัดสินใจว่าใครควรจะถูกเรียกว่านักบวชจึงจะยุติธรรม เราก็ตอบยากเต็มทีมิใช่หรือ? นอกจากเราจะตอบตามประเพณี” (พุทธทาสภิกขุ, ในตามรอยพระอรหันต์, ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๙ หน้า ๑๓๙)

ความหมายที่แท้จริงของการบวชอยู่ที่ขัดเกลา บัณฑิต ๔ และชาวบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญในการเกื้อหนุนส่งเสริมให้พระเป็นอยู่อย่างไร : คือโดยชอบหรือโดยไม่ชอบ ชาวบ้านต้องการบุญ ขวนขวายในบุญก็จริงแต่ต้องไม่หลงบุญและเมามบุญบำรุงและบำเรอพระ จนเกินไปจนพระติดลากลักการะติดความสุข ไม่เป็นอันศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติขัดเกลา ชาวบ้านเราจะต้องรับผิดชอบเรื่องนี้ด้วยเหมือนกันเพราะเป็นกองกำลังบำรุง เราต้องไม่เลี้ยงพระให้เป็นขุนนาง แต่เราต้องพยายามเลี้ยงพระให้เป็นพระที่ดีของศาสนา เพราะพระเป็นพุทธบริษัทชั้นนำ ถ้าพระเหลวไหลออกนอกกลุ่มนอกทางเสียแล้ว ชาวบ้านโดยมาก ผู้มิได้ศึกษาศาสนาโดยตรง ได้แต่เชื่อพระจะไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางได้อย่างไร ในการเทียมโคไถอนั้น ชาวนาเขาต้องเอาโคฝึกใหม่ไปเทียมคู่กับโคตัวที่ชำนาญแล้วและไม่เป็นโคโกง จึงจะฝึกได้สำเร็จใช้ไถนาได้ต่อไป เพราะโคตัวนำไม่นำออกนอกทาง ฉันทใด ในการฝึกโคก็ฉันทนั้น ถ้า

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ผู้นำ ผู้สอน เดินออกนอกทาง ผู้ตามซึ่งเป็นผู้ใหม่ยังไม่รู้ทางย่อมจะเดินออกนอกทางด้วยเพราะเข้าใจผิดว่าเป็นทางที่ถูกแล้ว ยิ่งผู้นำตั้งตัวเป็นคนขลัง คักดีลึทึ่ด้วยแล้ว ผู้ตามซึ่งไม่รู้เรื่องอะไรก็ทุ่มศรัทธาลงไปหมดตัวโดยไม่ต้องทดสอบอะไรเลย

ในทีบรยายแห่งหนึ่ง ข้าพเจ้าตั้งข้อสงสัยว่า “ทำไมชาวพุทธไทยเราส่วนมากจึงต้องการกันนักหนาเรื่องเหรียญเรื่องวัตถุมงคลซึ่งต้องทำต้องซื้อหาด้วยราคาแพง เช่น ทองคำ เป็นต้น เขานับถืออะไรกันแน่ นับถือทองคำหรือนับถือคำสอน ทำไมชาวพุทธเราจึงชวนกันหลงใหลในวัตถุ รูปเคารพ เครื่องรางของขลังซึ่งพระพุทธรูปเจ้าผู้ทรงเป็นศาสดาของเราไม่สนับสนุน เพราะเป็นสัญลักษณ์แห่งความอ่อนแอทางจิตใจ และผลก็คือมักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง ชัดผลประโยชน์กันและต้องเสียใจในเรื่องเหล่านี้อยู่เนืองๆ เพราะเขาทำเพื่อผลประโยชน์ของเขาเอง เพื่อการค้า เพื่อหารายได้ ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค จนได้ชื่อว่าเป็นพุทธพาณิชย์ไปแล้ว

การก่อสร้างก็เหมือนกันทำไมสร้างอะไรกันใหญ่โตสวยงามนัก ใช้ค้กับเงินหยาดเหงื่อแรงงานของประชาชนหรือเปล่า มีอะไรคืนสู่ประชาชนหรือเปล่า มีหลายอย่างที่เกินจำเป็นไม่คุ้ม ไม่สมเป็นชาวพุทธที่อยู่อย่างเรียบง่าย ทำไมชอบทำแต่สิ่งที่ต้องลงทุนมาก รุนวายนมากและต้องรบกวนเรียไรประชาชนไม่หยุดหย่อน เอาวัตถุมงคลภายนอกมาล่อให้ต้องการอวดอภินิหารคุณวิเศษต่างๆ ของวัตถุนั้น รวมทั้งคุณวิเศษของผู้ทำด้วยซึ่งหมิ่นเหม่ต่ออุตริมนุสสรธรรมเต็มที **ทำไมไม่เผยแผ่มงคลภายในคือมงคล ๓๘ ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าทรงประทานไว้ให้เผยแผ่ให้มาก ย้ำให้มาก”**

มีผู้เสนอความเห็นว่ “สร้างศาสนวัตถุเพื่อเรียกศาสนบุคคลและเพื่อประกาศศาสนธรรม”

ข้าพเจ้าออกความเห็นว่ “ถ้าเป็นศาสนบุคคลที่ไร้คุณภาพก็ไม่มีประโยชน์ เหมือนมีพลเมืองที่ติดยาเสพติดกั้งอมแงม จะมีประโยชน์อะไรต่อบ้านเมือง มีแต่จะเป็นภาระต่อบ้านเมือง เราต้องได้พลเมืองที่มีคุณภาพ แม้จะมีน้อยก็ยิ่งดีกว่า อนึ่ง ศาสนธรรมที่ประกาศนั้นคืออะไร?”

มีท่านผู้หนึ่งเป็นวิศวกรอยู่ต่างจังหวัดเสนอความเห็นว่ “เท่าที่ฟังๆ การสอนศาสนาในต่างจังหวัดเน้นในทางให้เชื่อ เน้นอธิการความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ไม่แนะนำทางความคิดปัญญา เมื่อผู้สอนศาสนาธรรมอย่างนั้น จะให้ชาวพุทธเป็นอย่างไร และสอนปลูกฝังกันมานานเป็นศตวรรษ”

ผู้สอนจะต้องไม่เป็นมัคคุเทศก์ผู้หลงทางเสียเอง ถ้าหวังฟังผู้สอนไม่ได้ ชาวพุทธที่ดีจะต้องชวนชววยแสวงหาความรู้ทางศาสนาด้วยตนเอง โดยการฟังตำราดีๆ หมั่นแสวงหา ผู้แสวงหาสิ่งใดย่อมได้พบสิ่งนั้น นี่คือทางออกหนึ่งของชาวพุทธในช่วงวิกฤติศรัทธาที่เกิดขึ้นต่อพระสงฆ์ในปัจจุบัน

เป็นพระสัพพัญญุตญาณโดยแท้ที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงมอบหมายให้พระสงฆ์รูปใดเป็นศาสดาแทนพระองค์ แม้ต่อนั้นจะยังมีพระอรหันต์ที่ไว้วางใจได้อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ทรงให้พระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์ (เล่ม ๑๐/๑๓๘/๑๔) มิฉะนั้นแล้ว มาถึงสมัยนี้คงจะยุ่งเรื่องศาสดาแทนพระองค์ไม่น้อยเลยทีเดียว

แม้ชาวพุทธที่เป็นฆราวาสก็ต้อถือเอาพระธรรมวินัยนั้นแหละเป็นศาสดา เป็นทางดำเนินชีวิตให้ถือเอาวินัยเป็นรูปแบบของชีวิตธรรมะเป็นสาระของชีวิต ธรรมวินัยทั้ง ๒ อย่างนี้อาศัยกันเหมือนเนื้อในของผลไม้กับเปลือกของผลไม้ อาศัยเปลือก, เนื้อในจึงอยู่ได้เจริญเติบโตขึ้นได้ แต่ถ้ามิแต่เปลือกมิมีเนื้อใน สาระของสิ่งนั้นก็ขาดหายไปเช่น ทุเรียน ถ้ามิมีเนื้อ

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ทุเรียนจะซื้อเปลือกไปทำอะไร ราคาและค่าของมันควรจะเป็นสักเท่าใด ถ้าไม่เอาไปตากแห้งเป็นเชื้อเพลิงก็คงไม่มีราคาและไม่มีค่าอะไรเลย เห็นเขาทิ้งเปลือกกันเป็นเข่งๆ แต่เมื่อมีเนื้อในอยู่ด้วยราคาแพงหลายร้อยบาท

ชีวิตคนเรามีวินัยก็เพื่อให้เข้าถึงธรรม ให้ธรรมเจริญงอกงามขึ้นในกรอบของวินัยนั้น ถ้าธรรมซึ่งเป็นสาระของชีวิตไม่มีวินัยหรือกรอบที่มีไว้ก็เป็นของหลอกเหมือนทุเรียนที่มีแต่เปลือก เพียงแต่รักษารูปแบบไว้ให้คนหลงเข้าใจผิด ไม่สงสารเขาหรือ? วินัยของสงฆ์มีไว้เพื่อให้ท่านเข้าถึงธรรมให้ธรรมเจริญขึ้น

วินัยของคฤหัสถ์ที่เรียกว่า อาศาเรียนวินัยก็เช่นเดียวกัน ท่านสอนให้วินัยสิ่งที่ควรเว้น เช่น ศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นอาศาเรียนวินัย กฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่สังคมจัดทำขึ้นเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมก็จัดเข้าในอาศาเรียนวินัยเหมือนกัน

พวกเราชาวพุทธได้เอื้อเพื่อต่อวินัยเหล่านี้เพียงใด สังคมไทยค่อนข้างจะมีชื่อเสียงในเรื่องไม่มีระเบียบวินัย เพราะเราไม่รู้จุดมุ่งหมายของวินัย จึงไม่ค่อยสร้างวินัยในตนเอง (Self-discipline) ให้เกิดขึ้น คอยระแวงระวังแต่สภาพบังคับภายนอก เมื่อถูกบังคับก็หงุดหงิดรำคาญ เจริญด้วยโทษะ เมื่อเป็นเช่นนี้ ธรรมจะเจริญขึ้นในใจได้อย่างไร

พวกที่รักษาศีลก็ติด ยึดมั่นถือมั่นในศีล พวกประพฤติวัตรต่างๆ ก็ติดในวัตร ยึดมั่นถือมั่นในวัตรจนกลายเป็นลัทธิพศปราชญ์ พวกทำสมาธิก็ติดในสมาธิเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นยอดปรารถนาในชีวิตจนกลายเป็นกับดักโดยไม่รู้ตัว อันที่จริงสิ่งเหล่านี้ คือ ศรัทธาก็ดี ศีลก็ดี วัตรก็ดี สมาธิก็ดี จุดมุ่งหมายไม่ใช่เพื่อตัวเอง แต่เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่ปัญญา เพื่อรู้เห็นตามเป็นจริง เปรียบ

๑. วทีน อินทสระ

เหมือนเราต้องการจะสร้างเรือนไม้ จุดมุ่งหมายคือการสร้างเรือนที่ทำด้วยไม้ เราไปตัดต้นไม้ เราจะต้องจ้องอยู่ที่ต้นไม้ในขณะที่ตัด ยืนบนพื้นดินที่หนาแน่น ไม่ร่วนไม่ซุยมีขวานหรือเลื่อยที่คมมีกำลังแขนที่แข็งแรงพอที่จะตัดต้นไม้ได้

เทียบให้ดูดังนี้ ศรัทธาเหมือนจ้องมองดู ศิลเหมือนพื้นดินที่หนาแน่น ปัญญาเหมือนเครื่องตัดที่คม สมานธิเหมือนกำลังแขนที่แข็งแรง

จะเห็นได้ว่าสิ่งอื่นๆ เป็นเพียงอุปกรณ์ให้ปัญญาทำงานได้สะดวก เมื่อต้นไม้ล้มลงแล้ว ถ้าไม่เอาไปทำประโยชน์อะไร การตัดต้นไม้นั้นก็สูญเปล่า **ปัญญาก็เป็นเครื่องมือไปสู่จุดมุ่งหมายอื่นที่สูงกว่า คือความหลุดพ้น** ศรัทธา ศิล สมานธิ ปัญญา และข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ย่อมมุ่งสู่ความหลุดพ้นทั้งสิ้น เพราะธรรมวินัยนี้มีรสเดียวคือวิมุตติรส เหมือนแม่น้ำสายต่างๆ เมื่อไหลลงสู่มหาสมุทรแล้วมีรสเดียวคืออรสเค็ม นี่เป็นความอัศจรรย์อย่างหนึ่งของพระธรรมวินัย ในความอัศจรรย์ ๘ ประการ (เล่ม ๒๕/๑๕๘/๑๑๘)

อีกข้อหนึ่งคือมหาสมุทรย่อมไม่อยู่ร่วมกับซากศพ ย่อมซัดซากศพต่างๆ ขึ้นฝั่งจนได้ ฉันทใด ธรรมวินัยนี้ก็ฉันทนั้น ผู้ใดทกุศล มีธรรมทราวม มีความประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ มีกรรมที่จะต้องปกปิด ไม่ใช่สมณะ ไม่ใช่พรหมจรรย์ (ผู้ประพฤติพรหมจรรย์) แต่ปฏิบัติตนว่าเป็นสมณะ เป็นพรหมจรรย์ เป็นผู้เฝ้าใน ชุ่มอยู่ด้วยราคะ หมัทธมม ลางได้ยาก เหมือนกองหยากเยื่อ สงฆ์ (ที่ดี) ย่อมไม่อยู่ร่วมกับภิกษุ นั้น ย่อมประชุมกันไล่เธอออกไปเสียโดยเร็ว แม้เธอจะนั่งอยู่ท่ามกลางสงฆ์ก็ชื่อว่าอยู่ห่างไกลจากสงฆ์และสงฆ์ก็อยู่ห่างไกลจากเธอนี้เป็นความอัศจรรย์อีกประการหนึ่งแห่งพระธรรมวินัยนี้ ที่ภิกษุทั้งหลายเห็นแล้วเกิดความรื่นรมย์ชื่นชมยินดีในธรรมวินัยนี้ (อีก ๖ ประการของดไว้ไม่นำมา กล่าวในที่นี้) (เล่ม ๒๕/๑๕๖/๑๑๘)

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ความอัศจรรย์แห่งพระธรรมวินัยของพระบรมศาสดาจะดำรงอยู่ได้เพียงใดก็อยู่ที่พุทธบริษัทนั่นเอง เมื่อจวนจะปรินิพพานได้ตรัสว่า “ถ้าภิกษุ (และพุทธบริษัท) เป็นอยู่โดยชอบ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ (อิมเม จ สุกตท ภิกขุ สมมา วิหเรยฺย อสุญฺเฌ โลโก อรหนเตหิ อสฺส-เล่ม ๑๐/๑๗๖/๑๓๘)

สำหรับภิกษุผู้ทุศีล มีบาปกรรมจะถูกกำจัดออกไปจากพระธรรมวินัยให้คงอยู่แต่ภิกษุผู้มีศีล มีกัลยาณธรรมได้มากน้อยเพียงใดก็สุดแล้วแต่สงฆ์ผู้บริหารการพระศาสนาจะคิดอย่างไร และตัวภิกษุนั้นๆ เองมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อพระศาสนา และต่อการเคารพราบไหว้ของปวงพุทธศาสนิกเพียงใด

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ทุกคนรักศาสนาของตนซึ่งตนเคารพนับถือ แต่วิธีแสดงออกซึ่งความรักอาจไม่เหมือนกัน บางคนไม่ทำให้เกิดโทษแต่บางคนทำให้เกิดโทษ กลายเป็นประทุษร้ายโดยไม่รู้ตัว เพราะขาดปัญญาดังที่พระบรมศาสดาตรัสว่า

ผู้กล่าวต่อพระองค์ ประทุษร้ายพระองค์มี ๒ พวก คือ

๑. ผู้โกรธ มีโทษอยู่ภายใน (ทฏฺฐโฏ โทสนตโร)
๒. ผู้เลื่อมใสศรัทธา แต่ถือเอาผิด (สทฺโธ ทุคฺคหิตฺเตน) (เล่ม ๒๐/๗๖/๒๖๘)

พวกแรก กล่าวต่อ กล่าวคัดค้านเพราะไม่ชอบ ไม่เลื่อมใส เป็นศัตรูที่เปิดเผย มีทางป้องกันได้มาก แต่พวกที่ ๒ ศรัทธาเลื่อมใส-เลื่อมใสมากด้วย แต่เนื่องจากฟังมาผิด เรียนผิด เข้าใจผิดหรือแกล้งเข้าใจผิดเพื่อผลประโยชน์

๑. วดีน อินทสระ

ทางอื่นๆ จึงบิดเบือนคำสอน ทำลายคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่รู้ตัวเป็น การทำลายอย่างเร้นลับ เป็นเหมือนปลวกทางศาสนา ทำลายอย่างผู้หวังดี แต่ใจเขลา รู้เท่าไม่ถึงการณ์ พวกรักเลื่อมใส หวังดีแต่ใจเขลา นี้ ได้ทำลาย ผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือมามากต่อมากแล้ว ผู้ใหญ่ผู้มีอำนาจขอให้ระวัง คนใจหวังดีด้วย เขาทำไปด้วยความหวังดีนั้นแหละ แต่เนื่องจากเขาใจ จึงไม่รู้ ว่าติอยู่ตรงไหน พุทธบริษัทที่เลื่อมใสพระสงฆ์มากๆ ก็ขอให้ระวังเรื่องนี้ด้วย ชาวโลกได้พินาศอดวายเพราะถือผิดมากต่อมากแล้ว (นฏฐา พหู ทุคคหิติน โลกา-เล่ม ๒๔ ข้อ ๙๘๙)

ในช่วงวิกฤติศรัทธาเช่นนี้ พุทธบริษัทที่เป็นคฤหัสถ์จึงควรต้องหัน มาพิจารณาทบทวนพฤติกรรมต่างๆ ที่พวกเราเคยกระทำกันมาในอดีตต่อ พระพุทธศาสนาที่เราเคยเคารพเลื่อมใสอย่างไร อะไรคือส่วนผิดพลาด บกพร่องซึ่งจะต้องแก้ไข อะไรคือส่วนดีซึ่งจะต้องรักษาไว้ อะไรคือส่วนที่จะ ต้องพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้น เราต้องสำรวจตัวเอง เราต้องตระหนักแล้วว่า ต้องนับถือศาสนาด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยศรัทธาเพียงอย่างเดียว เพราะปัญญา เป็นหัวใจของบัณฑิตหรือผู้รู้ผู้ฉลาดทั้งหลาย (ปณญา หเว ทพย์ ปณฺฑิตาน- เล่ม ๒๔ ข้อ ๑๐๓๕)

“การยึดมั่นในตัวพระสงฆ์เฉพาะรูปมากเกินไป
อย่างหลงใหลคลั่งไคล้ นั่น จึงเป็นผ้าบังตาไม่ให้เห็นสังขาร
แม้จะชอบฟังธรรมของภิกษุ นั้น ก็จะไม่เห็นธรรม
แม้จะเที่ยวติดตามภิกษุ นั้นอยู่ ก็ชื่อว่าอยู่ห่างไกลจากภิกษุ นั้น”

ชาวพุทธควรมีทำอย่างไร เมื่อพระสงฆ์ที่ตนนับถือถูกติเตียน

ระยะนี้ (ม.ค. - ก.พ. ๒๕๓๗) มีข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์บางรูปทางหน้าหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับและทุกวันต่อเนื่องกัน ทำทีของชาวพุทธแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายที่เห็นว่าหลักฐานพอเชื่อถือได้ว่า พระรูปนั้นทำผิดจริง และฝ่ายที่เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ ภิกษุรูปนั้นต้องไม่ทำผิดอย่างที่ถูกกล่าวหา เป็น การกู้ขึ้นเพื่อการทำลายล้างพระพุทธศาสนาและโค่นล้มภิกษุรูปนั้น

การวิพากษ์วิจารณ์เป็นไปอย่างกว้างขวางทุกหนทุกแห่ง ทุกวงการ จนบัดนี้เรื่องยังไม่ยุติ ยังสรุปไม่ได้ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ทั้ง ๒ ฝ่ายต่างมีเหตุผลและความเชื่อของตน บางแห่งถึงขั้นทะเลาะวิวาทและชู้ชู้ญด้วยไม้ ด้วยปืน ก้าวร้าวด้วยวาจา

ในสถานการณ์เช่นนี้ เราน่าจะหยุดคิดสักนิดหนึ่งว่า ชาวพุทธควรมีทำอย่างไร เมื่อพระสงฆ์ที่ตนเคารพนับถือถูกติเตียน?

พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้อย่างไร? เรื่องเคยมีมาแล้ว

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสาวกจำนวนมากเสด็จพุทธดำเนินระหว่างเมืองราชคฤห์กับเมืองนาลันทา

ปริพพาชก (นักบวชลัทธิหนึ่งสมัยพุทธกาล ตั้งสำนักอยู่ประจำข้างที่เยวเร่ร้อนไปข้าง) คนหนึ่งชื่อสุปิยะ กับลูกศิษย์หนุ่มชื่อพรหมทัตก็กำลังเดินทางเช่นเดียวกัน

ทั้งสองเดินตามพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ สุปิยะปริพพาชกผู้เป็นอาจารย์กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ส่วนพรหมทัตมาจนกล่าวสรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ อาจารย์และศิษย์ทั้งสองเดินขัดแย้งกันไปตลอดทาง

ในราตรีนั้น พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ประทับแรม ณ ตำบลกหลวง ในพระราชอุทยานอัมพลัญญิกา (สวนมะม่วงหนุ่ม) สุปิยะปริพพาชก และศิษย์ก็พักที่นั่นเหมือนกันและยังคงกล่าวโต้เถียงกันเช่นเดิม

เวลาใกล้รุ่งวันนั้น ภิกษุสงฆ์ได้นั่งสนทนากันเรื่องที่ศิษย์และอาจารย์ทั้งสองสรรเสริญและติเตียนพระรัตนตรัยอย่างไร และสนทนากันถึงคุณอันน่าอัศจรรย์ของพระพุทธเจ้าว่าทรงรู้ทรงเห็นความที่ลึกลับทั้งหลายมีอัธยาศัยต่างกัน (เช่น อาจารย์และศิษย์ทั้งสองนี้)

พระศาสดาเสด็จมา ทรงทราบความที่ภิกษุเหล่านั้นสนทนากันแล้ว ตรัสเตือนด้วยพระเมตตาว่า

“ถ้าใครกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ก็อย่าโกรธเคืองอาฆาตขุ่นแค้น เพราะถ้าโกรธเคืองเสียก่อนแล้ว จะรู้ได้อย่างไรว่าเขากล่าวถูกหรือผิด อนึ่ง ถ้าใครกล่าวสรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรม

๑. วดีน อินทสระ

และพระสงฆ์ก็อย่าเพิ่งยินดีลึงโลดใจ เพราะถ้ายินดีเสียก่อนแล้ว รีบรับเอา แล้ว จะรู้ได้อย่างไรว่า เขากล่าวถูกหรือผิด การที่ด่วนโกรธก็ตาม ด่วนพอใจ ยินดีก็ตามจะเป็นอันตรายแก่เธอทั้งหลาย ทางที่ถูกต้องก็คือควรพิจารณาว่า ที่เขากล่าวนั้นเป็นจริงหรือไม่ แล้วชี้แจงให้เขาทราบให้เข้าใจตามที่เป็นจริง”

ข้อความที่ยกมาข้างต้นนี้เป็นบางตอนจากพรหมชาลสูตร ที่มณีกายลีลขันธวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๙ ข้อ ๑ ควรเป็นสิ่งเตือนสติชาวพุทธทั้งที่เป็นภิกษุและอุบาสกอุบาสิกา

ถ้าพวกเราเป็นพุทธบริษัทที่เคารพนับถือพระพุทธเจ้ายิ่งกว่าพระสงฆ์ ผู้เป็นครูบาอาจารย์ของตนแล้ว เราต้องเชื่อฟังพระพุทธเจ้าและปฏิบัติตามพระโอวาทของพระองค์

อย่ามีท่าทีก้าวร้าวต่อผู้ใดเตือน ให้ชี้แจงต่อเขาด้วยความสุภาพอ่อนโยน และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความสงบและใจกว้าง แม้เราจะไม่เห็นด้วย

แต่ก็ต้องสนับสนุนให้เขาพูด แม้ในสิ่งที่เราไม่เห็นด้วย ไม่ปิดกั้นเสรีภาพของเขา

เพราะนั่นเป็นทางหนึ่งที่จะให้เรา รู้ความจริงที่แท้จริง ไม่ใช่ความจริงอย่างที่เราเชื่อ สิ่งที่เราเชื่ออาจตรงกับความจริงก็ได้ ไม่ตรงกับความจริงก็ได้

คนใด หมูใดที่ซังตัวเองอยู่กับความเชื่อของตนโดยไม่เปิดหน้าต่าง ออกมารับแสงสว่าง จากความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง คนนั้น หมูนั้นก็คงมกมาย อยู่กับความเชื่อของตนตลอดไป ไม่มีทางได้พบแสงสว่างทางปัญญาได้

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ชาวพุทธเราส่วนมากได้ถูกปลูกฝัง ตอกย้ำให้มีศรัทธาในพระสงฆ์โดยไม่ตั้งเงื่อนไข ทุ่มลงไปหมดเนื้อหมดตัว ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแตะต้องกลัวบาป เป็นเหตุให้พระสงฆ์บางรูปทำอะไรได้ตามใจชอบ ไม่กลัวบาป เพราะชาวบ้านกลัวบาปเสียแล้ว ไม่กล้าแตะต้องพระสงฆ์ กลายเป็นว่าชั่วชางซีตีช่างสงฆ์ซึ่งไม่เป็นการถูกต้องในฐานะของพุทธบริษัทผู้มีหุนคือมีส่วนรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาร่วมกันอยู่ **พระพุทธเจ้าทรงฝากพระพุทธศาสนาไว้กับพุทธบริษัททุกเหล่า ไม่ใช่เฉพาะกับพระสงฆ์หมู่เดียว อุบาสกอุบาสิกาที่มีส่วนเท่าๆ กันต้องรับผิดชอบพุทธศาสนาด้วยกัน** ทางวัดเรียกร้องให้ชาวบ้านบริจาคเงินที่หามาได้ด้วยความเหน้อยยากลำบาก บำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ ชาวบ้านก็ช่วยกันบำรุงภิกษุสงฆ์ให้อยู่สุขสบาย มีเป็นจำนวนมากที่อยู่สุขสบายด้วยปัจจัย ๔ รวมทั้งรถยนต์ยิ่งกว่าชาวบ้านผู้บำรุงเอง ชาวบ้านหวังเพียงให้ท่านตั้งอยู่ในศีลในธรรม เป็นเนื่อนาบุญของเขา ไม่มัวเมาอยู่ในลาภยศเสียงสรรเสริญและบริวารหอมล้อม อันพระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งของภิกษุสงฆ์

แต่เมื่อพระสงฆ์บางรูปทำสิ่งที่ชาวบ้านเข้าใจว่าผิดพลาดบกพร่อง ชาวบ้านติเตียนบ้าง ตามลัทธิของเขา ทางที่ผู้เป็นศิษย์ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งเคารพนับถือภิกษุนั้น และตัวภิกษุนั้นเองควรจะทำก็คือรับฟังด้วยความสงบ สุภาพ ไม่ฟังเสียใจ ไม่ฟังโกรธเคือง ถ้าเสียใจโกรธเคืองและปฏิเสธเสียแต่ต้นแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเขาติเตียนผิดหรือถูก เพราะมีโทษาคติ (ลำเอียงเพราะโทสะ) เข้าครอบงำเสียแล้ว

แม้เขาชมก็ไม่ฟังรับไว้ ถ้ารับไว้ด้วยความดีใจ เพลิดเพลินในคำชม จะรู้ได้อย่างไรว่าเขาชมถูกหรือผิด เพราะมีฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะความพอใจ) เข้าครอบงำเสียแล้ว

จ. วทีน อินทสระ

การยึดมั่นถือมั่นในตัวพระสงฆ์เฉพาะรูปมากเกินไปอย่างหลงไหล คลั่งไคล้นั้น จึงเป็นผ้าบังตาไม่ให้เห็นลัทธิธรรม แม้จะชอบฟังธรรมของ ภิกษุนั้นก็看不见ธรรม แม้จะเที่ยวติดตามภิกษุนั้นอยู่ก็ชื่อว่าอยู่ห่างไกล จากภิกษุนั้น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ภิกษุแม่เกาะชายล้งฆาฏิกของพระองค์เดินตามพระองค์ไปทุกย่างก้าว แต่เธอยังมีความโลภ มีความกำหนดแรงกล้า มีจิตพยายาม ไม่มีสติสัมป- ชัญญะ จิตใจไม่มั่นคง ไม่สำรวมอินทรีย์คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ภิกษุนั้น ชื่อว่าอยู่ไกลพระองค์และพระองค์ก็อยู่ไกลภิกษุนั้น เพราะเธอไม่เห็นธรรม ผู้ไม่เห็นธรรมชื่อว่าไม่เห็นพระองค์

ส่วนภิกษุที่อยู่ไกลพระองค์แม้เป็นร้อยโยชน์ แต่เธอเป็นผู้ไม่มีความ โลภ ไม่มีจิตกำหนดแรงกล้า ไม่พยายาม มีความคิดดีไม่เป็นโทษ มีสติสัมป- ชัญญะ มีจิตใจมั่นคง สำรวมอินทรีย์ คือ ตา หู เป็นต้นดีแล้ว ภิกษุนั้นชื่อว่า อยู่ใกล้พระองค์และพระองค์ก็อยู่ใกล้ภิกษุนั้น เพราะเธอเห็นธรรม ผู้เห็น ธรรมชื่อว่าเห็นพระองค์”

(๒๕/๓๐๐/๒๗๒)

พระพุทธพจน์นี้ควรจะเป็นเครื่องเตือนใจ พุทธบริษัทผู้มุ่งธรรมแต่ไป ติดใจ หลงไหล คลั่งไคล้อยู่ในพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่พวกเขายึดมั่นหลงไหล นั้นเองจะมาเป็นกำแพงขวางกั้นไม่ให้เขาเห็นธรรม ถ้าเขามีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อผู้ดีเตียนพระสงฆ์ที่เขาเคารพนับถือก็ยิ่งแสดงให้เห็นว่าเขามีชั้นดีธรรม เมตตากรุณาอยู่เท่าใด ถ้าเขาวางอุเบกขาได้นั้นแหละจะเป็นการรักษาธรรม เมื่อรักษาธรรมได้ก็ชื่อว่ารักษาตนและรักษาพระผู้เป็นอาจารย์ได้ด้วย เมื่อ ทำลายธรรมเสียแล้ว จะรักษาตนและรักษาภิกษุผู้เป็นอาจารย์ได้อย่างไร

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีสติเป็นเครื่องรักษาตนและรักษาผู้อื่นแต่ในการรักษาผู้อื่นนั้น ให้เพิ่มขันติ เมตตา ความไม่เบียดเบียนและความเอ็นดูเข้ามาด้วย (เสตกสูตร ๑๙/๒๒๔/๓๕๘-๓๖๑)

เป็นความบกพร่องของพุทธบริษัทเราเป็นส่วนมากที่หวังพึ่งแต่พระสงฆ์ในการแสวงหาบุญในการเจริญคุณธรรม ไม่พยายามพึ่งตนเองและพึ่งธรรมตามพระดำรัสสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ให้ท่านทั้งหลายพึ่งตนเองและพึ่งธรรม” แม้พระตถาคตเองก็เป็นเพียงผู้บอกทางเท่านั้น

พุทธบริษัทเราจึงไม่ค่อยสร้างบุญขึ้นในตนเอง หวังแต่จะให้พระแบ่งบุญให้ จึงไม่ตระหนักในการพัฒนาตนให้พร้อมด้วยคุณธรรม ไม่ตระหนักไม่สำเหนียกรู้ว่าบุญอันสูงสุด นั่นคือการทำตนให้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ด้วยคุณ และต้องทำเอง ทำด้วยตนเอง เปรียบเหมือนถ้าเราอยากเป็นคนรวยทำไมไม่พยายามทำตนให้รวยเสียเองเล่า ทำไมต้องไปคอยขอเงินจากคนรวยทีละ ๑๐ บาท ๒๐ บาท เราอาจพึ่งคนรวยในเบื้องต้นเพื่อการทำทุนเท่านั้น แต่ต่อไปเราต้องพึ่งตนเอง ทำของเราเอง

ถ้าเรานิยมชมชอบพระสงฆ์ผู้มีศีลธรรม มีสมาธิ มีปัญญา มีความเพียร ทำไมเราไม่พัฒนาคุณธรรมเหล่านั้นขึ้นในตนเพื่อให้เป็นเช่นนั้นบ้าง อันเป็นการเดินตามรอยและเป็นการนับถือที่แท้จริง ไม่เป็นภัยและไม่เป็นการรบกวนท่านด้วย เพราะการไปห้อมล้อมสักการะท่านมากๆ นั้น (โดยเฉพาะสตรีเพศ) อาจทำให้จิตใจของท่านซึ่งเริ่มจะดีแล้วกลับตกลงมาเพราะหวั่นไหวในโลกธรรม คือ ลาก ยศ (บริวารยศ) เสี่ยงสรรเสริญและสุขได้

“เพราะลากสักการะและชื่อเสียงนั้นเป็นอันตรายแม้แก่พระอรหันต์ ไม่ต้องพูดถึงพระปฤชุน” (๑๖/๒๘๐/๕๘๐-๕๘๑)

๑. ๑ दिन อินทสระ

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสเช่นนี้ พระอานนท์ทูลถามว่า ลากลักการะและชื่อเสียงเป็นอันตรายแก่พระอรหันต์ได้อย่างไร?

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า “ไม่เป็นอันตรายแก่จิตที่หลุดพ้นแล้ว แต่เป็นอันตรายแก่การอยู่เป็นสุขในปัจจุบันของพระอรหันต์นั้น”

แปลว่าถูกรบกวนไม่ได้หยุดหย่อน ยิ่งในสมัยของพวกเรานี้ด้วยแล้ว การคมนาคมติดต่อถึงกันหมดทั่วประเทศ ทัวโลก เลาลือกกันว่าใครเป็นพระอรียสงฆ์ เป็นพระอรหันต์ คนก็แห่กันไปกราบไหว้ทำบุญขอสิริมงคล ฯลฯ สารพัดอย่าง

ไม่รู้ของท่านเป็นจริงหรือชาวบ้านแต่งตั้งหรือบรรดาศิษยานุศิษย์ช่วยกันโฆษณา

เมื่อคนพากันเชื่อว่าท่านเป็นพระอรียสงฆ์แล้วลากลักการะก็หลังไหลมา ชื่อเสียงก็ฟุ้งซรชจายไป ถ้าท่านไม่เพลิดเพลินในลากลักการะ และชื่อเสียง ท่านก็อยู่เป็นทุกข์เพราะถูกห้อมล้อมถูกรบกวนถูกนิมนต์ไม่ว่างเว้น น่าสงสารเสียจริงๆ ยังมีเสียงสรรเสริญทางสื่อมวลชน และบรรดาศิษย์ว่า “ท่านมีเมตตาสูง” ด้วยแล้วละก็

พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ดูก่อนอานนท์ ลากลักการะและชื่อเสียง เป็นของทารุณเผ็ดร้อนเป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอันประเสริฐ เพราะฉะนั้น พวกเธอพึงสำเหนียกว่า พวกเราจักละลากลักการะและชื่อเสียงที่เกิดขึ้นแล้วจักไม่ครอบงำจิตของเรา”

(๑๖/๒๘๐/๕๘๑)

ชาวพุทธเราส่วนมากอ่อนแอเกินไป จึงมักเอาชีวิตและความหวังไปแขวนไปฝากไว้กับตัวบุคคลบ้าง กับวัตถุที่เชื่อกันว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์บ้าง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ปัญหาแก้ปัญหาชีวิต เมื่อมีปัญหาชีวิตขึ้นมาจึงเที่ยววิ่งหาที่พึ่งภายนอก เช่น น้ำมนต์ หมอดู เครื่องรางของขลัง และสิ่งที่คุณเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ในที่ต่างๆ จึงต้องเสียเงิน เสียเวลาเดินทางไปกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น เมื่อไปถึงแล้วต้องเสียเงินอีกหลายรายการ **หมดไป** ไม่น้อยเพียงเพื่อจะทำสิ่งที่คุณเชื่อแต่ไม่มีใครแม้แต่ตนเองที่จะสามารถประกันหรือรับรองผลได้ว่าจะมีผลจริง

ในคุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา (ชายหญิงที่นับถือพุทธศาสนา) พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ๕ ประการ

๑. มีศรัทธา
๒. มีศีล
๓. ไม่ถือมงคลตันขาว คือเชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคลภายนอก
๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา
๕. บำเพ็ญบุญในพุทธศาสนา

(๒๒/๒๓๐)

มงคลภายนอกคือ สิ่งต่างๆ ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ใครเป็นคนชักจูงให้พุทธบริษัทไปหลงใหลในมงคลภายนอก ทำให้เขาสูญเสียความเป็นพุทธบริษัทที่ดี ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตำหนิไว้มาก เขาต้องการอะไรจากพุทธบริษัทเมื่อประชาชนอ่อนแอทางจิตใจอยู่เช่นนี้ก็อ่อนแอไปหมดทุกเรื่อง ผลออกมา

๑. ๑ दिन อินทสระ

เป็นการชอบทะเลาะวิวาท ก้าวร้าว กินเหล้าเมายา เสเพล ย่อหย่อนในการทำงาน โภกทิพหลอกลวง ไร้ระเบียบวินัยเชื่อง่าย เป็นเหยื่อของการโฆษณา เป็นโอกาสให้คนทุจริตฉ้อฉลในเลี้ยวคอบของอาชีพต่างๆ แสวงหาผลประโยชน์บนความโง่เขลา ความอ่อนแอทางจิตใจของประชาชนเหล่านั้น

เมื่อประชาชนของเราส่วนมากมีลักษณะอย่างนี้ตั้งแต่ระดับสูงลงมา ถึงระดับต่ำแล้ว สังคมส่วนรวมจะเป็นอย่างไร เราจะเข้าถึงหัวใจศาสนาของเราได้อย่างไร พุทธศาสนาสอนเน้นให้พึ่งตนและพึ่งธรรมเป็นเรื่องของคนเข้มแข็งและคิดเป็น ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนส่วนมากจะทำได้ถ้าเขาได้รับการแนะนำอย่างถูกต้อง แต่ที่เขาทำไม่ได้ เพราะเขาไม่ได้ทำและเขาได้รับคำแนะนำให้อ่อนแอ ให้หวังพึ่งมงคลภายนอกมากกว่าความสามารถของตน แม้เด็กจะไปสอบเข้าเรียนต่อ ผู้ใหญ่ยังไปบนบานลึงค์ศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วย เขาสอนอะไรแก่เด็ก? ผู้ใหญ่เองจะสอบเลื่อนชั้นยังเอาปากกาไปให้พระพรมน้ำมนต์ ยังมีเรื่องอะไรๆ อีกอีกปาทะ จาระไนไม่ไหว

เด็กไทย สังคมไทยถูกรอบงำอยู่ด้วยความเชื่อเหล่านี้ ซึ่งไม่ใช่ศรัทธา และปัญญาในพุทธศาสนา ประชาชนส่วนมากจึงยังเข้าไม่ถึงศาสนาของตน

ในสภาพจิตใจเช่นนี้จึงพร้อมที่จะฮือฮาฝากตัวกับใครก็ได้อะไรก็ได้ โดยเฉพาะกับพระสงฆ์ที่เขาคิดว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์ ที่เขาคิดว่าเป็นอริยสงฆ์ (ตามความเชื่อของเขาที่บุคคลบางกลุ่มแต่งตั้งขึ้นมา) คนที่จะรู้ว่าใครเป็นอริยสงฆ์ ตนเองต้องเป็นก่อน ต้องมีภูมิจิตเท่ากันหรือเหนือกว่า แม้ในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์อยู่ด้วยกันมากๆ ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นอริยะหรือไม่เป็น ต่อเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสบอกจึงรู้

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ขอให้ชาวพุทธเราระวังเรื่องนี้กันไว้ด้วย อย่าลุ่มหลงอาจารย์ของตนจนเห็นเป็นพระอรียสงฆ์ไปโดยที่ท่านเองยังไม่ได้เป็น จะกลายเป็น “ความมิดลืขาว” เหมือนเวลาเรามองดูดวงอาทิตย์ตอนที่มีแสงแรงกล้า ตาของเราจะพร่ามัว ไม่เห็นอะไรชัดเจน

“เวลานี้ (ชาวพุทธ) ควรให้ความสนใจกับหลักพุทธศาสนาให้มาก ชาวพุทธในปัจจุบันกว้างไปกว้างมาตามเรื่องราว เหตุการณ์และบุคคลอย่างมาก ไม่ได้หลัก ถ้าเรามีหลักก็สามารถวินิจฉัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ แทนที่จะไปฟังทางโน้นที่ทางนี้ที่ ซึ่งจะทำให้เกิดความหวั่นไหว ถ้าดำรงตนไม่ดี อาจหล่นไปจากศาสนาได้ **อย่าเอาศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคล เพราะถ้าทำเช่นนั้น เมื่อบุคคลเป็นอะไรไป พระศาสนาก็จะร่วงหล่นไปด้วย ถ้ามีหลักเสียอย่าง พระศาสนาก็อยู่ที่ตัวเรา เป็นของเรา**” (พระธรรมปิฎก-ประยูรศรี ปุยุตโต พุทธ ฌ วัดสวนแก้ว จ.นนทบุรี วันเสาร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗)

ถ้าชาวพุทธเราจับหลักให้ได้และพัฒนาตนให้มีปัญญามากพอก็จะสามารถวินิจฉัยได้เองว่าอะไรถูกอะไรผิด เพราะปัญญาจะเป็นตัววินิจฉัยสุดตะคือ สิ่งที่ได้ยินได้ฟัง (ปัญญา สุตวินิจฉัยนิ) และถ้ามีจิตใจดีขึ้นจนสามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นส่วนมาก เป็นผู้ไม่ประมาทสามารถรักษาคิดได้ด้วยสติแล้ว ก็จะเป็นผู้ไม่หวั่นไหว ไม่ครั่นคร้าม ไม่สะดุ้ง และไม่ต้องเชื่อถือ เพราะเหตุที่เห็นว่าเป็นคำของสมณะ (น จ ปน สมณวจนเหตุปิ คจจติ - ๒๑/๑๑๗/๑๖๑)

บุคคลทั่วไป ย่อมมีสมณะหรือนักบวชหรือศาสดาอันเป็นที่เคารพนับถือของตนๆ ท่านพูดอย่างใดย่อมเชื่ออย่างนั้น เพราะตนไม่เห็นเอง แต่ผู้ที่ฝึกจิตดีแล้ว เข้าถึงธรรมหรือความจริงด้วยตนเองแล้ว ย่อมไม่ต้องตกหลงใจเพราะ

เชื่อผู้อื่นอันเป็นเพียงศรัทธาในตัวเอง แม้ในกาลามสูตรก็ทรงแสดงไว้เป็นข้อสุดท้ายว่า อย่าได้รับเชื่อเพราะเห็นว่าสมณะนี้เป็นครูของเรา (มา สมโณ โน ครู)

ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย ปมจกนิบาต พระพุทธองค์ทรงแสดงโทษแห่งความเลื่อมใส เฉพาะบุคคลไว้ ๕ ประการคือ

๑. เขาเลื่อมใสภิกษุใดโดยเฉพาะ เมื่อภิกษุนั้นต้องอาบัติ อันเป็นเหตุให้สงฆ์ยกวัตร (คือไม่คบหาสมาคมด้วย) เขาคิดว่าภิกษุอันเป็นที่รักที่ชอบใจของเราถูกสงฆ์ยกวัตรเสียแล้ว เขาจึงไม่เลื่อมใสในภิกษุอื่น ไม่คบหาสมาคม ภิกษุอื่น ไม่ฟังธรรม เลื่อมจากธรรม (อย่างที่ศิษย์ของอาจารย์บางท่านประกาศว่า ถ้าอาจารย์ของเขาไม่ดีแล้ว ในประเทศไทยย่อมหาพระดีที่ไหนไม่ได้อีก)

๒. เขาเลื่อมใสภิกษุใด เมื่อภิกษุนั้นต้องอาบัติอันเป็นเหตุให้ถูกบังคับให้นั่งท้ายแถว เขาย่อมไม่พอใจ ย่อมเลื่อมจากธรรม

๓. เขาเลื่อมใสภิกษุใด เมื่อภิกษุนั้นไปอยู่ที่อื่นเสีย เขาไม่เลื่อมใสภิกษุเหล่านั้น ไม่ฟังธรรมย่อมเลื่อมจากธรรม

๔. เมื่อภิกษุนั้นลาสิกขา เขาย่อมเลื่อมจากธรรม

๕. เมื่อภิกษุนั้นตาย เขาย่อมเลื่อมจากธรรม

(๒๒/๒๙๙)

การเลื่อมใสเฉพาะบุคคลจึงค่อนข้างจะเสี่ยงและมีโทษอยู่เป็นอันมาก ดังพระพุทธดำรัสที่ว่ามานี้ ทางที่ปลอดภัยอย่างยิ่งสำหรับชาวพุทธก็คือความเลื่อมใสในธรรม ปฏิบัติตามธรรม ซึ่งให้ประโยชน์อยู่เสมอ เป็นอกาลิก (ไม่จำกัดกาล)

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

บางคนเลื่อมใสในพระสงฆ์บางรูป เมื่อผิดหวังในพระสงฆ์รูปนั้นเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งก็ประกาศทอดทิ้งพระพุทธเจ้า พระธรรม ไปด้วยเลย คือเลิกนับถือศาสนาไปเลย ทำอย่างนี้เสียประโยชน์ของตนอย่างยิ่ง เหมือนนักเรียนที่ผิดหวังในครูบางคนแล้วเลิกเรียนหนังสือไปเลย อันที่จริงครูในวิชานั้นไม่ได้มีคนเดียวในโลก ครูอื่นๆ ที่ดีก็มีถมไป

สำหรับสมณะหรือภิกษุผู้เป็นครูอาจารย์สั่งสอนคนนั้น คนทั้งหลายเคารพยกย่องเป็น “พระอาจารย์” ขอให้ตระหนักเรื่องความติดตามเวียนติดตามของทายก อุบาสก อุบาสิกาไว้ด้วย เพราะนั่นเป็นอุปัทวันตรายสำหรับครูอาจารย์ ดังพระพุทธพจน์ตรัสเตือนไว้ว่า

“อานนท์! ครูอาจารย์บางคนในโลกนี้ ย่อมเสพเสนาสนะสงัด มีป่าไม้ โคนไม้ เป็นต้น เมื่อครูอาจารย์ผู้นั้น หลีกออกอยู่อย่างนั้นชวานิคมหรือชาวชนบทที่เป็นพราหมณ์หรือคหบดีย่อมเวียนติดตาม เมื่อพวกเขาเวียนติดตามอยู่อย่างนั้น ครูผู้นั้นก็ผูกใจ สยบ (ไม่ใช่สงบ) ติดอยู่ ถึงความกำหนด ถึงความมักมาก เวียนมาเพื่อความเป็นคนมักมาก อานนท์! นี้แหละ เราเรียกว่าอันตรายสำหรับครูอาจารย์ ลิงอันเป็นอกุศล ลามก เศร้าหมอง เป็นไปเพื่อความเกิดใหม่ ประกอบด้วยความกระวนกระวาย มีทุกข์เป็นผลเป็นที่ตั้งแห่งชาติ ชรา และมรณะ ต่อไป ย่อมครอบงำ กดทับครูอาจารย์ผู้นั้นไว้ นี้แหละอานนท์ ! คืออุปัทวะของอาจารย์”

(มหาสุณฺณุตตฺสูตร ๑๔/๒๔๒/๓๕๒)

๑. วดีน อินทสระ

ขอให้พุทธบริษัททั้งผู้เป็นศิษย์และผู้เป็นอาจารย์ ฟังตระหนักถึงพระ
พุทธพจน์ต่างๆ ที่ทรงเตือนไว้ด้วยทรงหวังอนุเคราะห์ต่อพุทธบริษัท เพื่อ
ไม่ตกหลุมพรางอันเข้ามาในรูปของความปรารถนาดี ในรูปของความเคารพ
เลื่อมใส ศัตรูที่เปิดเผยยังเห็นได้ง่าย ป้องกันได้ง่ายมีคนอื่นๆ ช่วยป้องกัน แต่
ศัตรูภายใน ข้าศึกภายใน ผู้เฒ่าภายใน ใครเล่าจะป้องกันได้ นอกจากตัวของ
ตัวเอง และคนภายในนั้นแหละช่วยกันป้องกัน

ข้าพเจ้าขอฝากไว้เพียงเท่านี้ก่อน

“ขอให้เรามาช่วยกันถมส่วนที่พร่องให้เต็ม
เกลี่ยส่วนที่พอกพูนหนุนเนินให้ลงไปสู่ที่ลุ่มบ้าง
สังคมของเราจะน่าอยู่ขึ้น
ขอให้เราทำบุญอย่างฉลาดและประหยัด”

วิเคราะห์ปัญหา

เรื่องการเหยียบผ้าขาวของภิกษุ

มีเรื่องเล่าไว้ในโพธิราชกุมารสูตร (๑๓/๔๔๒/๔๔๘) ว่าโพธิราชกุมารสร้างปราสาทใหม่ต้องการทำบุญขึ้นปราสาทโดยอาราธนาพระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ไปเสวยและฉันที่ปราสาทเพื่อเป็นสิริมงคล ทรงให้บุผ้าขาวเป็นทางยาวตั้งแต่พื้นปราสาทลงมาจนถึงบันไดชั้นสุดท้าย (นับจากบน, นับเป็นบันไดชั้นแรกถ้านับจากล่าง)

เมื่อถึงเวลาก็เสด็จมายืนต้อนรับพระผู้มีพระภาค กราบทูลขอให้ทรงเหยียบผ้าขาวที่ปูไว้ถึง ๓ ครั้ง แต่พระศาสดาทรงนั่งเสีย ไม่ทรงเหยียบ ทรงเหยียดดูพระอานนท์

พระอานนท์จึงทูลโพธิราชกุมารว่าขอให้เก็บผ้าเสีย พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ทรงเหยียบผ้าขาว เพื่อทรงอนุเคราะห์ผู้ที่เกิดมาภายหลัง

ในพระวินัยปิฎก จุลวรรค ขุททกวัตตฤกษ์นธกะ (๗/๔๙/๑๒๒) เล่าเรื่องไว้ทำนองเดียวกัน

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ต่างพยานชนะกันเพียงตัวเดียวคือ ในโพธิราชกุมารสูตรใช้คำว่า ปจฉิมิ ชนตฺ ตถาคโต อปโโลเกติ แปลว่า พระตถาคตทรงแลดูคนที่เกิดมาภายหลัง

ส่วนในพระวินัยปิฎก ใช้คำว่า ปจฉิมิ ชนตฺ ตถาคโต อนุกมเปติ แปลว่า พระตถาคตทรงอนุเคราะห์คนที่เกิดมาภายหลัง

แต่ความหมายจะเหมือนกันคือ ทรงทำไว้เป็นแบบอย่างแก่คนภายหลัง ทำนองเดียวกับที่พระมหากัสสปถือธุดงค์อยู่ป่า และรับเฉพาะบังสุกุลจีวร เป็นต้น เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสให้อยู่ในบ้านเมืองเสียบ้าง รับจีวรที่มีผู้นำมาถวายเสียบ้างเพราะแก่แล้ว พระมหากัสสปทูลว่า เพื่ออนุเคราะห์ (คือทำไว้เป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลัง)

เมื่อสตรีนางหนึ่งมาใกล้ชิดปรนนิบัติท่านด้วยการกวาดบริเวณกุฏิ ตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ไว้ให้ พอท่านทราบ ท่านก็ไล่ไป แม้เขาจะร้องไห้คร่ำครวญ แต่ท่านก็ไม่ยอม

ท่านบอกว่า เกรงว่าพระธรรมกถิกรุ่นหลังจะนั่งเทศน์ยกตัวอย่างท่านว่า แม้พระมหากัสสปก็มีผู้หญิงมาปรนนิบัติรับใช้ใกล้ชิด (ไม่ต้องถึงขั้นติดตามไปทุกหนทุกแห่งเป็นเวลาหลายๆ ปี)

ท่านบอกว่า **“การทำบุญเป็นหน้าที่ของผู้ต้องการบุญก็จริง แต่การสำรวมระวังก็เป็นหน้าที่ของพระ”**

ท่านต้องทำหน้าที่ของพระให้สมบูรณ์

กลับมาพูดเรื่องการเหยียบผ้าขาวต่อ พระพุทธเจ้าทรงอาศัยเหตุที่เกิดขึ้น ณ ปราสาทของโพธิราชกุมาร จึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า

๑. วดีน อินทสระ

“ภิกษุไม่ควรเหยียบผ้าขาว ภิกษุใดเหยียบเป็นอาบัติทุกกฏ” (ทุกกฏ แปลว่า ไม่นดี, ไม่งาม , ไม่สมควร) (วิ. ๗/๔๙/๑๒๓)

ต่อมาหญิงคนหนึ่งไม่มีครรภนิมนต์ภิกษุทั้งหลายแล้ว ปูผ้าขาวให้เหยียบ แต่ภิกษุเกรงผิดพระพุทธรูปบัญญัติจึงไม่เหยียบ แม้จะอ้อนวอนว่า เพื่อเป็นมงคลก็ไม่เหยียบ

หญิงนั้นติเตียนว่า เขาอ้อนวอนให้เหยียบเพื่อเป็นมงคลก็ไม่ยอมเหยียบ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

พระพุทธรองค์ทรงอนุญาตว่า “คฤหัสถ์ต้องการมงคล อ้อนวอนให้เหยียบ ให้ภิกษุเหยียบผ้าขาวได้” (เล่มเดียวกันข้อ ๑๒๔)

ต่อมาอีก ภิกษุไม่กล้าเหยียบผ้าเช็ดเท้า (สีขาว) แม้จะล้างเท้าดีแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้เหยียบได้หรือเช็ดได้ (เล่มเดียวกันข้อ ๑๒๕)

พิจารณาตามพุทธจริยาแล้วจะเห็นว่าไม่ประสงค์จะทรงเหยียบและทรงห้ามภิกษุทั้งหลายมิให้เหยียบผ้าขาว เพื่อป้องกันรอยเปื้อนติดผ้าดูสกปรกไม่งาม

ตามมาดูข้อความในวินัยมุข (ตำราพระวินัย) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงรจนาไว้ (เล่ม ๒ กัณฑ์ที่ ๑๔) ว่าด้วยจริยาวัตร

“ข้อ ๑ มีห้ามมิให้เหยียบผ้าขาวที่เขาลาดไว้ในที่นิมนต์... (ทรงเล่าเรื่องโพธิราชกุมาร)... แล้วทรงแสดงพระมติว่า “พระองค์ไม่ทรงเหยียบนั้นเพื่อที่

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

จะไม่ทำเปราะอะเปื้อนกระมัง ในบัดนี้เขาปูผ้าขาวเป็นอาสนะที่พระนั่ง พระผู้ไม่ระวังกิริยา เหยียบย่ำผ้านั้นเป็นรอยเปื้อน แสดงให้เห็นความสกปรก ไม่รู้จักรักษามารยาทของพระ นำเกลียดอยู่แม้พระพวกเดียวกัน จะนั่งลงก็น่าขยะเขยง ผลแห่งความไม่รักษามารยาทในปัจจุบัน ส่อให้เห็นมูลแห่งการห้ามนี้ชัด เพราะฉะนั้นควรระวังเพื่อจะไม่เหยียบย่ำผ้าอาสนะขาวที่ปูไว้สำหรับนั่งเป็นแต่นั่งอย่างเดียว ส่วนผ้าที่ปูไว้สำหรับยืนในการมงคล และผ้าสำหรับเช็ดเท้าที่ล้างแล้วยังเปียก เหยียบได้ ไม่ห้าม (วินัยมุขเล่ม ๒ หน้า ๖๖-๖๗)

ลองเปิดดูคำอธิบายของพระอรรถกถาจารย์ใน อรรถกถา โภทราชกุมารสูตร ท่านเล่าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรำพึง ณ เชิงบันไดปราสาทว่า โภทราชกุมารทำลักการะใหญ่อย่างนี้ ต้องการอะไร ก็ทรงทราบว่าการพระราชโอรส

พระราชกุมารทรงทราบมาว่า ผู้ทำลักการะใหญ่ต่อพระพุทธเจ้าแล้ว ย่อมได้สิ่งที่ตนปรารถนา จึงทรงตั้งพระทัยเสี่ยงทายว่า ถ้าจักได้บุตรพระผู้มีพระภาคจักทรงเหยียบผ้าขาว ถ้าไม่ได้บุตรจักไม่ทรงเหยียบ

พระศาสดาทรงพิจารณาแล้วเห็นว่าพระราชกุมารจักไม่ได้บุตรเพราะกรรมเก่าที่ร่วมกันทำกับภรรยาในอดีตชาติ จึงไม่ทรงเหยียบผ้า

(กรรมเก่าที่ว่านั้นคือ เผาไข่นกกิน บั้งลูกนกและนกใหญ่ในเกาะแห่งหนึ่งในอดีตชาติ)

ลองพิเคราะห์ดู ถ้าข้อความในอรรถกถาเป็นจริง เหตุใดพระศาสดาจึงทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุทั้งหลายเหยียบผ้าขาว

๑. ๑ दिन อินทสระ

เรื่องของพระโพธิราชกุมารน่าจะเป็นกรณีเฉพาะ เหตุไฉนจึงทรงห้ามทั่วไป น่าจะมีพุทธประสงค์แน่นอนว่า ไม่ต้องการให้ภิกษุเหยียบผ้าขาวอันเป็นเหตุให้ผ้าเปื้อน ดูไม่งาม ไม่เหมาะสม

คราวนี้มาถึงกรณีที่ชาวบ้านอ่อนวอนให้เหยียบเพื่อเป็นมงคลทรงอนุญาตให้เหยียบได้ สาเหตุมาจากหญิงคนหนึ่งติเตียน เมื่อพระไม่ยอมเหยียบ

ในพระวินัยบอกด้วยว่าหญิงนั้นไม่มีครรรค์ จะเป็นไปได้หรือไม่ว่านางต้องการให้พระเหยียบ เพื่อนางจะได้มีครรรค์หรือเป็นการเสี่ยงทายเช่นเดียวกับพระโพธิราชกุมาร

กลับมาพิจารณาข้อความในอรรถกถาโพธิราชกุมารสูตรใหม่ มีตอนหนึ่งน่าสนใจ ท่านเขียนไว้ว่า

“พระศาสดาทรงดำริว่า ถ้าเราเหยียบผ้า พระราชกุมารจะเข้าพระทัยผิด ถือผิดได้ว่า “เสียงเล่าลือกันว่าผู้ที่ทำสักการะแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลายแล้วยอมได้สิ่งที่ตนปรารถนา เราเองได้กระทำบุญเป็นอันมาก แต่ไม่ได้บุตร คำเล่าลือนั้นไม่เป็นจริงเลย”

แม้พวกเดียรถีย์ทั้งหลายก็จะติเตียนว่า “สิ่งที่ควรทำของสมณะเหล่านี้ไม่มีหรือ จึงเที่ยวเหยียบย่ำผ้าน้อยไปอยู่อย่างนี้” อนึ่ง ในบัดนี้ภิกษุเป็นอันมากรู้จักจิตของผู้อื่น เมื่อทราบว่าควรเหยียบก็เหยียบ เมื่อทราบว่าไม่ควรเหยียบก็ไม่เหยียบ แต่ในอนาคตผู้มีอุปนิสัยเช่นนั้นมีน้อย

เมื่อภิกษุเหล่านั้นเหยียบผ้า ถ้าสิ่งที่ชาวบ้านปรารถนาสำเร็จก็ดีไปแต่ถ้าไม่สำเร็จ เขาก็จักเดือดร้อนและติเตียนว่า เมื่อก่อนนี้ บุคคลทำบุญในหมู่

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ภิกษุแล้วยอมได้สิ่งที่ตนปรารถนา แต่มาบัดนี้หาเป็นเช่นนั้นไม่ ภิกษุเมื่อก่อน สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม ภิกษุพวกนี้ในบัดนี้ ไม่อาจทำตนให้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมได้”

พิจารณาตามนี้แล้ว เรื่องการเหยียบผ้าขาวของภิกษุจะเป็นการเสี่ยงต่อหลายๆ เรื่องและพระอริยาศัยของพระศาสดาก็ดูเหมือนจะไม่ทรงนิยม ในกรณีนี้ ไม่ทรงเหยียบเองและทรงวางระเบียบไว้ไม่ให้ภิกษุเหยียบ ทรงปรับอาบัติทุกกฏ

ต่อมาภายหลังจึงทรงผ่อนปรนอย่างขัดไม่ได้ ทำนองเดียวกับที่ทรงอนุญาตให้สตรีบวชเป็นภิกษุณี

ในสมัยนี้ ชาวบ้านที่นิยมให้ภิกษุเหยียบผ้าขาวของตนแล้วนำไปบูชา ด้วยถือว่าเป็นมงคลก็เป็นเพียงมงคลภายนอก เป็นการตื่นตื้นตื้นไป เป็นมงคลตื่นข่าว ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงห้ามไว้ในหลักธรรมอันเป็นองค์คุณของอุบาสกอุบาสิกา ทรงสอนให้เชื่อกฎแห่งกรรมดีกว่าเชื่อมงคลเช่นนี้

คณะศิษย์ของภิกษุผู้ที่ชาวบ้านต้องการให้เหยียบผ้าขาวนี้ก็ต้องวุ่นวายกับเรื่องการจัดผ้าขาวไว้แจก (หรือจำหน่าย?) ให้เพียงพอแก่ผู้ต้องการ ถ้าคนจำนวนมากๆ ก็เป็นเรื่องเดือดร้อนอยู่ (ถ้าไม่เพลิดเพลินในการรับเงิน)

คำติเตียนของผู้ไม่เสื่อมใสที่กล่าวไว้ในอรรถกถาว่า “สิ่งที่ควรทำของสมณะเหล่านี้ไม่มีแล้วหรือ จึงเที่ยวเหยียบผ่านน้อยไปอยู่อย่างนี้” ก็จะมีขึ้นทุกหนทุกแห่งที่ภิกษุนั้นไป

ถ้าชาวบ้านเอาไปเก็บไว้ด้วยคิดว่า ขลังและศักดิ์สิทธิ์ก็เอียงไปทางไสยศาสตร์และลัทธิพศปรามาสคือความเชื่อถือที่มงาย เข้าไปเกี่ยวข้อง

๑. วดีน อินทสระ

กับศีลและวัตรปฏิบัติอันไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งปลดเปลื้องสิ่งเหล่านี้ ชัดเกลาคิดใจให้ปล่อยวางสิ่งเหล่านี้ เพื่อก้าวขึ้นสู่อริยภูมิ เป็นพระอริยเจ้า อันควรจะเป็นเป้าหมายหลักของผู้ปฏิบัติธรรมและสำนักปฏิบัติธรรม

มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการขัดแย้งตัวเองคือทำให้เป้าหมาย สิ่งที่พูดและ สิ่งที่ทำขัดแย้งกันอยู่ในตัว เหมือนเราขับรถยนต์เร่งเครื่องเต็มที่แต่เอาก้อนหินใหญ่ไปขวางล้อไว้ รถจะไปได้อย่างไร ผู้ปฏิบัติธรรมควรต้องนึกถึงอุปสรรคของการปฏิบัติด้วย จึงจะไปได้ดี เมื่อขจัดอุปสรรคได้แล้ว

อนึ่ง หญิงสาวที่นำผ้าขาวผืนน้อยไปให้พระเหยียบนั้น เป็นการใกล้ชิดกันโดยไม่รู้ตัว และโดยไม่จำเป็น ถ้านานๆ ครั้งก็พอทำเนาแต่ถ้าบ่อยหรือทุกวัน เพราะผู้ต้องการมงคลมีทุกวันเช่นนี้น่ากลัวอันตรายแก่พรหมจรรย์ แห่งภิกษุ นั้น ยิ่งถ้าฝ่ายหญิงตั้งใจจะยั่วด้วยแล้ว การแต่งเนื้อแต่งตัวก็ยอม ส่อไปทางนั้นกลายเป็นวิสภาคามณ์ของพระอย่างแน่นอน (วิสภาคามณ์ คือ อารมณ์ที่เป็นข้าศึก)

“การเข้าเผชิญหน้ากับอารมณ์ร้ายที่อาจหลบได้นั้นเป็นการประมาท และเสี่ยงอันตรายโดยไร้ประโยชน์ สำหรับผู้ที่กำลังปฏิบัติอยู่ยังไม่ถึงที่สุด และเป็นการคลุกคลีร่วนวายสำหรับผู้ปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว จิตเป็นธรรมชาติที่ กลับกลอกได้ง่าย จึงไม่ควรปล่อยให้มันเป็นโอกาสบ่อยๆ ควรป้องกันไว้ก่อน ดีกว่า การแก้ภายหลังมักจะแก้ไม่ทันหรือเป็นการหายไปเสียแล้วเสมอ มีบรรพชิตเป็นอันมาก ทั้งในยุคนี้อายุคนั้นปรากฏว่าได้ถึงความวิบัติ เพราะ ดูหมิ่นต่อการป้องกันไว้ก่อนนี้เอง อารมณ์เหล่านั้นแรกๆ พบกันไม่เป็นของ แรงร้าย แต่เมื่อเสวนากันบ่อยๆ เขาก็กลายเป็นแรงร้าย พอได้ขณะหรือ

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ช่วงเหมาะ ยิ่งใจไม่ทัน ชั่วเวลาเล็กน้อยเท่านั้นก็กลายเป็นอันตรายร้ายแรงถึงที่สุดขึ้น เหตุนั้นการหลบซึ่งเป็นการป้องกันจึงดีกว่าการแก้ เมื่อไม่จำเป็นก็ไม่ควรคบหากับอารมณ์อันอาจเป็นอันตรายนั้นเลย ควรยึดพระพุทธภาษิตที่ตรัสว่า “ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย” ไว้ให้มั่น

(พุทธทาสภิกขุ, ในตามรอยพระอรหันต์, ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๙ หน้า ๒๓๑)

เรื่องอื้อฉาวที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า เรื่องภิกษุกับสตรีนั้นมิใช่เพราะความประมาทไม่คิดป้องกันไว้ก่อนดอกหรือ?

อาจมีผู้แย้งว่าการรับบิณฑบาตจากสตรีจะมีใกล้ชิดกว่าหรือ? ทำไมจึงมาสนใจแต่เรื่องการเหยียบผ้าขาว?

ข้อนี้ ขอตอบว่า การบิณฑบาตเป็นนิตย์ (สิ่งที่ต้องอาศัย) ข้อ ๑ ใน ๔ ข้อ ซึ่งท่านบอกไว้ตั้งแต่วันแรกที่อุปสมบทว่าควรทำ เพราะเป็นการแสวงหาอาหารมาเลี้ยงชีพ เป็นความจำเป็นสำหรับภิกษุผู้ที่ไม่มีโยมเลี้ยงดู ถ้ามีโยมเลี้ยงดูจะไม่ออกบิณฑบาตก็ได้ ไม่อาบัติ และในการออกบิณฑบาตนั้นท่านสอนไว้ว่าให้เดินไปด้วยอาการสำรวจมองไปข้างหน้าเพียง ๔ ศอก มีนัยน์ตาทอดลงต่ำ เมื่อมีผู้มาใส่บาตรให้มองดูแต่ในบาตร ไม่พึงมองหน้า ทายก ทายิกา (โดยเฉพาะทายิกา) (น จ ภิกขุททายิกาย มุข โอลิเกตพุพ) (๗/๒๓๕/๔๒๙) เป็นการตัดหนทางที่จะติดต่อกอดสะพานซึ่งกันและกัน

แต่การเหยียบผ้าขาวย่อมต้องมองดูหรืออาจทักทายผู้ให้เหยียบเป็นการแสดงน้ำใจให้เขาปลื้มใจยิ่งขึ้น ประทับใจยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้วนเวียนตามหาทางใกล้ชิดสนิทสนม เป็นอันตรายแก่พรหมจรรย์ในโอกาสต่อไป

๑. ๑ दिन อินทสระ

ด้วยเหตุนี้ พระอานนท์จึงอธิบายแก่โพธิราชกุมารว่า “พระผู้มีพระภาคไม่ทรงเหยียบผ้าขาวเพราะทรงคิดอนุเคราะห์บุคคล (คือภิกษุ) ที่เกิดมาภายหลัง เพื่อให้ถือเป็นเยี่ยงอย่างในการไม่เหยียบ”

โดยนัยที่กล่าวมา จึงพอสรุปได้ว่า เดิมทีเดิยวมิพุทธประสงค์ไม่ให้ภิกษุเหยียบผ้าขาว ถึงกับทรงปรับอาบัติไว้ ต่อมาทรงผ่อนปรนให้เหยียบได้เมื่อมีผู้ขอร้อง แต่จะไม่เหยียบก็ได้

เหมือนทรงอนุญาตให้ภิกษุฉันเนื้อสัตว์ที่พ้นจากข้อห้าม ๓ อย่างแต่ใครจะไม่ฉันเลยก็ได้ แม้มีผู้ขอร้องให้ฉันก็บอกเขาว่าอาตมาฉันมังสวัตติ ก็ไม่มีใครว่าอะไร ทายกทายิกาก็จัดอาหารมังสวัตติให้ฉันได้ทุกวัน น่าจะทำได้ยากกว่าการไม่เหยียบผ้าขาวเสียอีก ทรงอนุญาตจุดงค์ ๑๓ ข้อ แต่ภิกษุจะไม่ถือเลยสักข้อก็ได้

ข้าพเจ้าคงต้องขอยุติเรื่องนี้ไว้เพียงเท่านี้ก่อนและต้องกราบขอภัยอย่างสุดซึ่งต่อบุคคลทุกฝ่ายโดยรอบด้าน หากเป็นการกระทบกระเทือนใจผู้ใดบ้าง ข้าพเจ้ามีเจตนาดีต่อบุคคลทุกฝ่าย ความต้องการที่จะให้ชาวพุทธเราเข้าใจพุทธศาสนาโดยถ่องแท้ เป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องอันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมออกมาในขณะนี้ แม้ข้าพเจ้าจะเสียใจอยู่บ้างแต่คิดว่าถ้าหากเป็นประโยชน์แก่ชาวพุทธโดยส่วนรวม ข้าพเจ้าก็พอใจและน่าจะคุ้ม

อนึ่ง ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สะดวกใจอยู่บ้างที่ทำตนเป็นเสมือนเที่ยวสั่งสอนผู้อื่น ทั้งๆ ที่ตนเองก็ยังไม่สมบูรณ์พร้อม แต่ความปรารถนาดีต่อพี่น้องชาวพุทธซึ่งมีอยู่ในข้าพเจ้าตลอดมา (ข้าพเจ้ามิได้คิดว่าคนอื่นจะไม่มี)

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

นั่นทำให้ข้าพเจ้าต้องข่มความรู้สึกนั้นเสียแล้วทำไป หากเป็นโทษข้าพเจ้าก็ยินดีรับโทษนั้น แต่เจตนาร้ายต่อผู้ใดกลุ่มใดนั้นไม่มี ข้าพเจ้าใคร่ขอรับรองวิงวอนชาวพุทธทั้งหลายให้หันมาสนใจการทำบุญกุศลในแนวสังคมสงเคราะห์กันให้มากขึ้น อย่ามัวหลงไหลในการทำบุญด้วยการผลบุญใหญ่ใส่ตนแต่ทำให้พระลำบากโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่เหลียวดูคนยากคนจนหรือซูดรีตมาจากคนจน แล้วมาพอกพูนให้ผู้ที่ล้นแล้วล้นอีกนั้กเลย

ขอให้เรามาช่วยกันถมส่วนที่พร่องให้เต็ม เกลี่ยส่วนที่พอกพูนหนุนเนินให้ลงไปสู่ที่ลุ่มบ้าง สังคมของเราจะน่าอยู่ขึ้น ขอให้เราทำบุญอย่างฉลาดและประหยัด

การที่เราทำตนให้เป็นคนดีมีศีลมีธรรมแม้จะทำบุญให้ทานแก่คนไม่ดี (ทุศีล) ก็ยังได้บุญมากกว่าการที่เราเป็นคนไม่ดี ไม่มีศีลธรรมแล้วทำบุญในผู้มีศีลธรรม แต่ถ้ามีศีลธรรมด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่ายย่อมดีกว่าย่อมมีผลมากกว่า

(บางตอนจากทักษิณา วิภังคสูตร ๑๔/๔๖๒/๗๑๙)

อนึ่ง หากต้องการไปเกิดในภพภูมิใดก็อบรมตนให้พร้อมด้วยธรรม ๕ ประการ คือศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา ก็สามารถกำหนดการไปเกิดได้ทุกแห่งที่ตนต้องการ แม้ปรารถนาความสิ้นอาสวะก็ย่อมได้

(นัยสังขารูปัตติสูตร ๑๔/๒๑๗/๓๑๔-๓๓๒)

ที่พูดนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่ควรทำบุญกับพระสงฆ์ผู้มีศีล แต่หมายความว่าให้ทำบุญกับท่านโดยที่อย่าให้ท่านลำบาก อย่าให้ท่านเสียเวลามาก อย่าให้ท่านเสียระเบียบวินัยเพียงเพราะเราอยากได้บุญจากท่าน เราอยากได้บุญมากเพียงใด เราสามารถทำได้โดยการอบรมคุณธรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้น

ในตน ไปได้ดี ไปได้เร็ว มีเรื่องวุ่นวายน้อยมีความสงบมาก สามารถได้รับรสแห่งปีติสุขที่เห็นได้ในปัจจุบัน

เพื่อเป็นแรงจูงใจให้พวกเราทำบุญในแนวสังคมสงเคราะห์กันให้มากขึ้น ขอนำเอาข่าวอันน่าสลดใจในหน้าหนังสือพิมพ์ (ข่าวสด วันที่ ๑๗ ก.พ. ๒๕๓๗) มาให้อ่านอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้ :-

๒ ด.ช. ทิวสุตา กิน “แมว” สดๆ

จับบีบคอตุ๊ดเลือด! แก้อัดตาย

สุดสลด ๒ หนูน้อยพี่น้องทนความทิวโหยไม่ไหว จับลูกแมว ๓ ตัว กัดคอตุ๊ดเลือดกินประทังชีวิตหน้าที่ว่าการอำเภอมืองหนองคาย ท่ามกลางความสมเพชของผู้คน รั้าให้ในสภาพเนื้อตัวเปื้อนเลือดคาวคลุ้ง หลังตร.คุมตัวมาสอบ เผยครอบครัวสุดรันทด พ่อติดกัญชา แม่ติดเหล้า เลี้ยงทิ้งๆ ขว้างๆ ปล่อยให้หากินตามกองขยะ ก่อนกินเลือดเห็นลูกแมวอยู่ในกล่อง หลังจับมาเล่นเกิดอาการทิวจนต้องกัดคอตุ๊ดเลือด ตร.ฟังถึงอึ้งระดมกำลังออกติดตามพ่อแม่มารับตัว พร้อมหาทางช่วยเหลือด่วน

๒ พี่น้องทนทิวโหยไม่ไหวกัดคอแมวกินเลือดเป็นอาหารประทังชีวิตครั้งนี้ เปิดเผยเมื่อเวลา ๑๔.๐๐ น. วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ร.ต.อ.บัญญัติ ศรีอนันต์ ร้อยเวร สภ.อ.เมืองหนองคาย ได้รับแจ้งมีเด็กชายวัย ๗-๘ ขวบ ๒ คน กำลังทารุณสัตว์กัดคอลูกแมว ๓ ตัว ทั้งเป็นและตุ๊ดเลือดกินสดๆ ต่อหน้าข้าราชการและประชาชนที่มาติดต่อราชการบริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอมืองหนองคาย ถ.ประจักษ์ จึงรีบไปตรวจสอบพบ ๒ พี่น้องชื่อ ด.ช.โด่ง (นามสมมุติ)

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

อายุ ๗ ปี และด.ช.ก้าว (นามสมมุติ) อายุ ๘ ปี เป็นลูกชายของนายแดง และนางเข็ม ไม่ทราบนามสกุล อาศัยอยู่ในบ้านไม่มีเลขที่ ช่างสำนักงานไร่ ยาสูบ ถนนมีชัย อ.เมืองหนองคาย

ภายหลังพบเจ้าหน้าที่ ด.ช.โต้งผู้เป็นพี่ชายเผยถึงชีวิตสุดลำบากยิ่งว่า นับแต่จำความได้ รู้แต่ว่าพ่อติดกัญชา แม่ติดเหล้า ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร ได้แต่เก็บสิ่งของตามกองขยะขายประทังชีวิตไปวันๆ เพราะความยากจน ชั้นแค่น นอกจากจะไม่ได้เรียนหนังสือเหมือนคนอื่น แต่ละวัน ๒ พี่น้อง ต้องตะลอนคุ้ยหาสิ่งของในกองขยะมาขาย ได้เงินวันละประมาณ ๑๐ บาท ก็ต้องนำไปให้พ่อแม่ ซึ่งปล่อยให้พวกตนหากินกันตามลำพัง ทั้งที่ไม่มีเงินติดตัวสักสลึงเดียว

ด.ช.โต้ง เล่าต่อไปว่า เมื่อตอนเที่ยงก่อนหน้าจะไปพบกล่องลูกแมว ๓ ตัว ถูกทิ้งในกองขยะใกล้สนามกีฬาจังหวัด ช่างๆ ที่ว่าการอำเภอเมืองหนองคาย จึงนำลูกแมวเหล่านั้นมาเล่น แต่เนื่องจากทนความหิวโหยติดต่อกันมาหลายวันไม่ไหวจึงตัดสินใจชวนน้องชายกัดคอแมว ดูดเลือดกินเป็นอาหารประทังชีวิต

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สภาพเด็กทั้งสองคนขณะให้การ ต่างร้องไห้เพราะกลัวถูกจับกุม หน้าตาตลอดจนเสื้อผ้าเปื้อนไปด้วยเลือดแมว ส่งกลิ่นเหม็นคาวไปทั่วห้องร้อยเวร เป็นที่น่าเวทนาและน่าสะเทือนใจแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างนัก หลังสอบถามคำ ร.ต.อ.บัญชาจึงส่งเจ้าหน้าที่ออกติดตามหาตัวพ่อแม่เพื่อให้มารับตัวเด็ก และจะได้ดำเนินการช่วยเหลือต่อไป”

๑. วดีน อินทสระ

ในสังคมไทยเรา เด็กและผู้ใหญ่ที่อดอยากหิวโหย ไม่มีเสื้อผ้าใช้สอย สวมใส่ ก็ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก แฝกระจายอยู่ทั่วประเทศ ถ้าเราหมั่นคิดถึง คนพวกนี้บ่อยๆ เราจะพุ่มเพื่อขโมยไม่ลง การที่จะเอาผ้าดีๆ มาตัดเป็นชิ้นเล็กชิ้น น้อย เพื่อให้พระเหยียบแล้วเอาไปบูชา ก็กับการที่เอาผ้าดีๆ ทั้งผืนโดยไม่ต้อง ตัดไปให้เด็กยากจนในชนบทใช้สอยอย่างไหนจะน่าทำกว่ากัน ขอให้คิดดูเถิด

การทำบุญให้ทาน ควรนึกถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวม และนึกถึงทรัพยากรของชาติด้วย หลักการประหยัดคือการไม่ให้สูญเปล่า เราเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจและสูญเสียทรัพยากรของชาติมามากต่อมาก ในอดีต เพราะเรามองใกล้และมองเห็นแต่ความสมปรารถนาของตน คนอื่น จะเป็นอย่างไรก็ช่างเขา การพัฒนาไม่เป็นไปในทางอเนกสัมพันธ์ คือไม่ บูรณาการ (integral*) เหมือนร่างกายของคนที่ไม่สมส่วน เช่น ตัวใหญ่ ขาเล็ก สร้างความทุกข์ยากลำบากให้กับขาเป็นนักหนา ในที่สุดขาก็เดิน ไม่ไหว จึงพลอยลำบากไปหมดทั้งตัวเหมือนสังคมไทยทุกวันนี้ ทั้งสังคมโลก และสังคมศาสนา รีบช่วยกันแก้ไขเถิด

ทางแก้ไขก็คือ ช่วยกันปรับปรุงชาวพุทธให้เป็นสัมมาทิฐิ ให้มีทัศนคติ ที่ถูกต้องต่อหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้แห่งศาสนาของตน ฯลฯ

*บูรณาการหรืออเนกสัมพันธ์ (Integral : necessary to the completeness of the whole)

“ปัญหาเรื่องการลอกบทประพันธ์ของผู้อื่นมาเป็นของตน
ซึ่งเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญานั้น
เป็นการผิดกฎหมายลิขสิทธิ์ ถ้าภิกษุเป็นผู้ทำจะผิดวินัยระดับใด”

ทรัพย์สินทางปัญญา กับการเทศนาธรรมของภิกษุ

ปัญหาเรื่องการลอกบทประพันธ์ของผู้อื่นมาเป็นของตน ซึ่งเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญานั้น เป็นการผิดกฎหมายลิขสิทธิ์ ถ้าภิกษุเป็นผู้ทำจะผิดวินัยระดับใด

เรื่องนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในวงวิชาการทั้งฝ่ายพระและคฤหัสถ์ ความเห็นแตกเป็น ๒ ฝ่าย คือเห็นว่าผิด กับไม่ผิด

บางท่านพูดเป็นทำนองว่า ถ้าการคัดลอกบทประพันธ์หรือบทกวีของผู้อื่น แล้วลงชื่อตน เป็นความผิดสำหรับภิกษุแล้ว การที่ท่านเอาธรรมะของพระพุทธเจ้าไปเทศนาสั่งสอนประชาชนจะมีเป็นการขโมยทรัพย์สินทางปัญญาของพระพุทธเจ้าไปด้วยหรือไม่? ท่านเห็นว่าไม่ผิด

ข้าพเจ้าขอแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เรื่องนี้หลักความจริงมีอยู่ว่า ใครก็ตามเอาคำสอนของพระพุทธเจ้า มาพูดแล้วไม่บอกว่าเป็นของพระพุทธเจ้า เช่นคัดลอกพระพุทธพจน์มาแล้ว ไม่บอกว่าเป็นพระพุทธพจน์ แต่กลับบอกว่าเป็นของตน ผู้นั้นชื่อว่าขโมย พระธรรม ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญา พระพุทธเจ้าทรงถือเช่นนั้นจริงๆ ในสมัยพุทธกาลก็คงจะเคยมีการขโมยพระธรรมกันขึ้นแล้ว เป็นเหตุให้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถึงภิกษุมหาโจร ๕ จำพวกคือ

๑. ภิกษุผู้อยากได้บิรवारทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นร้อยเป็นพัน ห้อมล้อม ร่ำรวยด้วยปัจจัย ๔ เทียบไปในคามนิคมชนบท ราชธานี

๒. ภิกษุผู้เรียนพระธรรมวินัยของพระตถาคตแล้ว อ้างว่าเป็นของตน

๓. ภิกษุผู้ประทุษร้ายภิกษุอื่นผู้ประพฤติพรหมจรรย์บริสุทธิ์ด้วย อพรหมจรรย์อันไม่มีมูล โจรทักถึงอาบัติปาราชิกโดยไม่มีมูล เป็นการใส่ความแท้ๆ (คำว่า มีมูล หมายถึง (๑) เรื่องที่ได้เห็นเอง (๒) เรื่องที่ได้ยินเอง หรือมีผู้บอกและเชื่อว่าเป็นจริง (๓) รังเกียจโดยอาการ เช่น ของหายไป พบในที่อยู่ของผู้นั้น - (วินัยมุขเล่ม ๒ หน้า ๑๔๔, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส)

๔. ภิกษุเอาครุภัณฑ์ของสงฆ์ เช่น ที่ดิน สวน ลีงก่อสร้าง เติง ตัง ฯลฯ ให้แก่คฤหัสถ์เพื่อเอาใจเขา (คงจะรวมเงินของสงฆ์คือเงินวัดในสมัยนี้ด้วย)

๕. ภิกษุพูดอวดอุตริมนุสสรธรรมอันไม่มีจริงในตน จัดเป็นยอดมหาโจร เพราะเหตุไร? เพราะเธอบริโภคกอนข้าวของชาวเมืองด้วยการขโมยกิน (เถยยาย โว ภิกขเว ฐฐูปินโท ภูตโต) (อุตริมนุสสรธรรม หมายถึง ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค ผล โดยที่สุดแม้พูดว่าข้าพเจ้ายินดีพอใจอยู่ในที่สงัด)

๑. วทีน อินทสระ

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสต่อไปว่า

“ภิกษุใดตนเองเป็นอย่างหนึ่งแต่แสดงอาการให้คนอื่นรู้อีกอย่างหนึ่ง (อาการแห่งมายา-เจ้าเล่ห์) การบริโภคน้ำจืด ๔ ของเธอเป็นการขโมยบริโภค เป็นเช่นเดียวกับนายพรานผู้ล่อลวงตักสัตว์กิน มีภิกษุจำนวนมากผู้มีภิกษาว พัลลตร์พันคอแต่เป็นผู้มีธรรมทราม ไม่สำรวม ย่อมเกิดในนรกเพราะบาปกรรม นั้น ผู้ทุศีลไม่สำรวมบริโภคเหล็กที่ร้อนเป็นเปลว ยังดีกว่าบริโภคก้อนข้าวของ ชาวเมือง”

(วิ. มหา. เล่ม ๑/๑๖๙/๒๓๐)

ด้วยเหตุดังกล่าวมา เมื่อพระในพระพุทธศาสนาแสดงธรรมท่านจึง ขึ้นต้นด้วยพระพุทธานุชาตและบอกว่าเป็นพุทธานุชาต ต่อไปเป็นการอธิบาย ขยายความด้วยความรู้ความเข้าใจด้วยสติปัญญาของท่านเอง จะอธิบายผิด หรือถูกเป็นเรื่องของท่านและเป็นเรื่องของคนฟังแต่พระพุทธรูปนั้นต้องคงไว้ อย่าย้ายได้ตุ้มาเป็นของตนเป็นอันขาด เพราะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของ พระพุทธเจ้า

ในการเขียนหนังสือ เมื่อยกพระพุทธรูปมาประกอบการเขียน ผู้เขียน ก็ต้องบอกเหมือนกัน ถ้าจำข้อความได้แต่จำที่มาไม่ได้ก็บอกเฉพาะข้อความ ถ้าสามารถหาแหล่งที่มาได้ก็บอกไว้ด้วย อย่างเช่นบอกไว้ในที่นี้ (ข้างบนนี้) คือ จากพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ หน้า ๑๖๙ ข้อ ๒๓๐ (ฉบับบาลี) ท่านที่อ่านบาลีไม่ได้ก็อ่านฉบับหลวงเป็นภาษาไทย หน้าไม่ตรงกับฉบับบาลี แต่เล่มและข้อจะตรงกัน

ผู้เขียนเองถูกขโมยทรัพย์สินทางปัญญาบ่อยๆ เหมือนกัน นักจัด รายการวิทยุบางคนเอาไปอ่านแทบทุกคืน แต่ไม่บอกว่าเป็นของใคร มีคน

เขียนจดหมายชมผู้อ่าน เขาก็รับไว้ ภิษุบางรูปก็เอาไปอ่านทางวิทยุแล้ว เติมเล็กเติมน้อยให้พอเป็นภาษาพูด เพื่อพรางให้เห็นว่าเป็นของตน เป็นการแอบอ้าง หลอกลวง (ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของอทินนาทานและเป็นมุสาวาท)

ผู้หวังความบริสุทธิ์แห่งศีลควรจะเป็นคนตรง (อุชุปฏิปันโน) ไม่คดโกง ความประพฤติทางกายและวาจา แต่ถ้าไม่คดไม่งอบ้าง ลากลักการะก็ไม่เกิด ดังที่พระอรรถกถาจารย์ได้เคยเปรียบไว้ว่า เหมือนคนเอานิ้วมือแหลงไปในหม้อข้าวต้ม ถ้าทำนิ้วตรงๆ ข้าวต้มก็ไม่ติดมือขึ้นมา ต้องงอนิ้ว ข้าวต้มจึงจะติดมือขึ้นมา
(อรรถกถาธรรมบทภาค ๓ เรื่องสุดท้าย)

“ปฏิบัติทาของผู้หวังลาภเป็นอย่างหนึ่ง ปฏิบัติทาของผู้มุ่งนิพพานเป็นอย่างหนึ่ง (เป็นคนละอย่าง) ภิษุผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้ารู้อย่างนี้แล้ว ไม่พึงยินดี ไม่พึงเพลิดเพลินในเรื่องลักการะ พึงพอกพูนให้มากซึ่งความวิเวก”
(เล่ม ๒๕/๒๔/๑๕)

เรื่องการเอาวรรณกรรมของผู้อื่นไปเพื่อการเผยแพร่ศาสนานั้นทำได้ และเจ้าของวรรณกรรมก็คงยินดี ถ้าผู้เอาไปหรือทางวัดได้ขออนุญาตเจ้าของและเจ้าของอนุญาตแล้ว รวมทั้งลงชื่อเจ้าของวรรณกรรมไว้ด้วย ผลงานของผู้เขียนเองก็ได้รับเกียรติทำนองนี้อยู่เนืองๆ ทั้งเอาไปพิมพ์ซ้ำ ทำเทปทำวีดีโอ ก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่ทำแล้วบอกภายหลัง **ที่สำคัญคือให้รู้ว่าเป็นของใคร**

ผู้บวชแล้ว ย่อมไม่ถือเอาของๆ ผู้อื่นที่เขาไม่ได้ให้ ด้วยจิตคิดจะขโมย (อทินนาทาน) ไม่ใช่ถือเอาโดยวิสาสะของคนที่คุณเคยกัน ด้วยมั่นใจว่าถือเอาแล้วเจ้าของจักพอใจ ไม่ถือเอาของๆ ผู้อื่นด้วยอาการขโมย โดยที่สุดแม้แต่

๑. ๑ दिन อินทสระ

เส้นหญ้า (อนตมโส ตินสลาภ อูปาทาย) ภิกษุใดถือเอาของที่เขามาไม่ได้ให้ราคาบาทหนึ่งหรือเกินกว่าหนึ่งบาท ภิกษุนั้นไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร (อสุสมโณ โทติ อสกุยปุตติโย) เหมือนใบไม้เหลืองหล่นจากขั้วแล้วไม่อาจกลับเป็นเขียวสดได้อีก”*

พระสงฆ์ในพุทธศาสนาวิวินัยบัญญัติละเอียดลงไปถึงกับต้องประเคนคือมอบถวาย ให้เห็นๆ ว่าได้ถวายแล้วจริง ประเพณีวินัยข้อนี้ได้สร้างศักดิ์ศรีให้กับภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาเป็นอันมาก แต่ฆราวาสบางคนก็รู้สึกรำคาญเมื่อไปเลี้ยงพระที่มีอาหารมากๆ พระเองบางรูปก็เคร่งในเรื่องนี้จนน่ารำคาญเหมือนกัน เช่น เมื่อเขาประเคนอย่างหนึ่งแล้ว เอื้อมมือไปหยิบอย่างอื่นประเคนมือไปกระทบกับสิ่งที่ประเคนแล้วโดยไม่ได้เจตนา ก็บอกให้เขาประเคนใหม่ ความเกินพอดีในพระบางรูป บางพวก ก่อความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่นอยู่เนืองๆ อันที่จริง ความพอดีนั้นดีเสมอ (มตตยญญตา สทา สารุ)

ขอย้อนไปวิเคราะห์ของที่ทำให้ภิกษุผู้ลักเป็นปาราชิกต่อไป ที่ว่า ๑ บาท (เป็นเงินตรา) ราคาเท่า ๑ บาท หรือเกิน ๑ บาท (ปาทาทหิ วา อติเรกปาหิ วา) เล็งว่าเป็นสิ่งของซึ่งจะต้องตีราคา

คำว่า ๑ บาท ในสมัยพุทธกาลนั้น ๕ มาสก เป็น ๑ บาท ๔ บาทเป็น ๑ กหาปณะ คิดเป็นมาตรฐานทองคำ คือ ทองคำหนัก ๔ เมล็ดข้าวเปลือก = ๑ มาสก ๕ มาสก = ๑ บาท เพราะฉะนั้น ๑ บาท จึง = ทองคำหนัก ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ x ๔ = ๘๐ ทองคำหนัก ๘๐ เมล็ดข้าวเปลือก ๑ กหาปณะ เป็นราคาเงินไทยเวลานี้เท่าใด ๑ บาทขึ้นไป อันเป็นวัตถุแห่งปาราชิกนั้นคือเป็นราคาเงินไทยเท่าใด ถ้าขโมยเงินหรือขโมยของต่ำกว่า ๑ บาท ลงมา

* วินัยปิฎก เล่ม ๑ (มหาวิภังค์) หน้า ๘๓, ๘๖, ข้อ ๘๓, ๘๔, ๘๕

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

อาบัติที่ต่ำลงมา คือ ๒-๔ มาสก เป็นอาบัติถุลลัจจัย (หยาบ) ตั้งแต่ ๑ มาสก ลงมาเป็นอาบัติทุกกฏ (ไม่ดีไม่งาม , ไม่เหมาะไม่ควร, ทำชั่ว)

เรื่องอาบัติปาราชิกของภิกษุในอทินนาทานสิกขาบทนี้ มีรายละเอียด และซับซ้อนมาก ในคัมภีร์บาลีวรรคกถาฐีกายังละเอียดซับซ้อนเหลือหลาย สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงรจนาไว้โดยย่อ ในวินัยมุข เล่ม ๑ ผู้สนใจโปรดหาอ่านจากวินัยมุขนั้นเถิด (มีจำหน่ายที่มูลนิธิ มหามกุฏฯ หน้าวัดบวรนิเวศ กทม.)

เกี่ยวกับเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ ทรงรจนาไว้ตอนหนึ่งว่า

“การถือเอาทรัพย์เป็นอสังหาริมทรัพย์ (เคลื่อนที่เองไม่ได้-ผู้เขียน) กำหนดว่าถึงที่สุด ด้วยขาดกรรมสิทธิ์แห่งเจ้าของ ตัวอย่างเช่นภิกษุก่อว่าตุ้ เพื่อจะเอาที่ดินของผู้ใดผู้หนึ่ง เจ้าของเป็นผู้มีวาสนาน้อยเพียงไม่ขึ้น ทอด กรรมสิทธิ์ของตนเสีย ภิกษุต้องอาบัติถึงที่สุดในขณะนั้น ถ้าเจ้าของยังไม่ ปลอยกรรมสิทธิ์ ฟ้องภิกษุในศาลเพื่อเรียกที่ดินคืน ต่างเป็นความ แก่คดีกัน ถ้าเจ้าของแพ้ ภิกษุต้องอาบัติถึงที่สุด (ตามราคาที่ดิน-ผู้เขียน) ภิกษุเป็น โจทก์ฟ้องตัวเอง เพื่อจะตุ้เอาที่ดินก็เหมือนกัน แต่คำว่า เจ้าของแพ้ ความนั้น ฟังเข้าใจว่าแพ้ในศาลสูงสุด เป็นจบลงเท่านั้น เพื่อจำง่ายควร เรียกว่า ตุ้ (เป็นอาการหนึ่งของอทินนาทาน - ผู้เขียน)

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอสังหาริมทรัพย์ (เคลื่อนที่เองไม่ได้) อย่าง หนึ่ง เช่น บทประพันธ์ บทกวี สิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่มาจากความคิดอ่าน ของผู้มีปัญญา ทางบ้านเมืองท่านมีกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์หรือขึ้น ทะเบียนเป็นของผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งใครจะล่วงละเมิดมิได้ ผิดกฎหมายและรู้ท่าน ตีเตียนว่า ตุ้เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

๑. ๑ दिन อินทสระ

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นได้ยาก ผู้มีปัญญาและมีความเพียรมากจึงจะทำได้ ผู้อาศัยปัญญาและความเพียรของท่านแล้วควรยกย่องให้เกียรติท่าน ไม่ควรลบหลู่ท่าน ผู้เรียนธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว อ่างว่าเป็นของตน คือตนรู้เองคิดเอง พระองค์ตรัสว่า ผู้นั้นเป็นมหาโจร เพราะขโมยทรัพย์สินทางปัญญาของพระองค์ ลบหลู่พระองค์

ภิกษุข้อโกงสิ่งของๆ ผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใด ถ้าเป็นความกัน เจ้าของสละสิทธิ์ทอดอาลัยเมื่อใด ภิกษุต้องอาบัติถึงที่สุด เมื่อนั้นอย่าพูดถึงว่าฉ้อโกงสิ่งใหญ่สิ่งสำคัญอะไรเลย เพียงไปจับสลากได้ของไม่ค่อยดี แอบลับกับของที่ดีกว่าของภิกษุอื่นก็เป็นอาบัติปาราชิกได้ ถ้าของนั้นมีราคาตั้งแต่ ๑ บาทขึ้นไป

ท่านต้องการให้ภิกษุเป็นผู้บริสุทธิ์ในเรื่องนี้จริงๆ ให้นำเคารพนับถือเชื่อถือได้ สมกับที่ชาวบ้านเคารพกราบไหว้ เชิดชูเลี้ยงดูปล้ำจัจ ๔ มิให้เดือดร้อน ทั้งเลี้ยง ทั้งเคารพ และไม่เคียดดูว่าหรือเคียดเข็ญ ลูกของเขาเองด้วยเข้าไป เลี้ยงดูก็จริงแต่ก็ดูต่ำว่าได้

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงมีนโยบายให้มีภิกษุสะสมทรัพย์สินเงินทอง แม้จะได้มาโดยชอบธรรม ยิ่งเป็นของที่เขาไม่ได้ให้ด้วยแล้วแม้แต่เส้นหญ้าก็ไม่ควรถือเอา (อนตมโส ดิณสลากั อุปาทาย)

แต่หากเป็นผู้ไม่ซื่อตรงแล้ว ไม่เอาเส้นหญ้าแต่เอาทองคำ ทำมายาให้หน้าเชื่อถือ ดังมีเรื่องเล่าไว้ว่า

ในอดีตกาล ดาบสผู้หนึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของกุกุมพี (ผู้มีทรัพย์, ผู้มีอันจะกิน) ครอบครัวหนึ่ง มารับอาหารที่บ้านกุกุมพีทุกวัน เป็นเวลาหลายปี กุกุมพีได้ทองลี้มมาแท่งหนึ่ง นำไปฝากดาบสไว้ โดยขุดหลุมไว้ใกล้อาศรม คิดว่าปลอดภัยกว่าอยู่ที่บ้าน

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ต่อมาดาบสเกิดความโลภอยากได้ทองคำแท่ง จึงไปบอกลาภุภุมพินว่า จะไปอยู่ที่อื่น เพราะอยู่ที่นั่นนานแล้ว ธรรมดานักพรตไม่ควรอยู่ที่เดียวนาน ภุภุมพินอ่อนน้อมให้อยู่ด้วยความเลื่อมใสแต่ก็ไม่อาจเหนี่ยวรั้งไว้ได้ ดาบสเดิน ออกจากเรือนด้วยอาการสำรวมเป็นพิเศษ ภุภุมพินออกมาส่ง เพิ่มพูนความ เลื่อมใสงยิ่งขึ้น ขอร้องให้กลับมาอีกในโอกาสอันควรแล้ว กลับเข้าบ้านไป

สักครู่หนึ่ง ดาบสเดินกลับมา ภุภุมพินดีใจ ถามว่า ท่านมีอะไรจะสั่ง อีกหรือ? ดาบสบอกว่า เมื่อเดินออกไป เส้นหญ้าจากชายคาหล่นมาติดอยู่ที่ ขฎก้าจึงเอามาคิน ธรรมดานักพรตไม่ควรถือเอาของผู้อื่นแม้เพียงเส้นหญ้า แล้วจากไป กิริยาอาการของดาบสได้เพิ่มพูนความเลื่อมใสปีติปราโมทย์แก่ ภุภุมพินเป็นอย่างมาก พร้อมอุทานว่า

“พระคุณเจ้าของเรา ช่างสำรวมระวังและขัดเกลาดีจริงหนอ”

ขณะนั้นมีบุรุษผู้เป็นบัณฑิตท่านหนึ่งผ่านมาทางนั้น เห็นพฤติกรรม ดาบสแล้ว ถามภุภุมพินว่า ได้ฝากอะไรไว้กับดาบสบ้างหรือไม่? ภุภุมพินตอบว่า ได้ฝากทองแท่งไว้แท่งหนึ่ง

“ท่านรีบตามดาบสไปเถอะ ช้าหน่อยทองจะหาย”

“ท่านคิดอย่างนั้นกับพระคุณเจ้าได้อย่างไร?” ภุภุมพินถามกึ่งไม่พอใจ กึ่งสงสัยกึ่งกังวล

“เคราะห์เกิดเหตุ คงจะซ่อนความชั่วไว้ภายใน เอาความแครงออกบังหน้า” บัณฑิตตอบ “แต่ท่านรีบไปเถอะ เดี่ยวไม่ทันกาล”

๑. วดีน อินทสระ

กุฎุมพีรีบไป เจอตาบสขุดทองได้เรียบร้อยแล้ว กำลังเตรียมหนีจับได้
 คาจอบคาเสียม กุฎุมพีจึงได้ตาสว่างขึ้น ได้เห็นแจ้งในคำของบัณฑิตที่เตือน
 ให้เขารีบตามตาบสมา และเห็นแจ้งในคำสอนของนักปราชญ์ที่ว่า

“เพราะคุณเคย เพราะไวใจ ภัยจึงตามมา

ไม่ควรไวใจคนที่ไม่คุ้นเคย แม้คนที่คุ้นแล้ว

ก็ไม่ควรไวใจนัก (ดูเขาเสียให้ดีๆ)

(๒๓/๓๐/๕๓)

ยิ่งคนเห็นแก่ตัวยิ่งไม่ควรไวใจอย่างยิ่ง”

(๒๓/๒๙๐)

คนเห็นแก่ตัวจะทำทุกอย่างเพื่อตัวเขา แม้เพียงเพื่อให้เขาพอใจ เขา
 สามารถทำบาปได้ทุกอย่างเพราะความเห็นแก่ตัว จึงไม่ควรไวใจยิ่งเขารัก
 ถ้ารักอย่างเห็นแก่ตัวก็ยังไม่น่าไว้วางใจ ความรักเป็นอาคั่นตุกะอันตราย
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักพรตผู้ประพฤติพรหมจรรย์เห็นกันบ่อยๆ ใกล้ชิด
 สนิทสนมกันบ่อยๆ ถ้ายังไม่เป็นอนาคามี ก็อย่าเพิ่งไวใจตัวเอง โยคีผู้มีฤทธิ์
 กล้า เหาะเหินเดินอากาศได้ ก็เคยพลาดมาแล้วไม่น้อย ตัวเราเหาะได้แล้ว
 หรือยัง? ก็เป็นนักบวชธรรมดาๆ เพียงแต่คิดว่าจะบวชไม่สึกเท่านั้น พอเพียง
 ที่จะป้องกันตัวเองได้หรือ?

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

“ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ มีกำลัง (ในการกำจัดความมืด)

สมณพราหมณ์ก็มีกำลัง (กำลังความอดทนและญาณ)

มหาสมุทรก็มีกำลัง (ในการกักเก็บน้ำ)

แต่สตรีมีกำลังมากกว่า

มิฉะนั้นแล้ว โฉนเล่า พระนางจันทวดีราชธิดา จึงสามารถนำพา
โลมสกลสภฤๅษีผู้มีตบะกล้า มาทำพิธีบูชาয়ัญให้พระราชธิดาได้เล่า”

(ข้อความจากโลมสกลสภชาดก นวนิพนธ์ ๒๗/๒๖๑)

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเตือนภิกษุผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยวัตร เป็น
พหูสูต ได้สมาธิ อยู่ในที่สงบสงัด และแม้ที่ได้เนกขัมมสุข คือสุขเพราะ
ได้อานาคามีผลแล้ว แต่ยังไม่สิ้นกิเลสโดยสิ้นเชิง ว่าอย่านอนใจ คืออย่า
ประมาทเพราะเหตุเพียงได้อย่างนี้ๆ แล้ว

(๒๕/๕๑/๒๙ ธีรมัจฉฐวรรค)

ภิกษุผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยวัตร ได้สมาธิชอบอยู่ในที่สงัด มักจะเป็น
ที่ตั้งแห่งศรัทธาเลื่อมใสของมหาชนผู้ต้องการบุญ ลาภสักการะ เงินทอง
จึงมักหลั่งไหลไปสู่ภิกษุเช่นนั้น พร้อมด้วยบริวาร เธอผู้อันบริวารทั้งบรรพชิต
และคฤหัสถ์ห้อมล้อมแล้ว อบอวลไปด้วยเสียงสรรเสริญ พินอบพิเทา แท้
ไม่ถึงดิน มักหลงระเริงไปกับสิ่งเหล่านั้น คุณธรรมที่ได้มาบ้างในระยะต้น
อาจเสื่อมไปแล้วแต่ไม่รู้ จึงเหลืออยู่เพียงเปลือกนอกและของปลอม ดังที่
พระพุทธองค์ตรัสเตือนผู้ทรงเพศบรรพชิตไว้ว่า

๑. ๖ दिन อินทสระ

“นรชนจะเป็นคนดี เพราะรูปร่างผิวพรรณก็หาไม่ได้ (บางคน) งาม แต่ภายนอก ภายในไม่สะอาด แต่บริวารแวดล้อมแล้วก็เที่ยวไปในโลกได้ (อย่างสบาย) บางคน (จริงๆ แล้ว) มิได้สำรวจมรอกแต่แสดงทำเป็นผู้สำรวจอย่างดี พรางตาให้เห็นเป็นของดี เหมือนหม้อดินและมาสกที่ทำด้วย โลหะแต่ฉาบไล้ด้วยทอง เป็นของปลอม จึงไม่ควรไว้ใจคนเช่นนั้นเพราะได้ พบเห็นชั่วครู่ชั่วคราว”

(ขุทฺติสุตฺต โกศลสังยุตต์ ๑๕/๑๑๕/๓๕๘)

เมื่อเพลิดเพลินกับลาภสักการะและชื่อเสียงอยู่เช่นนี้ วันหนึ่งความทุกข์ ก็ต้องตามมา เพราะความเพลินเป็นมูลแห่งทุกข์ (นนทิ ทุกฺขสฺส มฺลํ – มฺลปฺริยา ย สุตฺต ๑๒/๑๑/๙) ถ้าไม่ต้องการทุกข์ก็ต้องตัดมูลแห่งทุกข์คือความเพลิดเพลิน ไม่มีความเพลิดเพลิน ไม่มีทุกข์ ดังเรื่องสนทนาระหว่างพระผู้มีพระภาคเจ้า กับเทพบุตรท่านหนึ่ง-

ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับ ณ อัญชนวัน อันเป็นป่าเนื้อ (ป่าสงวนพันธุ์สัตว์) ใกล้เมืองสาเกต ครั้งนั้น เทพบุตรผู้หนึ่งชื่อกฤณะมาเฝ้า พระผู้มีพระภาค เมื่อล่วงปฐมยามแล้ว ยืนอยู่ ณ ที่ควรแก่ตนแล้วทูลถามว่า

“ข้าแต่สมณะ, พระองค์ทรงยินดีอยู่หรือ?”

ตรัสถามว่า “เราได้อะไรเล่า จึงต้องยินดี”

เทพบุตร : พระองค์ทรงเศร้าโศกอยู่หรือ?

พระผู้มีพระภาคเจ้า : เราเสื่อมจากอะไร จึงต้องเศร้าโศก

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

- เทพบุตร : พระองค์ไม่ทรงยินดี และไม่ทรงเศร้าโศก
เลยหรือ?
- พระผู้มีพระภาคเจ้า : เป็นอย่างนั้น เราไม่ยินดี และไม่เศร้าโศก
- เทพบุตร : พระองค์ไม่มีทุกข์บ้างเลยหรือ ความ
เพลิดเพลนไม่มีบ้างหรือ ประทับนั่งอยู่แต่
พระองค์เดียว ไม่ทรงเบื่อหน่ายบ้างหรือ?
- พระผู้มีพระภาคเจ้า : เราไม่มีความทุกข์เลย ความเพลิดเพลน
ก็ไม่มี อึ่ง เมื่อเรานั่งอยู่แต่ผู้เดียว ความ
เบื่อหน่ายก็ได้ครอบงำเรา
- เทพบุตร : ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นได้ ?
- พระผู้มีพระภาคเจ้า : ความเพลิดเพลนย่อมมีแก่ผู้มีทุกข์
ความทุกข์ย่อมมีแก่ผู้เพลิดเพลน
ผู้เป็นภิกษุย่อมไม่มีทั้งความเพลิดเพลน
และความทุกข์
ท่านจงรู้อย่างนี้เถิด
- เทพบุตร : นานหนอ ข้าพระองค์จึงจะได้พบเห็น
ภิกษุผู้ลอยบาป เย็นสนิทแล้ว ไม่มีความ
เพลิดเพลน ทั้งไม่มีทุกข์ และข้ามพ้น
ตัณหาในโลกเสียได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ ข้อ ๒๖๖-๒๗๒)

๑. วดีน อินทสระ

ครับ นานหนอ จะได้พบเห็นภิกษุผู้ลอยบาปได้แล้ว เย็นสนิทแล้วไม่มี
ความเพลิดเพลिन ทั้งไม่มีทุกข์ และข้ามพ้นต้นหนาในโลกเสียได้อย่างที่เทพบุตร
กล่าว

ข้าพเจ้าขอทำอัญชลี อภิวาทต่อภิกษุเช่นนั้น และขอติเตียนภิกษุ
ผู้เกลือกกลั้วไปด้วยบาป เร่าร้อน แสหาแต่อารมณ์อันเพลิดเพลिनในโลก
ข้าพเจ้าขอทำอัญชลีต่อสงฆ์ผู้บริสุทธิ์ ขอติเตียนภิกษุบางพวกเท่านั้น

“การให้หญิงแก่ชาย ให้ชายแก่หญิง เพื่ออยู่ด้วยกัน เพื่อสืบพันธุ์
มองในสายตาพระอรียะ ท่านเห็นว่า เป็นการให้ทุกข์แก่กัน
แม้จะมองเห็นเป็นความสุขเบื้องต้น แต่เป็นทุกข์ในกาลต่อมา ”

ทาน ๕ อย่างที่ไม่เป็นบุญ

๑. ห้ามทรสพเป็นทาน (สมมุชชทาน)
๒. ให้น้ำเมา (มชชทาน)
๓. ให้หญิงแก่ชายอยู่ด้วยกัน (อิติถิทาน)
๔. ให้พ่อโคแก่แม่โคเพื่อสืบพันธุ์ (อุสภทาน)
๕. ให้จิตรกรรมเกี่ยวกับเมถุนสังโยค คือภาพเสพกาม (จิตตกมมทาน)

(จากสารัตถสังคหะ แปล หน้า ๔๖๑ อังคัมภีร์ปริวาร)

ขออธิบายตามความเห็นส่วนตัวดังนี้ :-

๑. การห้ามทรสพเป็นทานนั้น แม้ทางโลกเขาจะนิยมกันว่าเป็นการให้ความบันเทิงเริงรมย์แก่ผู้อื่น จึงนิยมจัดมหรสพในงานต่างๆ สนองความต้องการผู้มาในงาน ผู้มาในงานก็พอใจ เพราะมีจิตอย่างเดียวกัน แต่ทางธรรมถือว่าไม่เป็นบุญ เพราะคนทั้งหลายมี ราคะ โทสะ โมหะมากอยู่แล้ว การละเล่นต่างๆ เป็นการไปเพิ่มราคะเป็นต้นขึ้นอีก ไม่เป็นไปเพื่อความสงบ ความขัดเกลา

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

๒. การให้น้ำเมาก็เช่นกัน แม้จะเป็นที่พอใจของผู้รับ แต่ไม่เป็นบุญ เพราะเป็นไปเพื่อการเบียดเบียนตนเองบ้าง ผู้อื่นบ้าง ความชั่วร้าย อุบัติเหตุอันมีสาเหตุมาจากน้ำเมานั้นมีมาก การดื่มน้ำเมาก็เป็นการทำลายตนเอง ทำลายสังคม

๓. การให้หญิงแก่ชาย ให้ชายแก่หญิง เพื่อยู่ด้วยกัน เพื่อสืบพันธุ์ มองในสายตาพระอริยะท่านเห็นว่าเป็นการให้ทุกข์แก่กัน แม้จะมองเห็นเป็นความสุขเบื้องต้น แต่เป็นทุกข์ในกาลต่อมา เป็นการก่อภพก่อชาติ (ความเกิด) อันเป็นเบื้องต้นแห่งความแก่ ความเจ็บไข้ และความตาย ในระหว่างมีชีวิตอยู่ก็มีอุปสรรค มีปัญหาสารพัดอย่างอันสืบเนื่องมาจากการใช้ชีวิตคู่ ไม่ได้ทุกข์คนเดียวแต่ดึงคนอื่นให้พลอยทุกข์ด้วยเป็นพวง บางครอบครัวหากินคนเดียว คนอื่นป่วยบ้าง พิกการบ้าง ต้องแบกภาระอันหนักเพียงไร บางคนไม่ป่วย ไม่พิกการ แต่นิสัยไม่ดี เอาเปรียบคนอื่น กินแรงคนอื่น เสวยผลงานที่คนอื่นทำ คนอื่นก็พูดไม่ออก เพราะอยู่ในครอบครัวเดียวกันจะไม่เอื้อเฟื้อก็ทำไม่ได้ การมีครอบครัวจึงเป็นเรื่องสร้างความยุ่งยากตั้งแต่ต้นจนปลาย **พระอริยะเจ้าทั้งหลายจึงกล่าวเตือนไว้ว่า ขรราวาสให้เต็มได้ยากเหมือนหม้อทะเล ฉินุนฉินฏวีย)**

จำได้ว่า เคยเขียนไว้ในที่บางแห่งว่าพวกเราควรจะเสียใจที่ทำให้ใครต่อใครเกิดมา เพราะเขาต้องมาเผชิญกับความทุกข์นานัปการตลอดชีวิต เหมือนเราอมมรดกทุกขให้แก่เขา อีกอย่างหนึ่ง คนส่วนมากเป็นคนไม่ดี คือไม่ได้มาตรฐานของมนุษย์ที่ดี รกลังคมและทำให้สังคมพิกการ ก่อทุกข์ให้แก่ตัวเองและสังคมส่วนรวม มนุษย์ที่ดีมีน้อยเกินไปและเป็นภาระอันหนักในการแก้ปัญหาสังคม

๔. การให้พ่อโคแก่แม่โคเพื่อสืบพันธุ์ ก็ทำนองเดียวกันกับข้อ ๓ ยิ่งพวกสัตว์เลี้ยง ยิ่งมีความทุกข์มาก เพราะถูกผูก ถูกล่าม ไม่มีสิทธิแก่ตัวเอง สูดแล้วแต่เจ้าของจะแยกแม่แยกลูกไปไว้ที่ไหนให้ใคร เอาไปฆ่าไปแกงที่ไหนก็ได้ ลำพังตัวมันเองก็มีทุกข์เพียบแปรร้อยอยู่แล้ว มีลูกออกมาจะทำอย่างไร สัตุชาติญาณในการสืบพันธุ์ ทำให้มันทำไปอย่างมีขอบเขตและจมอยู่ในห่วงทุกข์ สมัยนี้มีวิธีผสมพันธุ์เทียม (โดยวิธีวิทยาศาสตร์) ความสุขเล็กน้อย อันมันพึงได้จากการสืบพันธุ์เองซึ่งเป็นรางวัลหรือเหยื่อที่ธรรมชาติตั้งไว้ให้ มันก็ไม่มีสิทธิได้เสียแล้ว แต่มันต้องตั้งครรรค์เอง คลอดลูกเอง ตามกำหนดนี้ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มนุษย์ผู้มีปัญญา รู้จักเอาเปรียบสัตว์

๕. การให้จิตรกรรมอันเกี่ยวกับเมถุนสังโยค คือจิตรกรรมที่เกี่ยวกับการเสพกามเกิดขึ้นแม้ในวัดพุทธศาสนาเพราะอิทธิพลของลัทธิพุทธตันตรยาน ในมหายานประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๙ สมัยราชวงศ์คุปตะ แห่งอินเดีย

ลัทธิตันตระ เป็นสาขาหนึ่งของมหายาน ลัทธินี้ เรียกว่า มนตรยาน บ้าง วิชรยานบ้าง รหัสยานบ้าง เอาแต่สวดอ้อนวอน บูชารูปเคารพพระโพธิสัตว์คล้ายเทพเจ้าฮินดู ไม่สนใจการปฏิบัติธรรม นอกนี้พระในนิกายนี้ ซึ่งนิยมเรียกกันว่า นักสิทธิ์นั้น นิยมมีเมียมีลูกเสียอีก ประพฤติตัวมัวเมา ในกามคุณ ชอบเมาสุราเหมือนคฤหัสถ์ทุกสิลทั่วไป

นักบวชของลัทธินี้แบ่งเป็น ๒ พวกใหญ่ คือพวกขวา (ทักษิณจารี) และพวกซ้าย (วามจารี) พวกขวายังประพฤติอยู่ในธรรมวินัย ยังประพฤติพรหมจรรย์

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ส่วนพวกซ้าย (วามจารี) นั้นซ้ายเต็มที่ มีบัญญัติอะไรๆ ที่ผิดพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าไปหมด เกณฑ์ให้พระพุทธรูปมีศักดิ์คือชಾಯา (เช่นเดียวกับพระอิศวร) มีรูปอุ้มกอดคักติ การเสพกามคือการบรรลุมกข์หรือนิพพาน ผู้ใดมอบสตรีให้ลัทธินี้ ผู้นั้นจะได้กุศลแรง มีมนต์ที่เรียกว่าธารณี ประจำองค์พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ต่างๆ ล้วนแต่ขลังๆ ทั้งนี้ สวดจบเดียว มีอานิสงส์ได้เป็นพระอินทร์ร้อยชาติ เพียงเขียนใส่แผ่นผ้าแขวนไว้ ใครเดินลอดมีอานิสงส์ทำให้พ้นบาปกรรมที่ทำมา ๙๐ กัป ตัวอย่างมนต์ เช่น โอม มณีปัทเมหุม (แปลว่า ดวงแก้วเกิดในดอกบัวเท่านั้นเอง)

มีการบัญญัติมณฑลบูชา เรียกว่า มंत्रเวที เช่นจะทำพิธีใดบูชาพระโพธิสัตว์องค์ใด จะต้องมีการบูชาเท่านั้นเท่านั้น จะต้องจัดบริเวณพิธีด้วยอุปกรณ์อย่างนั้นอย่างนี้ ตัวอย่างมณฑลบูชา พึงเห็นได้จากพิธีพุทธาภิเษกในเมืองไทยซึ่งสืบมาแต่ nykyนี้*

เมื่อนักบวชในลัทธิตันตระชอบหมกมุ่นในกามคุณเช่นนี้ จิตกรรมตามวัดวาอารามต่างๆ จะออกมาเช่นไร? ย่อมจะออกมาตามจิตสำนึกของนักบวชนั่นเอง จึงมีจิตกรรมเมถุนสังโยคอยู่ทั่วไป การให้จิตกรรมเช่นนี้ไม่เป็นบุญ แต่กลับจะเป็นบาป

กามคุณเป็นอันตรายของนักพรต-นักบวช มีความโน้มเอียงทางใด ย่อมชักจูงผู้อื่นที่เป็นนักบวชด้วยกันหรือคฤหัสถ์ผู้เคารพนับถือให้ไปทางนั้น

พระพุทธเจ้าของลัทธิตันตระแทนที่จะเป็นบรรพชิตผู้สงบเหมือนพระพุทธรูปในลัทธิเถรวาท กลับเป็นพระทรงเครื่องกษัตริย์ พระพุทธรูปทรงเครื่องในเมืองไทยมีกำเนิดมาจากลัทธิตันตระนี้

*เสถียร โพรินันทะ ใน ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ภาค ๑ หน้า ๑๔๗ มหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๔

๑. ๑ दिन อินทสระ

นอกจากนี้ยังเกณฑ์ให้พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ต่างๆ มีปางดู ปางโกรธ ปางใจดี เหมือนกับพระเจ้าของฮินดูเช่นพระอิศวร ปางดูเป็นไภรวะ ปางโกรธเป็นมหากาฬ พระอุมาปางดูเป็นทุรคา ปางโกรธเป็นกาลิ ปางใจดีเป็นอุมา พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ก็มีปางอย่างนั้นเหมือนกันเพื่อปราบมาร ตัวอย่างเช่นพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ ปางดูตรงเนรมิตเป็น ยมฆาตกะ เพื่อปราบพญายม ปางนี้มีศิระะเป็นโค สีพระกายน้ำเงินเข้ม มีหลายเศียร หลายหัว เอี้ยวกะโหลกเป็นมัลลย์เหยียบบนร่างของเทพมนุษย์ และอสุรยักษ์ต่างๆ (เสถียร โพธิ์นันทะ, ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ภาค ๑ อ้างแล้ว)

ท่าทีของลัทธิตันตระ ความตั้งใจเดิมเหมือนจะแข่งกับศาสนาฮินดู แย่งประชาชนกับศาสนาฮินดู ต้องการให้ประชาชนมาเลื่อมใสด้วยการเอาใจเขา มีกิจกรรมอันสนองกิเลสของชาวบ้าน แต่ผลกลับเป็นการทำลายศาสนาของตัวเอง ขอให้ระวังกันไว้ด้วย

“พิธีรีตองต่างๆ ที่ทำกันอยู่อย่างครึกโครมหนาแน่น
เรียกร้องความสนใจของคนได้เป็นอันมาก
รวมทั้งได้ผลประโยชน์เป็นอันมากด้วยนั้น
ขอให้ชาวพุทธเราลืมตาขึ้นดูเสียให้ดีกว่าเหมาะสม
กับพุทธศาสนิกชนผู้มีปัญญา มีการศึกษาเช่นท่านหรือไม่
เป็นที่โปรดปรานของพระบรมศาสดาของเราหรือไม่”

ฤกษ์ดีอยู่ที่สุจริต

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “บุคคลใดประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ในเวลาเช้า กลางวันหรือเย็นก็ตาม เช้า กลางวันและเย็นนั้นก็เป็นเวลาที่ดีของบุคคลนั้น”

พระศาสดาตรัสต่อไปว่า

“บุคคลประพฤติชอบในเวลาใด, เวลานั้นถือว่าเป็นฤกษ์ดี (สุนกขตต์) มงคลดี (สมมงคล) สว่างดี (สุปภาต) รุ่งดี (สุหฤต) ขณะดี (สุขโณ) ยามดี (สุขุทโต) และเป็นการบูชาดีแล้ว (สุยัญญ) ในเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย (ผู้ประพฤติดีร่วมกัน)

กายกรรม วชิกรรม มโนกรรมและความปรารถนาของท่านผู้นั้นเป็นสิ่งดีงามถูกต้อง เมื่อบุคคลทำกรรมอันดีงามถูกต้องแล้วย่อมได้รับผลดีงาม บุคคลเหล่านั้นได้รับประโยชน์แล้ว ขอจงมีความสุข ไร้โรค งอกงามในพระพุทธานุชาสนา มีความสุขพร้อมด้วยญาติทั้งปวง”

(๒๐/๓๗๙/๕๙๕)

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

พระพุทธพจน์ในสุพรรณหสูตรนี้ แสดงหลักสำคัญอย่างหนึ่ง ของพระพุทธศาสนา คือถือเอาสุจริตกาย วาจา ใจ เป็นอุกษัตติยามติ ตรงกันข้ามกับความเชื่อทางโหราศาสตร์ของพราหมณ์ในสมัยนั้นและของชาวโลกทั้งปวง แม้ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน ในสังคมไทยเราเอง แม้คนไทยจะเป็นชาวพุทธเกือบ ๑๐๐ % แต่ความเชื่อโหราศาสตร์และกิจกรรมทางโหราศาสตร์ก็เป็นไปอย่างแพร่หลายทั่วถึงในหมู่มชนทุกระดับชั้น ผู้เป็นอาจารย์ทางโหราศาสตร์มีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ (คือทั้งพระและฆราวาส) สำนักโหราจารย์มีอยู่ทั่วไปทั้งในวัดและนอกวัด มีพุทธศาสนิกชนไปมาหาสู่ไม่ขาด คนใหญ่คนโตในบ้านเมืองมักจะมีโหรประจำตัวคอยแนะนำช่วยเหลือในการตัดสินใจ

เรื่องเหล่านี้มองเผินๆ เหมือนไม่เสียหายอะไร แต่ถ้ามองตามหลักพระพุทธศาสนาในเรื่องกฎแห่งกรรม ความรับผิดชอบตนเองและการดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาแล้ว จะเห็นว่าขัดกัน

อนึ่ง ว่าตามความเป็นจริงแล้ว การทำนายของโหราศาสตร์ย่อมผิดบ้าง ถูกบ้าง ไม่มีใครสามารถยืนยันได้ว่าถูกเสมอไป ถ้าผิดถูกเท่ากันเราควรเสี่ยงหรือไม่ **ทำไมเราไม่ตัดใช้สติปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจหากับปัญหาหรือดำเนินกิจการต่างๆ อาศัยความสุจริตกาย วาจา ใจ เป็นมูลฐานอาศัยสติปัญญาเป็นไฟส่องทาง** เราพร้อมที่จะรับผิดชอบผลแห่งการกระทำของเรา โดยไม่โยนความรับผิดชอบไปให้สิ่งอื่นซึ่งไม่ประจักษ์แจ้งแท้จริง

พุทธศาสนาสอนให้พุทธบริษัทเชื่อกฎแห่งกรรม รับผิดชอบตัวเอง ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ไม่เชื่อง่าย ไม่งมงาย เน้นเรื่องตนเป็นที่พึ่งของตน ให้มีตนเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นที่พึ่ง ถือเอาการประพฤติธรรมคือสุจริตกาย วาจา ใจ เป็นแนวทางแห่งการพึ่งตนเอง มีชาวต่างประเทศกล่าวถึงพระพุทธศาสนา

๑. วดีน อินทสระ

โดยคำนึงถึงลักษณะนี้ว่า a do-it- yourself religion (ศาสนาที่ต้องลงมือทำด้วยตนเอง) ไม่มีการอ้อนวอน ตรงกับพระพุทธพจน์ที่ว่า “ความเพียรท่านทั้งหลายต้องทำเอง ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก (ทาง) เท่านั้น” ชาวพุทธผู้เชื่อมั่นในเรื่องนี้ย่อมเป็นผู้แก้สลัวๆ ที่จะทำตามคำสอนของพระศาสดาโดยไม่ลังเล หันรื้อค้นขวางอันเป็นเหตุให้เสียเวลาเปล่าในการพัฒนาตน แต่จะมุ่งหน้าสู่ธรรมอย่างเดียว (ธมฺมาภิมุข) การพัฒนาตนย่อมดำเนินไปโดยรวดเร็ว มีผลน่าพอใจ

บางแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์เอง คือการที่ทำให้กิจการสำเร็จโดยชอบธรรมนั้นแหละเป็นฤกษ์ดีอยู่แล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้

ตรัสเล่าถึงชายหนุ่มคนหนึ่งไปขอหญิงสาว พ่อแม่ของหญิงยินยอมยกให้แล้ว นัดวันแต่งงานเรียบร้อยแล้ว แต่ทางผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปดูฤกษ์ยามจากนักบวชที่พวกเขาเคารพนับถือท่านหนึ่ง นักบวชบอกว่าฤกษ์ยังไม่ดี ฝ่ายชายจึงงดเสีย ไม่ได้ไปรับเจ้าสาวตามวันนัดโดยมิได้ส่งข่าวให้รู้

ทางฝ่ายเจ้าสาวคอยทั้งวัน เห็นว่าฝ่ายเจ้าบ่าวไม่มาจึงยกลูกสาวให้ชายอื่นที่เขาต้องการไป พอถึงวันฤกษ์ดี เจ้าบ่าวและญาติก็พากันไปเพื่อรับเจ้าสาว พ่อแม่ของเจ้าสาวบอกว่าได้ยกให้คนอื่นไปเสียแล้วเพราะไม่มาตามทีนี้ไม่ได้

การมัวรอฤกษ์อยู่ทำให้เสียประโยชน์อย่างนี้, พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “สุจริตกาย วาจา ใจ นั้นแหละคือฤกษ์ดียามดี” ถ้าเราทำดีฤกษ์ดีทุกเวลา ถ้าทำชั่วฤกษ์เสียทุกเวลาเหมือนกัน พวกโจรแม้จะดูฤกษ์ยามสักเท่าใดก็ไม่พ้นบาปไม่พ้นทุกข์ในรูปแบบใดแบบหนึ่ง

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ที่พูดนี้ เพียงชี้เหตุผลให้ดู ไม่ใช่หักหาญรานน้ำใจกัน ใครจะยังสมัครใจ ถึงฤกษ์ยามอยู่ก็ตามใจ เพราะเป็นสิทธิของท่าน

ข้าพเจ้าเคยทราบว่า มีท่านเจ้าคุณเจ้าคณะจังหวัดท่านหนึ่ง มีเลขาเป็นพระหมอดู ท่านจะทำอะไรจะไปไหนต้องถามโหรประจำตัวก่อน บางคราวท่านจะมารุงเทพฯ เลขาพระหมอดูบอกว่าวันที่จะไปนั้นฤกษ์ไม่ดี แต่ท่านจำเป็นต้องไปในวันนั้น (เกี่ยวกับรถไฟต้องจองตั๋วล่วงหน้าหลายวันจึงจะได้ชั้น ๑ นอน) วิธีแก้ปัญหาก็คือออกจากกุฏิออกจากวัดเสียก่อน ในวันเวลาที่พระหมอดูบอกว่าเป็นฤกษ์ดี ไปขออาศัยนอนวัดอื่นก่อน ๑ คืน หรือ ๒ คืน สดแล้วแต่ฤกษ์

ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าท่านต้องทำอย่างนี้บ่อยๆ การเดินทางของท่านก็เป็นเรื่องยุ่งยากลำบากสำหรับท่านมิใช่น้อยทีเดียว

เรื่องวัน อธิปัตติ ธงชัย วันอุบาทว์ โลกาวินาศอะไรในปฏิทินบางเล่มก็เหมือนกัน ถ้าถือตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว วันจันทร์-วันอาทิตย์, วันอาทิตย์-วันเสาร์จะเป็นวันอธิปัตติหรือธงชัย จะเป็นวันอุบาทว์ หรือโลกาวินาศ ก็อยู่ที่การกระทำของคนเรา **วันไหนทำดีก็เป็นอธิปัตติ เป็นธงชัย วันไหนทำชั่วก็เป็นอุบาทว์ เป็นโลกาวินาศ ตัวตัวเองเป็นกลางๆ ไม่ได้ไม่ชั่ว** เหมือนแก้วเปล่าๆ ท่านเอาอะไรใส่ลงไปในนั้นก็แก้วอย่างนั้นไป เอาเหล้าใส่เป็นแก้วเหล้า เอาน้ำส้มใส่เป็นแก้วน้ำส้ม เป็นต้น

สุขทุกข์ในชีวิตคน มนุษย์เราทำกันขึ้นมาเองมากกว่าสิ่งอื่นทำให้ บางรายทำตัวเองมากกว่าคนอื่นทำให้ บางรายถูกเพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่ใจมันไม่เป็นมนุษย์เบียดเบียนบีบคั้น เอาไรต์เอาเบรียบทารุณโหดร้ายหน่วงเหนี่ยว

๑. วดีน อินทสระ

กักขังเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกันผู้อ่อนแอกว่าโง่เขลากว่า ซึ่งคนผู้รู้จักเอาเปรียบและเบียดเบียนบีบคั้นผู้น้อยอยู่เหล่านี้ที่อยู่ในเมืองไทย เกิดในเมืองไทยส่วนมากก็บอกตนเองและประกาศแก่ผู้อื่นว่า “นับถือศาสนาพุทธ” ทั้งนั้น และพวกเขามักจะมีพระพุทธรูปองค์เล็กๆ แขนงเต็มคอเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกเบียดเบียนและขอให้พระช่วยให้ปลอดภัยแต่พระพุทธรูปเจ้าสอนอะไร พระธรรมพรา้งสอนอย่างไรพวกเขาไม่รับรู้ไม่เข้าใจ และไม่พยายามที่จะเข้าใจ เขากลับทำตนเป็นปฏิบัติกับพระพุทธรูปเจ้าและคำสอนของพระองค์โดยไม่รู้ตัว เพราะโมหะ เพราะอวิชชา เพราะโลภะ เป็นตัวห่อหุ้มจิตใจให้มีตมม

นับตามทะเบียนบ้าน คนไทยส่วนมากนับถือพุทธศาสนาแต่เข้าถึงพุทธศาสนาในส่วนลึกได้ตามสติปัญญาของตนคือมีสติปัญญาแค่ไหนก็นับถือได้แค่นั้น บางคนก็นับถือได้เพียงกรายๆ ใหวๆ สิ่งที่เขาใจว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์ถึงไหนถึงกัน แต่พอบอกให้ฟังธรรม ศึกษาธรรม ประพฤติธรรมก็กำหูละเลียง ๒ ข้าง ไม่อยากฟัง เห็นเป็นเสียเวลาและไร้ประโยชน์ ในการไปกราบไปไหว้ นั้น เขามีดอกไม้ ธูปเทียน และทองคำเปลวเป็นแผ่นไว้ให้ปิดทององค์พระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ รวมทั้งรูปเคารพในที่นั้นด้วย น่าเสียดายที่รูปดีๆ สวยๆ ช่างอุตสาหะบรรจงทำอย่างประณีต เป็นปฏิมากรรมที่สวยงาม แต่ถูกทำให้เปรอะไปด้วยทองคำเปลวแผ่นเล็กแผ่นน้อย ใครปวดหัวก็ปิดที่พระเศียรหรือศีรษะท่าน ใครปวดไหล่ก็ปิดที่ไหล่ เป็นต้น อธิษฐานขอให้หายแต่ในที่สุดก็ไม่พ้นหมอไม่พ้นยา

สติปัญญาในเรื่องนี้เขามีเท่านั้น ทางวัดควรแนะนำเขาให้ทำเสียให้ถูกต้องตามเหตุผลพัฒนาปัญญาของพวกเขาขึ้นมา เพื่อเข้าใจเหตุผลดีขึ้น

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เข้าใจชีวิตดีขึ้น ถ้าทำเพียงเท่านั้นหายโรคได้ เราก็มองไม่ต้องมีหมอ ไม่ต้องกินยา เพียงแต่ทำสิ่งที่เชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นให้แพร่หลายทุกมุมเมืองให้ทั่วถึง คนจะได้ไม่ต้องพึ่งหมอฟังยา เมืองไทยจะได้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าเสียที พระพุทธเจ้าเองทรงเห็นความสำคัญเรื่องหมอมหรือยาอยู่ เมื่อทรงประจวบยังต้องเสวยยาและทรงให้หมอชิวกรักษา ทรงสอนเรื่องปัจจัย ๔ ว่าเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ คือ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ไม่เคยทรงสอนให้ไปอ่อนวอนลี้ภัยเพื่อความหายโรค พระสงฆ์เอง เมื่อป่วยท่านก็รักษาด้วยยา เมื่อจำเป็นต้องเข้าโรงพยาบาลก็เข้า เรียกว่าทำไปตามเหตุอันควร

ขอให้ชาวพุทธเราล้มตาขึ้นมองความจริง มองสิ่งต่างๆ ให้เห็นตามเป็นจริง จริงอยู่ ความจริงบางอย่างอยู่ลึก เราต้องใช้สติปัญญาอันแหลมคมเจาะลงไปให้ลึกกลงไปๆ จึงจะเห็นได้ แต่เมื่อได้เห็นแล้วก็คุ้มกับความเพียรพยายาม คุ้มกับการลงทุนลงแรง

พิธีรีตองต่างๆ ที่ทำกันอยู่อย่างครึกโครมหนาแน่น เรียกร้องความสนใจของคนได้เป็นอันมาก รวมทั้งได้ผลประโยชน์เป็นอันมากด้วยนั้น ขอให้ชาวพุทธเราล้มตาขึ้นดูเสียให้ดีกว่าเหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนผู้มีปัญญา มีการศึกษาเช่นท่านหรือไม่? เป็นที่โปรดปรานของพระบรมศาสดาของเราหรือไม่? เป็นทางหมดเปลืองทรัพย์สิ้นหมดเปลืองแรงงานโดยเปล่าประโยชน์หรือไม่ขอให้ใช้ปัญญาคิดตามแนวเหตุผล อย่าลืกลั้วแต่ทำตามความเชื่อและปรัมปราประเพณี ขอให้มองดูด้วยปัญญาจักช้ เห็นเหตุผลชัดเจนแล้วจึงค่อยทำ อย่าให้เป็นการฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย โดยไม่เหลียวดูความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์รอบข้าง

๑. วดีน อินทสระ

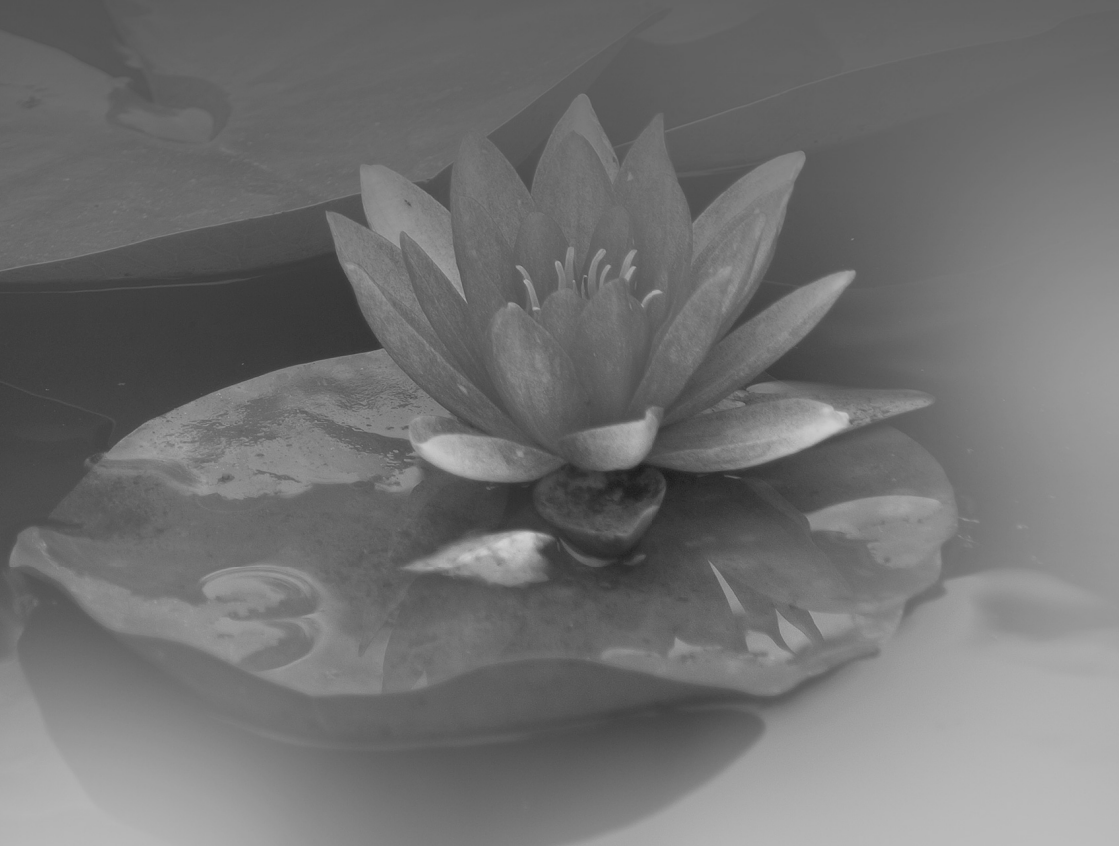
มุมหนึ่งของชีวิตยังมีเด็กยากจนอยู่มากในเมืองไทยเรา ตัวอย่าง หนูน้อยคนหนึ่ง (เด็กหญิง) อายุเพียง ๙ ขวบ ต้องการเงินเพื่อซื้อสมุดเพียง ๔๕ บาท ต้องนั่งรถจากสระบุรีมาขอทานที่สวนจตุจักร เพราะครอบครัวบอกว่าเด็กที่เรียนหนังสือต้องมีสมุดครบ หนูน้อยมีสมุดไม่ครบจะต้องหาซื้อเพิ่มด้วยจำนวนเงิน ๔๕ บาท แม่มีอาชีพรับจ้างเก็บผักขาย ฝนตกหลายวัน ไม่มีใครมาจ้างแม่ไปเก็บผัก มีเพื่อนบอกว่าที่สวนจตุจักรขอทานได้วันหนึ่งเป็น ๑๐๐ บาท หนูน้อยจึงหนีแม่มา แม่รู้เข้าจึงมาตาม

หนูน้อยยังโชคดีที่มีพลเมืองดีสังเกตเห็นว่าไม่ใช่เด็กขอทานธรรมดา เกรงจะถูกหลอกไปเข้าแหล่งพวกทุจริต จึงแจ้งตำรวจให้มาสอบถามดู จึงได้ความตามที่เล่ามา และแม่มารับจากสถานีตำรวจกลับบ้านได้โดยปลอดภัย

ในสถานการณ์เช่นนี้ วงการศาสนาของเรา จะใจจัดใจดำจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ฟังเพื่อฟังเพื่ออยู่ได้อย่างไร ขออย่าได้ทำอะไรเพียงเพราะเหตุที่เคยทำกันมาหรือเพียงเพื่อรักษาปรัมปราประเพณีกันเลย ขอให้ทำโดยคำนึงถึงเหตุผลและเท่าที่จำเป็น **ขอให้ศาสนาดำรงอยู่เพื่อประโยชน์ของมหาชน เพื่อความสุขของมหาชน สมตามพระปณิธานของพระบรมศาสดาของเรา ผู้ทรงสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน**

“ทำอย่างไร คนทั้งหลายจะเห็นศาสนาเป็นยาวิเศษสำหรับแก้ทุกข์
ของมวลมนุษย์อย่างแท้จริง ไม่ใช่เห็นศาสนาเป็นเพียงพิธีกรรม
เครื่องประเล้าประโลมใจชั่วคราวอย่างที่เห็นกันอยู่โดยมาก”

แนวทางการส่งเสริมพุทธศาสนา ความหวังที่รอการสานต่อ

มีองค์การทางศาสนาองค์กรหนึ่ง ขอให้เสนอความคิดเห็นเพื่อเป็น
แนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการควบคุมและส่งเสริม
หน่วยงานเผยแผ่ศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ได้เขียนตอบไปดังนี้ :-

เห็นว่า หน่วยเผยแผ่ศีลธรรมของเรากล่าวโดยทั่วไป ยังขาดบุคลากร
ที่มีความรู้จริงและความสามารถดีจริง ที่มีอยู่บ้างก็จำนวนน้อยเกินไปและ
ต้องรับงานหนักเกินไป นอกจากนี้เรายังขาดบุคลากรที่เป็นตัวอย่างได้จริง
ในสิ่งที่สอน จึงทำให้การเผยแผ่ได้ผลน้อย ประชาชนขาดแบบอย่างที่ดี

การปรับปรุงก็คือ องค์กรทางศาสนาควรริบส่งเสริมให้มีบุคลากรมี
ความรู้จริง สามารถจริงในการเผยแผ่และมีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่าง
ได้ องค์กรทางศาสนาหลายๆ ด้าน ได้ทุ่มเทเวลาและกำลังเงิน กำลังคนไป

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ในทางก่อสร้างวัตถุสถานไปมากและติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ไม่ค่อยมีกิจกรรมในทางพัฒนาคน สร้างสรรค์มนุษย์ ถ้าจะมีบ้างก็มุ่งหน้าไปทางลาภยศ ชื่อเสียง เป็นจุดหมาย ไม่ได้ชักจูงคนไปในทางความสงบร่มเย็น คนในสังคมของเราจึงมุ่งหน้าสู่ลาภ ยศ สรรเสริญ ชื่อเสียง เกียรติยศจากสังคม จึงสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง, เร้าร้อน, กังวลและเครียด

ประชาชนทั่วไปส่วนมากไม่ค่อยสำนึกว่าตนเป็นพุทธบริษัท ซึ่งมีส่วนได้เสียต่อความเจริญหรือความเสื่อมของพระพุทธศาสนาเสียทั้งหมด ปิดความรับผิดชอบเหล่านั้นไปให้กรมการศาสนา พระภิกษุ สมณะ คล้ายนักธุรกิจเมื่อก่อนไม่สนใจการเมือง เห็นไปว่าไม่เกี่ยวข้องกับพวกตน แต่เดี๋ยวนี้ได้เห็นแล้วว่าความไม่มั่นคงทางการเมืองนั้น ทำให้เศรษฐกิจปั่นป่วนคลอนแคลนเพียงไร จึงหันมาสนใจการเมืองกันมากขึ้น

ชาวพุทธเราก็เหมือนกัน ส่วนมากเห็นไปว่าการพระศาสนาเป็นเรื่องของพระสงฆ์ ตนมีหน้าที่ทำแต่บุญให้ทานเป็นต้น พอความทุกข์เกิดขึ้นก็ไม่รู้จะแก้ปัญหาทุกข์อย่างไร จึงโทษดวง โชคชะตา และวิ่งเข้าหาหมอดู บนบานศาลกล่าว ถ้ามเจ้าเข้าทรงเรียกว่า “**แล่นไปผิตท่า**” แก้ปัญหาไม่ตก เพราะไม่ได้แก้ที่เหตุ ไม่ตรงกับหลักพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุนี้ องค์กรทางศาสนาจึงจำเป็นต้องเร่งเร้า จุดประกายให้ประชาชนมีจิตสำนึก รู้สึกรับผิดชอบต่อความเป็นพุทธบริษัทของตน ศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจ่องแท้ แล้วนำมาปฏิบัติให้เกิดผลจริงในชีวิตประจำวัน ก็จะได้เห็นคุณค่าของพระศาสนา มิฉะนั้นแล้วก็เหมือนคนแขวน

ทุเรียนไว้แต่ไม่ได้กิน ไม่ได้ลิ้มรส ได้แต่ความภูมิใจว่า “เราก็มีทุเรียนกับเขา เหมือนกัน” เราภูมิใจต่อคำสอนอันดีเยี่ยมของพระพุทธศาสนา แต่ถ้าไม่นำมาปฏิบัติให้สมควรแก่ฐานะของตนแล้ว ก็เหมือนกับแขวนพุทธศาสนาไว้เฉยๆ โดยมิได้ทำให้เกิดประโยชน์ ไม่สมกับที่ตั้งใจทะนุบำรุง อย่ามัวยุแต่คนอื่น ให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่เลย ตนเองต้องลงมือเองด้วย ทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์

ถ้าทำได้เช่นนี้ เชื่อว่าการเผยแผ่ศีลธรรมของเราก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีผลจริงด้วย

ถึงแม้เราจะฉลองวิสาขบูชา อาสาฬหบูชากันทั้งเดือน แต่งรถบุปผชาติ แข่งขันประกวดกันทั่วประเทศ แห่เทียนพรรษากันเอิกเกริกโอฬารเพียงใด ก็หาแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงไม่ ถ้าในสังคมของเรายังมากไปด้วยอาชญากรรม คราคร่ำไปด้วยคนยากจน คนเห็นแก่ตัว ฯลฯ เพราะนั่นแสดงว่าพระพุทธศาสนาตัวแท้อย่างมิได้เข้าไปมีบทบาทในวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่เลย ประโคมกันแต่เปลือกของพระพุทธศาสนา

ต่อเมื่อใดประชาชนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัยปราศจากอาชญากรรมไม่มีคอร์รัปชัน หากคนเห็นแก่ตัวได้ยาก คนส่วนมากพออยู่พอกินพอประมาณไม่ใช่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ประชาชนไม่ต้องระแวงภัยในเรื่องการถูกประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อย่างที่กล่าวไว้ในตำราว่า “บ้านเรือนไม่ต้องมีลิ้มสลัก” คือไม่ต้องมีกลอน กุญแจหรือเหล็กตัดเพื่อกันขโมย “มารดายังบุตรให้พื่อน อยู่บนนอกเพลิดเพลินบันเทิงอยู่” เพราะปราศจากความกังวล เมื่อนั้นเราควร

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ภูมิใจได้ว่าพระพุทธศาสนาได้เจริญงอกงามขึ้นแล้วในจิตใจของประชาชน พวกเขาได้นำเอาหลักพุทธศาสนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ขึ้นแล้วในสังคมและชีวิตของเขาจริงๆ

พุทธศาสนาไม่ได้อยู่ที่ความใหญ่โตโอ้อ่าของอาคารสถานที่ หรือโบสถ์วิหารอันแพรวพราวตระการตาแต่อยู่ที่จิตใจคน ไม่ได้อยู่ที่พิธีรีตองอันทำให้ดูลังคักดีสิทธิ์เพื่อเรียกร้องความสนใจ ลากลัการะและชื่อเสียงสำหรับผู้ประกอบพิธี แต่อยู่ที่กาย วาจา ใจ ของบุคคลว่าได้ดำเนินตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อความดับทุกข์โดยชอบหรือไม่

ถ้าพุทธบริษัทของเรายังเอาใจไม่รอด ยังถูกความทุกข์เบียดเบียนบีบคั้น สังคมยังระงมอยู่ด้วยเสียงคร่ำครวญเพราะการปฏิบัติผิด ยังมีอาจพึ่งตนเองได้ในทางใจแล้ว เราจะภูมิใจและพอใจได้อย่างไรว่าการสอนการปฏิบัติศาสนาของเราได้ผล เราต้องบากบั้นปรับปรุงต่อไปและต้องบากบั้นปรับปรุงให้ถูกทิศทางหมุนใจให้ตรงสู่ทิศทางที่พระศาสดาทรงชี้ไว้ มิฉะนั้นแล้วยังบากบั้นยิ่งเดินจะยิ่งห่างไกลจุดหมายออกไปทุกที ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ แต่จะเป็นไปเพื่อการสะสมทุกข์ สะสมกิเลสอันเป็นเชื้อของทุกข์

มองเผินๆ เหมือนสะสมความดี แต่ถ้าเป็นความดีปลอมก็ใช้การอะไรไม่ได้ เหมือนคนสะสมธนบัตรปลอมเอาไว้มาก ปลื้มใจได้เหมือนกันว่า “เรามีเงินมาก” ฝ้าชื่นชมยินดีด้วยความหลงผิด แต่เมื่อถึงคราวนำออกมาใช้ใช้ไม่ได้เพราะมันเป็นของปลอม จะใช้ได้กับผู้ที่ไม่รู้เหมือนกันเท่านั้น ผู้เขียน

๑. ๑ दिन อินทสระ

เองเคยได้รับธนบัตรปลอมมาเหมือนกัน เมื่อนำไปซื้อของแม่ค้าเขาไม่รับ ผู้เขียนก็ทำลายมันทันที แม่ค้ามองหน้าแล้วถามว่า ทำไมไม่นำไปใช้กับคนอื่นเล่า คนที่ไม่รู้เขารับได้ ผู้เขียนบอกว่าเมื่อรู้ว่าเป็นของปลอม เราจะให้คนอื่นได้อย่างไร ถ้ามันไปตกอยู่ในมือของคนยากจนจริงๆ เขาจะเดือดร้อนแค่ไหน

ในเรื่องศาสนาและศีลธรรมก็ทำนองเดียวกัน ธรรมแท้ก็มีธรรมปลอมก็มี ธรรมปลอมพระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า ลัทธิธรรมปฏิรูป ผู้แสดงธรรมปลอมก็มีอยู่ ผู้แสดงธรรมแท้ก็มีอยู่ ธรรมแท้แก่ทุกซ์ได้ ธรรมปลอมแก่ทุกซ์ไม่ได้

ทำไมจึงเกิดธรรมปลอมขึ้น! ขอให้นึกดูธนบัตรปลอมว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ผลิตธนบัตรปลอมต้องการหลอกลวงประชาชน เพราะความเห็นแก่ตัว เพราะความโลภ ไม่มีความละอายใจ ธรรมปลอมก็เกิดขึ้นอย่างนั้น สำหรับธรรมปลอมยังมีสาเหตุอีกอย่างหนึ่งคือเพราะความโง่เขลาของผู้แสดง ถ้าไม่มีเจตนาหลอกลวงก็เป็นเพราะความเข้าใจผิดคิดว่านี่คือธรรมแท้ ไม่ได้ศึกษาให้ถี่ถ้วนละเอียดลออ รับผิดชอบเป็นผู้สอน เหมือนกับว่าได้รู้ทั่วถึงธรรมวินัยสิ้นแล้ว ผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ยึดถือไปตามนั้น ถ้าเขาเป็นคนพูดเก่งด้วย ก็จะได้ผู้ถือผิดห้อมล้อมมากขึ้น ประกาศธรรมปลอมมากขึ้น ทิฐิมานะก็สูงชัน ยึดมั่นถือมั่นในคำสอนของตนเหนียวแน่นขึ้น นั่นย่อมเป็นไปเพื่อความพินาศอดวายทั้งตนเองและบริวาร

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ทำอย่างไร คนทั้งหลายจะเห็นศาสนาเป็นยาวิเศษสำหรับแก้ทุกข์ของมวลมนุษยชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เห็นศาสนาเป็นเพียงพิธีกรรมเครื่องประดับประโลมใจชั่วคราวช่วยยามอย่างที่เห็นกันอยู่โดยมาก พวกเขาหันเข้าหาศาสนาเฉพาะเวลามีทุกข์ พอมีสุขก็โลดแล่น เพลิดเพลินหลงใหล มนุษย์ยังโหดร้ายต่อมนุษย์ด้วยกันอยู่เป็นอันมาก คอยเอาไรดเอาเปรียบกันวันแล้ววันเล่าเหมือนไม่มีศาสนาอยู่ในหัวใจ

องค์กรทางศาสนา ควรรีบเร่งสาดแสงสว่างทางปัญญาเข้าสู่จิตใจมนุษย์ หมายถึงปัญญาในทางธรรม ปัญญาในทางโลกแม้จะมีให้ท่วมโลกก็เอาชนะทุกข์ไม่ได้ ยิ่งมีมากดูเหมือนสร้างทุกข์ให้ยัดเยียดซับซ้อนยิ่งขึ้น ปัญญาทางโลกมุ่งสะสมกิเลสซึ่งเป็นสมุทัย เป็นเชื้อแห่งทุกข์ จึงไม่มีทางจะดับทุกข์ได้โดยวิธีนั้น

เวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๓๕) โลกได้เจริญด้วยปัญญาและเทคโนโลยีทางโลกอย่างไพศาลท่วมท้นแต่พิจารณาแล้วไม่มีที่ท่าว่ามนุษย์จะเอาชนะทุกข์ได้เลย ดูเหมือนความทุกข์จะยิ่งทับถมท่วมท้นตามขึ้นมาด้วยความสุขที่มนุษย์หลอกตัวเองให้หลงติดตามนั้น เป็นหลุมพรางหรือกับดักอันจะก่อทุกข์ให้ภายหลังอย่างน่าประหวั่นพรันพรึง

มนุษย์ส่วนมากได้ถูกกระแสแห่งวัตถุนิยมพัดพาไปอย่างไร้จุดหมาย เพราะวัตถุนิยมไร้จุดหมายหรือจุดจบในตัวของมันเอง มันมีปกติให้โทษมากกว่าให้คุณแก่ผู้ที่หลงใหลมัน แต่มนุษย์ส่วนมากก็ไขว่คว้าหามันมาเพื่อบำรุงบำเรอตน เป็นเครื่องมือในการไถ้อวดทรนงและเหยียดหยามผู้อื่น

ถ้าใช้มันเพื่อให้ร่างกายนี้อยู่ได้เพื่อบำเพ็ญคุณความดี บำเพ็ญประโยชน์ แก่เพื่อนมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่จะต้องตรงตามวัตถุประสงค์และคุณค่าเท่าที่วัตถุ มีอยู่ ไม่ตกเป็นทาสของมัน แต่อาศัยมันเป็นเพียงเครื่องยังชีพเพื่อบำเพ็ญ คุณงามความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป และเพื่อความพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง อันเป็น จุดหมายสูงสุดของการประพฤติธรรมในพระพุทธศาสนา

“ประเทศไทยยังไม่เป็นพุทธ
หน้าที่ของเรา คือการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาในประเทศไทย
ให้ชาวไทยเป็นพุทธแท้
ให้ชาวไทยมีสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา”

ชยสาโร ภิกขุ

เทคนิคการเผยแพร่พระศาสนา

ในมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นมีหลักสูตรทันสมัย การเรียนการสอนดีพอสมควร* แต่ยังขาดโครงการสำคัญอันหนึ่งคือ การฝึกอบรมพระภิกษุนักศึกษาผู้มีศักยภาพที่จะเป็นนักเผยแพร่ที่ดีได้ ให้มีคุณสมบัติเพียงพร้อมในการเป็นนักเผยแพร่ ถ้ามีโครงการนี้ขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสัน มหาวิทยาลัยจะต้องสอดส่องพระภิกษุสามเณรผู้มีศักยภาพเช่นนั้นนำเข้าสู่โครงการเพื่อเป็นศาสนทายาทด้านเผยแพร่ต่อไป แปลว่ากำหนดหมายเอาไว้ว่าจะให้ใครทำอะไรต่อไป พร้อมกับมีกองทุนอุดหนุน มีปัจจัยแวดล้อมเพื่อให้ท่านเป็นอย่างนั้นจริงๆ โดยที่นักศึกษาเองก็สมัครใจด้วย ท่านเองก็คงภูมิใจที่ได้รับเลือกเตรียมตัวเพื่อเป็นนักเผยแพร่ที่สำคัญในอนาคต แม้ท่านจะอยู่ไม่ได้ในเพศบรรพชิต ลีกไป ถ้ายังมีคุณสมบัติเช่นนั้นอยู่ก็ยังสามารถทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาได้ในเพศฆราวาส

*มิได้หมายความว่าเราพอใจในคุณภาพของนักศึกษาแล้ว ยังต้องปรับปรุงอีกมาก

การเผยแผ่ทำได้ ๓ วิธี คือ

๑. การพูด
๒. การเขียน
๓. การทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น

(๑) การพูด

การเผยแผ่โดยการพูดนั้น ทำกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว และทำกันมาก ทั้งในทีวีและวิทยุ แต่ดูๆ ค่อนข้างจะได้ผลน้อย ไม่ค่อยคุ้มเวลา น่าจะลอง วิเคราะห์ดูว่า เพราะอะไร?

๑.๑ **เกี่ยวกับตัวผู้พูดหรือผู้สอน** มีคุณสมบัติพอหรือไม่? เช่นคุณสมบัติของผู้เผยแผ่ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า คุณสมบัติของผู้กล่าวธรรม (ธรรมกถิกะ หรือที่เรียกอย่างไทยๆ ว่า “ธรรมกถิก”) กล่าวคือ

ก. **แสดงธรรมไปโดยลำดับไม่ตัดลัดให้ขาดความ** หรือไม่ตัดจนเสียความ ฟังแล้วไม่ได้รับความหมายเต็มบริบูรณ์ อาจทำให้ผู้ฟังถือเอาผิดเพราะ ฟังเพียงบางท่อนบางตอนของเรื่องนั้น ผู้แสดงธรรมบางคนดึงเอาพระ พุทธพจน์เฉพาะส่วนที่ตนพอใจ เข้ากับความเห็นของตนได้เท่านั้นมาแสดง นอกนั้นตัดออกไป อย่างนี้ก็เรียกว่า ตัดลัดให้เสียความ เป็นอันตรายต่อผู้ฟัง ซึ่งรู้ไม่ทั่วถึงด้วย

ข. **แสดงธรรมโดยการอ้างเหตุผล** เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจตามเหตุผลนั้น ทุกอย่างมีเหตุผลอยู่ เราจะเข้าถึงเหตุผลหรือไม่เท่านั้น ผู้เข้าถึงเหตุผล ย่อมรู้เหตุผลได้ลึกกว่าผู้เข้าไม่ถึง ในการแสดงธรรมหรือตอบคำถามจึงต้อง หาเหตุผลประกอบให้ชัดเจน

๑. วดีน อินทสระ

ค. แสดงธรรมโดยอาศัยเมตตา प्रารณาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของผู้แสดงเองหรือวกเวียนเข้าหาประโยชน์ของผู้แสดง เพียงแต่เอาการแสดงธรรมบังหน้าไว้เท่านั้น

ฆ. แสดงธรรมโดยไม่เห็นแก่อามิส ลากลักการะและชื่อเสียง แต่เพียงเห็นแก่ธรรม เห็นความถูกต้องในการครองชีวิตของประชาชน ให้ดวงตาคือแสงสว่างทางปัญญาแก่มหาชน ไม่มอมเมาเขาให้หลงไหลอยู่ในเรื่องอันไร้สาระ

ง. แสดงธรรมโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น คือไม่ยกตนเสียดีสีผู้อื่นหรือยกตนข่มผู้อื่น แต่แสดงธรรมไปตามธรรม ไปตามความถูกต้อง หน้าที่พระอานนท์แสดงธรรมแก่คหบดีผู้เป็นศิษย์ของอาชีวกคนหนึ่ง ณ ไชลิตาราม เมืองโกสัมพี

ศิษย์ของอาชีวกผู้นั้นถามว่า คนพวกไหนกล่าวธรรมไว้ดีแล้ว พวกไหนปฏิบัติดี พวกไหนดำเนินไปดีแล้วในโลก? พระอานนท์ถามเขาว่า คนพวกไหนที่แสดงธรรมเพื่อละราคะ โทสะ โมหะ คนพวกนั้นเรียกว่า กล่าวธรรมไว้ดีแล้วได้หรือไม่ คหบดีตอบว่า คนพวกนั้นชื่อว่ากล่าวธรรมไว้ดีแล้ว

พระอานนท์กล่าวต่อไปว่า คนพวกใดปฏิบัติเพื่อละราคะ โทสะ โมหะ ชื่อว่าปฏิบัติดี คนพวกใดตัด ราคะ โทสะ โมหะได้แล้ว ชื่อว่าดำเนินไปดีในโลกหรือไม่?

คหบดียอมรับว่าเป็นเช่นนั้น และชมเชยพระอานนท์ว่า

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

“ธรรมเทศนาของพระอานนท์ดีแท้ ไม่ยกธรรมของตน ไม่รุกรานธรรมของผู้อื่น แสดงธรรมไปตามเหตุ กล่าวแต่เนื้อความ ไม่ยกตน ท่านทั้งหลาย นั้นแหละแสดงธรรมเพื่อละระคะ โทสะ โมหะ ท่านทั้งหลายนั้นแหละปฏิบัติดีแล้วในโลก ท่านทั้งหลายนั้นแหละตัดระคะเป็นต้นได้แล้ว ดำเนินไปได้แล้วในโลก”

คบดีแสดงตนเป็นอุบาสกนับถือพระรัตนตรัยตลอดชีวิต

การแสดงธรรมหรือการกล่าวธรรมโดยไม่กระทบตน คือไม่ยกตนไม่กระทบผู้อื่นคือไม่ข่มผู้อื่นนั้นเป็นองค์สำคัญข้อหนึ่งของพระธรรมกถึก ผู้กล่าวธรรมส่วนมากมักกอดไม่ได้ที่จะยกตน โอ้อวดตน ขณะเดียวกันก็ข่มผู้อื่นหรือลัทธิของผู้อื่นอันเป็นเหตุให้ดูหมิ่นเหยียดหยามกันแล้วทะเลาะวิวาทกัน ผู้แสดงธรรมพึงสำรวจตน ตั้งจิตเมตตาปรารถนาความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟัง แม้ถูกขัดแย้งก็ไม่พึงโกรธ พึงอธิบายให้ผู้ฟังรู้เห็นตามที่ตนรู้และเข้าใจ อะไรที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจก็บอกว่าข้อนี้ยังไม่รู้ไม่เข้าใจ ขอเวลาไปสอบสวนทบทวนดูก่อน คั้นคว่ำหรือถามท่านผู้รู้ดูก่อน ไม่เสียหายอะไร แน่ใจแล้วจึงบอกกล่าวเพื่อผู้ฟังจะได้ไม่จดจำไปผิด ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

พระศาสดาตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นนั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้โดยง่าย ผู้แสดงธรรมพึงตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในตนหรือในใจ คือ ๑-๕” ดังกล่าวมาแล้ว

โดยนัยดังกล่าวมานี้ ผู้แสดงธรรมน่าจะต้องสำรวจอยู่เสมอว่ามีธรรมเหล่านี้อยู่ในตนหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็หยุดการแสดงธรรมไว้ก่อนเพื่ออบรมตนให้มีคุณธรรมดังกล่าวเสียก่อนแล้ว การแสดงธรรมแก่ผู้อื่นย่อมมีผลมาก

๑. ๑ दिन อินทสระ

ทั้งแก่ผู้แสดงเองและแก่ผู้ฟัง การอบรมสั่งสอนผู้อื่นนั้นควรต้องตั้งต้นจากการอบรมสั่งสอนตนเองให้พอควรเสียก่อน จึงจะเหมาะสมและมีผลดี

๑.๒ การเตรียมตัว ผู้สอน ผู้แสดงธรรม ไม่พึงประมาท แม้จะพูดในเรื่องที่ตนมีความรู้อยู่แล้วก็ตาม ก็ควรเตรียมตัวพอสมควร ทำให้มั่นใจและไม่ผิดพลาด

๑.๓ การค้นคว้า ผู้พูดควรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความคิดอะไรใหม่ๆ จากตนบ้าง ไม่ใช่พูด เทคนิ์ ปาฐกถา แต่ของเก่าหรือสิ่งที่ชาวบ้านเขารู้แล้วอยู่ตลอดเวลา ก็เลยทำกันแต่พอเป็นพิธี ทั้งผู้สอนและผู้ฟัง

๑.๔ หลักฐาน เมื่ออ้างสิ่งใดก็ควรมีหลักฐานและควรดูให้แม่นยำแล้วจดบันทึกไว้เพื่อช่วยความจำในการแสดงธรรม นักแสดงละครเขายังมีการซ้อม การท่องบทกันมากๆ นักแสดงธรรมไม่ค่อยซ้อม ไม่ค่อยท่องบท บางท่านไม่ประมาท มีการเตรียมตัว เขียนบทไปด้วย ในการแสดงธรรมนับว่าเป็นประโยชน์ เพราะทำให้แม่นยำและเหลือเป็นเอกสารหลักฐานไว้ อ่านเองก็ได้ แต่เพิ่มเติมเสียชนิดหน่อยแล้วส่งไปพิมพ์ในนิตยสารต่างๆ ก็ได้ เป็นประโยชน์ในวงกว้างต่อไป หลักฐานที่ค้นคว้าได้ในการบรรยายแต่ละครั้งแต่ละเรื่องเก็บรวบรวมไว้ใช้ประโยชน์ได้เป็นอนาคตประการ

สังเกตดูมีนักพูดทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์หลายท่าน พออ้างหลักฐานก็มักผิดพลาด แม้เพียงจะเล่านิทานประกอบก็ผิดเพี้ยน ทั้งนี้คงเนื่องมาจากไม่ได้เตรียมตัว นึกจะพูดอะไรก็พูด ถ้าเตรียมตัว เรานึกจะพูดอะไรเล่าอะไร ถ้าไม่แน่ใจ เราต้องกลับไปอ่านใหม่จนแม่นยำแน่ใจ เพราะการเล่าผิด

ชาวพุทธกับวิถีปฏิบัติศรัทธา

เป็นการให้ข้อมูลผิด ผู้ฟังจำไปผิด เล่าต่อๆ กันไป จึงผิดเพี้ยนต่อๆ กันไป คนส่วนมากไม่ค่อยสอบสวนถึงต้นตอ ฟังแล้วก็ต่อไปเลย

๑.๕ บุคลิกภาพของผู้แสดงธรรม หมายถึงการแต่งกาย กิริยา มารยาท การพูดจา การวางตน ซึ่งรวมแล้วเป็นบุคลิกภาพ ถ้าบุคลิกภาพดี ทำให้ผู้ดีเรียกความนิยมเลื่อมใสจากผู้ฟังได้แล้วตั้งแต่แรกเห็น เป็นความประทับใจแรก (First impression) แต่ต้องให้เป็นเรื่องปกติธรรมดา อย่าเป็นกิริยาที่เสแสร้งซึ่งจะดูน่าเกลียดมากกว่าน่านิยม

๑.๖ ความรู้ ผู้แสดงธรรม ผู้บรรยายควรอบรมตนให้เป็นผู้มีความรู้ดีในเรื่องที่ตนแสดง ประกอบด้วยองค์ของพหุสูตในเรื่องนั้นกล่าวคือ

- (๑) ทรงสุตะ สั่งสมสุตะ คือ มีความรู้มากในเรื่องนั้น (สุตธโรสุตสนนิจจโย)
- (๒) จำได้มาก (ธตา)
- (๓) ว่าได้คล่อง เขียนได้คล่อง (วจสา ปริจิตา)
- (๔) ใคร่ครวญเพ่งพินิจอยู่เสมอ (มนสานุเปกฺขิตา)
- (๕) มองเห็นทะลุปรุโปร่ง (ทิฏฐิจิยา สุปฺปฏิวิทฺธา)

๑.๗ มีความสามารถดี ในการกล่าวในการบรรยาย ทำของยากให้่ง่ายได้ ของง่ายทำให้ลุ่มลึกลงไปโดยลำดับได้ คือจะเอาปริยายต่ำหรือสูงก็ได้ พร้อมทั้งใช้ภาษาเข้าใจง่าย ที่ยากหาอุปมามาเปรียบเทียบให้เข้าใจ เหล่านี้รวมอยู่ในความสามารถดี

๑. วดีน อินทสระ

อีกปริยายหนึ่ง คุณสมบัติของผู้แสดงหรือผู้สอนในฐานะเป็น
กัลยาณมิตร ท่านแสดงไว้ ๗ ประการคือ

๑. *ปิโย* น่ารัก น่าสนิทสนมไว้วางใจ
๒. *ครุ* น่าเคารพ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเมื่อเข้าใกล้เป็นที่พึ่งอัน
ปลอดภัยได้
๓. *ภาวนีโย* นำยกย่องในฐานะเป็นคนมีคุณธรรม มีความรู้สมฐานะ
ของตน และอบรมตนให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มพูนอยู่เสมอ
๔. *วตฺตา* รู้จักพูด พูดเป็น ห่มนอบรมลั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ไม่
เพิกเฉย เป็นที่ปรึกษาหารือได้
๕. *วจนฺกฺขโม* อุดทนต่อถ้อยคำ คือแม้ผู้เรียนจะซักถามอย่างไร
ก็ยินดีตอบให้กระจ่าง ไม่อึดอัด เบื่อหน่าย
๖. *คฺมภีรณฺจ* กลั กตฺตา กล่าวชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ให้ลึกซึ้งโดยลำดับ
ได้ (แม้ของยากก็ทำให้ง่ายได้)
๗. *โน จฺฐฺฐาเน* *นโยชเย* ไม่ชักนำไปในฐานะ คือในสิ่งอันเป็นไปไม่ได้
ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม*

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า คุณสมบัติเหล่านี้มีในผู้ใด ผู้นั้นจัดว่าเป็น
ผู้ใคร่ประโยชน์ คือหวังประโยชน์เกื้อกูล หวังอนุเคราะห์ อันผู้ต้องการมิตร
ควรคบหาสมาคมไว้เป็นมิตร

*สขสุตร อัง. สุตตค. ๒๓/๓๓๓/๓๔

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ในข้อ ๓๓ แห่งลัทธิตถกนิบาต อังคุตตรนิกายนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงคุณสมบัติของมิตร (ทั่วไป) ไว้ ๗ ประการคือ

๑. ให้สิ่งที่ให้ได้ยาก (เช่น ให้ของรักของพอใจ)
๒. ทำสิ่งที่ทำได้ยาก (เช่น ทำอุปการะต่อมิตรผู้ออกปากขอความช่วยเหลือ)
๓. ทนสิ่งที่ทนได้ยาก (เช่น อดทนต่อถ้อยคำอันรุนแรงแต่รู้ว่าเขาพูดด้วยความหวังดี ตลอดถึงอดทนต่อความผิดพลาดของมิตรที่มีต่อเรา)
๔. บอกความลับของตนแก่เพื่อน
๕. ปกปิดความลับของเพื่อน
๖. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
๗. เมื่อเพื่อนสิ้นทรัพย์ก็ไม่ดูหมิ่น

พูดถึงเรื่องคุณสมบัติของผู้แสดงธรรม ผู้สอนธรรม โยงเลยมาถึงคุณสมบัติของมิตร ต่อเนื่องจากผู้สอน ในฐานะเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน หรือผู้ฟัง

ข้าพเจ้าขอฝากไว้ในที่นี้ด้วยว่า การสร้างบรรยากาศให้เป็นกัลยาณมิตร หรือ “ความเป็นกันเอง” แต่พอประมาณ พอสมควร ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นั้นเป็นความสำคัญและจำเป็น เพื่อไม่ให้เครียดหรือเป็นทางการเกินไป

๑.๒ เกี่ยวกับเรื่องทีพูดหรือเรื่องที่น่ามาสอน จะนำเรื่องอะไรมาสอนอย่างไร จำเป็นต้องให้พอเหมาะพอดีกับผู้ฟังหรือผู้เรียน เรื่องนี้ต้องอยู่ในวิจาร์ณญาณของผู้สอน

๑. วดีน อินทสระ

กล่าวโดยทั่วไป การสั่งสอนก็คือการให้การศึกษา การให้การศึกษาที่ดี นั่นก็คือการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้อง เป็นลัทธิมาทิสต์ มองสิ่งทั้งหลาย ตามที่เป็นจริง พระพุทธศาสนาเน้นตรงจุดนี้มาก

เรามักได้ยินได้ฟังเสมอที่มีผู้กล่าวสั่งสอนเราว่าให้มองคนในแง่ดี มองโลกในแง่ดี มองสิ่งทั้งหลายในแง่ดี และเราก็มักจะเชื่อตามว่าการมองในแง่ดี นั้นดี อย่างน้อยก็ดีกว่ามองในแง่ร้าย แต่ตามความเป็นจริงแล้ว การมองในแง่ดีทำให้เราผิดพลาด ตัดสินใจพลาดได้เสมอเหมือนกัน เพราะตามความเป็นจริงแล้ว คนทั้งหลาย สิ่งทั้งหลาย เหตุการณ์ทั้งหลาย ไม่ได้ดีอย่างที่เรามองเสมอไป ถ้าเรามองในแง่ดีด้านเดียว สิ่งร้ายอาจมาถึงเราก็ได้ เพราะเขาเป็นคนร้าย

ตรงกันข้าม บางคนมองแต่ในแง่ร้ายก็อาจพลาดได้เหมือนกัน เพราะคนทั้งหลาย สิ่งทั้งหลาย และเหตุการณ์ทั้งหลาย บางทีก็มีได้ร้ายแรงอย่างที่เรามอง เรามองเห็นไปเอง ทำให้เราไม่มีความสุข ต้องหอบทุกข์ ความกังวลไว้มากเกินไป ระวังแคลงใจมากเกินเหตุ พวกมองในแง่ร้าย ป้ายสีโลกให้ดำเกินไปนี้ ทางปรัชญาเรียกพวกเพสสิมิสต์ (pessimist) ส่วนพวกมองโลกในแง่สุขเพลิดเพลินหลงใหลอยู่ในโลกพอใจ ตัดจมอยู่ในโลก เห็นโลกนี้ดี น่ายุ น่ายุ เรียกวพวก ออพติมิสต์ (optimist) เอียงสุดไป ๒ ฝ่าย ไม่ได้ดำเนินอยู่ในทางสายกลาง คือพวกการมองตามเป็นจริง คือให้เห็นว่า จริงๆ เป็นอย่างไรแล้วพูดไปตามนั้น

คน ๒ คน คนหนึ่งเกลียด ก. เห็น ก. ชั่ว เลวไปหมดทุกอย่าง อีกคนหนึ่งรัก ก. เห็น ก. ดี น่ารักไปหมดทุกอย่าง เราจะเห็นว่า คนหนึ่งมอง ก. ด้วยโทสาคติ (ถ้าเอียงเพราะไม่ชอบ) อีกคนหนึ่งมอง ก. ด้วยฉันทาคติ (ถ้าเอียงเพราะรักเพราะชอบ) เราจะไม่ได้รับข้อมูลความจริงเกี่ยวกับ ก. จากคน

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

๒ คนนี้ ถ้าเราต้องการข้อมูลความจริง เราต้องถามคนที่เขาวางใจเป็นกลางกับ ก. มองเห็นดีเป็นดี ชั่วเป็นชั่ว เรียกว่า มองตามความเป็นจริง แต่บุคคลผู้นั้นจะต้องมีปัญญา มีโยนิโสมนสิการ ไม่ใช่ไปถามคนโกง ซึ่งก็คงไม่ได้ข้อมูลที่เป็นจริงอยู่นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ การที่จะมองอะไรๆ ตามเป็นจริงได้นั้น ต้องมาจากเหตุคือ **การพัฒนาปัญญาและต้องเป็นสัมมาปัญญา** (สมมปปญญา यसสสตี) เห็นเอง เกิดขึ้นในตนเอง เป็นปัญญาอันถูกต้องของตนเอง ไม่ใช่ปัญญาของครูหรือจำครุมาพูดโดยไม่ได้แจ่มแจ้งในใจของตน ไม่ enlightenment หรือมีโพธิ์เกิดขึ้นจริง

การสอน **เราต้องสอนมุ่งเน้นให้เขาพัฒนาปัญญาของเขาขึ้นมาเอง** ไม่ใช่เป็นการยัดเยียด ถ้ามีการให้ท่องจำก็เพียงเพื่อเป็นขั้นเตรียมการเบื้องต้น มีเป้าหมายอันแน่นอนว่าต้องให้เขาเข้าใจ ในที่สุดตัวผู้เรียนต้องรับเอง ถ้าไม่รับ ย่อมเหมือนรดน้ำลงบนหิน ไม่ซึมซับ เสียเวลาเปล่า

ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจนี้ ในหลักสูตรนภธรรมทั้งตรี-โท-เอก จึงให้มีการท่องจำพุทธศาสนสุภาษิตบ้าง และมีการอธิบายพุทธศาสนสุภาษิตบ้าง โดยนำเอาพุทธศาสนสุภาษิตข้ออื่นมาเชื่อมความ เพื่อให้แต่งเป็นด้วยสำนวนโวหารของตนเอง แต่พอเรียนจบแล้วไม่มีการสานต่อ ไม่ค้นคว้าต่อของเก่าก็ลืมไป ของใหม่ก็ไม่งอกเงยขึ้น กลายเป็นมีแต่ประกาศนียบัตรไว้ประกาศว่าได้ผ่านหลักสูตรชั้นนั้นชั้นนี้ เนื้อหาสาระลึกลับเสียเกือบหมด เหมือนทหารที่พยายามตีเมืองได้ด้วยความเหนื่อยยากแล้วไม่รักษา ตีรูดหน้าเรื่อยไป ข้างหลังกองทัพอื่นมายึดครองเสียหมด เมื่อเป็นเช่นนี้จะดีให้เหนื่อยยากเสียชีวิตผู้คนทำไม หรือต้องการแต่เพียงได้ชื่อว่าเมืองนั้นเมืองนี้ก็เคยตีมาแล้ว

๑. วดีน อินทสระ

ปัจจุบัน ข้าพเจ้ามีภาระที่จะต้องตรวจวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทเป็นจำนวนมากเป็นประจำ ทั้งของพระภิกษุนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย ของสภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย และของนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่ง ข้าพเจ้าได้เห็นความเพียรพยายามของนักศึกษาเหล่านี้เป็นอย่างมาก ในการค้นคว้าหาความรู้หาข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ คนที่ไม่เคยเขียนหนังสือ ไม่เคยแต่งหนังสือเลยแม้สัก ๑๐ หน้า กลับเขียนได้เป็นร้อยๆ หน้า เสนอกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งเตรียมตัวตอบข้อซักถามในวันสอบวิทยานิพนธ์ กว่าจะเสร็จได้ต้องแก้แล้วแก้อีก บางคนหลายรอบ แต่ก็อดทนเพียรพยายามจนสำเร็จ ข้าพเจ้าสรรเสริญในความเพียรของนักศึกษาเหล่านั้น บางท่านเขียนได้อย่างน่าพิศวง

ข้าพเจ้าเคยพูดกับภิกษุนักศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัยว่า “ถ้าท่านใช้ความเพียรพยายามและสติปัญญาความสามารถอันนี้ ให้เป็นไปติดต่อกัน ทำวิทยานิพนธ์ขึ้นตามที่ท่านพอใจ จะทำปีละเรื่องหรือ ๒ ปีต่อ ๑ เรื่อง ท่านไม่ต้องเสนอกรรมการตรวจ แต่เสนอต่อประชาชน ให้ประชาชนรับรองความรู้ความสามารถ โดยการลงในหนังสือนิตยสารหรือพิมพ์เป็นเล่มก็ได้ ทำไปสัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี ท่านจะเป็นปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของประเทศ แม้ไม่มุ่งหวังเช่นนั้น แต่ความรู้ความสามารถจะเพิ่มพูนขึ้นเป็นอันมาก ยังได้ชื่อว่าทำหน้าที่ของพุทธบริษัทชั้นนำอีกด้วย ขอให้ตั้งใจทำหน้าที่เถิด ไม่ต้องมุ่งหวังอะไร แต่อะไรๆ ก็จะตามมาเพราะการทำหน้าที่อันสมบูรณ์ของเรา ลากยศกิติ ชื่อเสียง กิติ เงินทองบริวารกิติ ย่อมตามห้อมล้อมบุคคลผู้ตั้งใจทำหน้าที่อันถูกต้องดีงาม ถ้าเขาต้องการ ผลดีโดยตรงอันยอดเยี่ยมก็คือ เป็นการพัฒนาสติปัญญา พัฒนาความรู้ความสามารถและพัฒนาจิต บุคคลประเภทนี้จะไม่รู้จักกับคำว่าพ่ายแพ้ ท้อถอย เบื่อหน่าย เขาจะเป็นหลักอันมั่นคงให้ตนเองและผู้อื่น”

มีนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยสำเร็จไปแล้วหลายรูป (ตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๑) ที่ไปศึกษาต่อปริญญาเอกก็มีแล้ว ปีต่อไปก็จะมีอีก ข้าพเจ้าหวังว่าจะมีผู้สนใจทำวิทยานิพนธ์ติดต่อตลอดชีวิตอยู่บ้างตามสมควรอย่างน้อยสักท่านหนึ่ง

เมื่อไปเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิตคนหนึ่งของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อการสอบจบลง ผู้ดำเนินการสอบขอให้กรรมการทุกคนกล่าวคติพจน์แก่ผู้สอบ ข้าพเจ้ากล่าวว่า

“ความรู้ดีนั้น นับว่าดีอยู่แล้ว

แต่ที่ดีกว่าก็คือการนำเอาความรู้นั้น

มาใช้ให้เกิดประโยชน์จริง

ทั้งแก่ตนเองและสังคม..”

ภารกิจของผู้สอนก็คือการทำตนเป็นกัลยาณมิตร ช่วยให้ผู้เรียนผู้ฟัง เรียนรู้เอง ไตร่ตรองเองจนเกิดปัญญาขึ้นเอง และยอมรับความจริงเพราะได้เห็นเองไม่ต้องเชื่อ เหมือนมอบถุงเพชรให้พร้อมด้วยเปิดถุงให้ดู ให้เขาได้เห็นว่าเป็นถุงเพชรจริง ๆ ไม่ใช่ก่อนกรวด ผู้เห็นเองย่อมเกิดความมั่นใจมากกว่าเพียงแต่เชื่อผู้บอก ในพระธรรมคุณจึงมีข้อ ๑ ใน ๖ ข้อว่า สันทิฏฐิโก เห็นได้เองหรือเห็นได้ในปัจจุบัน และอีกข้อหนึ่งว่า เอหิปัสสิโก เรียกให้มาดู (Come to see not come to believe) ไม่ใช่เรียกให้มาเชื่อ คำสอนในพุทธศาสนาพิสูจน์ได้ แต่ต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง ไม่ใช่ให้คนอื่นพิสูจน์ให้ดู เหมือนกินข้าวเราต้องกินเองจึงจะอิ่มและรู้ว่ารสอาหารเป็นอย่างไร คนอื่นกินแทนเราไม่ได้

๑. ๑ दिन อินทสระ

ผู้เรียน ผู้ฟังจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นแก่ตนด้วยความพยายามของตนเพื่อจักรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นปัญญาของตนเองไม่ใช่ปัญญาของครู ในการนี้ผู้สอนต้องเร่งเร้าและเน้นไปในทางให้เขาแสวงหาปัญญา มีอิสระในการคิด ไม่มีการบังคับให้เชื่อ

ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องหมั่นสะสมสัจตะ (การอ่าน การฟัง การสอบถาม การคิดและการบันทึกเก็บข้อมูล) เพื่อเป็นคลังแห่งปัญญา เมื่อมีปัญหาสามารถวินิจฉัยได้ด้วยตนเอง (ปณญา สุตวินิจฉัยณี) ในขณะเดียวกัน สัจตะเป็นเหตุให้ปัญญาเจริญด้วย (สุต ปณญา วฑฒนั) ต่างอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน

เรื่องที่น่ามาสอนนั้น ควรดำเนินตามพุทธจริยา คือมุ่งประโยชน์ของผู้รับการสอนว่าเขาจะได้ประโยชน์ในระดับใด

ผู้ไม่คุ้นเคยกับศาสนามาก่อน พระพุทธองค์จะเริ่มต้นด้วยอนุพุททิกถา ๕ คือ ทาน ศีล สวรรค์ (ผลดีของทานและศีล) โทษของกาม (กามาทินพ) เพื่อไม่ให้หลงติดอยู่ในกามสุขอันเป็นผลของทานและศีล แล้วอำนวยความสะดวกให้มีความเพียบพร้อมด้วยกามคุณทั้งที่เป็นของทิพย์และเป็นของมนุษย์ อานิสงส์แห่งการออกจากกาม (เนกขัมมานิสงส์) คือความปลอดภัยโปร่ง สงบสุข ไร้กังวล เมื่อทรงเห็นว่าผู้ฟังมีจิตใจอ่อนโยนสะอาดเพียงพอ สมควรแก่ธรรมเทศนา ระดับสูงแล้วก็จะทรงแสดงอริยสัง ๔ ต่อไป เหมือนฟอกผ้าให้สะอาดก่อนจะลงน้ำย้อม

พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า เรื่องที่จะนำมาสอนนั้นให้ดูพื้นเพความสามารถที่จะรับได้ของผู้ฟังและพยายามเลื่อนชั้นเขาขึ้นไปทีละน้อย ไม่ใช่สอนย่ำอยู่

กับที่ ย่ำเท้าอยู่ที่เดิม ไม่นำเดินไปข้างหน้าหรือไต่เต้าให้สูงขึ้นไป ลองดูการ
สอนของพระพุทธเจ้า แม้ในเรื่องอนุปพิภพ ๕ ข้อนั้นเองก็สูงขึ้นไปโดย
ลำดับ

ประโยชน์ ๓ ก็สูงขึ้นไปโดยลำดับจนถึงประโยชน์สูงสุดคือมรรคผล
นิพพาน ไม่ใช่ว่าสอนคฤหัสถ์แล้วจะสอนแต่เรื่องทานเรื่องศีลเท่านั้น เพราะ
คฤหัสถ์ก็สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานได้เท่าๆ กับพระสงฆ์ ต้องยกระดับเขา
ให้สูงยิ่งขึ้นไป หรือให้ลึกลงไปโดยลำดับ สมดังที่ตรัสว่า

“ธรรมวินัยนี้ลาดลึกลงไปโดยลำดับเหมือนมหาสมุทร”

การพูด ให้พูดแต่น้อย ได้ความมาก อย่าพูดมากแต่ได้ความน้อย
เพราะอย่างหลังแสดงถึงความเป็นผู้ไม่เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่ตนกำลังพูด

(๒) การเผยแพร่โดยการเขียน

การเขียนเป็นสิ่งแทนการพูด แต่ในสังคมของเรายังมีผู้ทำงานเผยแพร่
ศาสนาโดยการเขียนน้อยอยู่ จะเป็นเพราะทำยากหรืออย่างไร หลายคนบ่นว่า
ทำได้ยาก ไม่นัด เขียนไม่ออก ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าค่อยๆ ฝึกย่อมทำได้ แต่จะทำได้
ดีเพียงไรหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่างทำนองเดียวกับการพูดเช่น

- ก. ความรู้ ความเข้าใจ
- ข. ความพร้อม
- ค. ศิลปะในการอธิบาย
- ง. สภาพทางจิตใจ

จะกล่าวขยายเพียงสั้นๆ ดังนี้

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ในสิ่งที่ตัวจะเขียน ถ้าความรู้กว้าง ลึก ความเข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจน ผู้เขียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีอารมณ์หรือมีฉันทะที่จะเขียน ประกอบด้วยมีศิลปะในการอธิบาย ขยายความ ย่อความ ข้อเขียนเรื่องนั้น ก็จะเป็นข้อเขียนที่ดีได้

นอกจากนี้ **สภาพทางจิตใจของผู้เขียนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ถ้าเขามีความรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ มีอารมณ์ร่วมกับเรื่องที่เขียนจริงๆ ข้อเขียนย่อมทรงอานุภาพ เพราะมีพลังจิตของผู้เขียนแฝงเร้นอยู่ด้วย สามารถโน้มนำจิตใจของผู้อ่านให้คล้อยตามได้ง่าย**

ตัวอย่าง เขาเขียนเรื่องเมตตากรรณมา คุณค่าของเมตตากรรณมา ถ้าผู้เขียนเป็นคนเห็นคุณค่าของเมตตากรรณมาและเขาเป็นคนเช่นนั้นจริงๆ เขาเขียนออกมาจากความรู้สึก จากส่วนลึกของใจ เขาตีมต่ากับคุณธรรมข้อนี้ ประกอบกับมีศิลปะในการถ่ายทอด เขาจะเขียนเรื่องนี้ได้ดี มีเสน่ห์ชวนอ่าน

ตรงกันข้ามถ้าเขาเป็นคนโหดร้ายทารุณ เขาถูกบังคับให้เขียนเรื่องเมตตากรรณมา เขาย่อมไม่ยอมทำ จิตใจเขาต่อต้าน สภาพจิตใจของเขาไม่พร้อม เขารู้สึกเป็นทุกข์ขณะเขียน ข้อเขียนของเขาว่างเปล่า ไม่มีความหมาย ไม่มีอารมณ์ร่วม ไม่มีพลังจิต ไม่มีเสน่ห์ กระดาษและด้าย

ให้คนตระหนี่จิตใจคับแคบเขียนเรื่องความเสียสละก็เช่นเดียวกัน แม้จะมีความรู้ มีศิลปะแต่จิตใจของเขาต่อต้าน เพราะฉะนั้นผู้ต้องการเผยแพร่ศาสนาโดยการเขียน จึงควรเขียนเรื่องที่จิตใจของตนคล้อยตาม คุณธรรมเช่นนั้นอยู่ในตนด้วยก็ยิ่งดี ขณะเขียนย่อมได้ปิติปราโมทย์ไปด้วยไม่คอยเหนื่อย

เพราะมีปีติคอยหล่อเลี้ยงอยู่ เป็นการพักผ่อนไปในตัว พักผ่อนโดยการทำงาน ที่ตนชอบนี่เป็นเหตุผลข้อหนึ่งสำหรับตอบคำถามที่ว่า ทำไมบางคนจึงเขียนหนังสือได้มากมาย โดยที่ไม่มีเจตจำนงใดๆ บังคับ โดยธรรมดาแล้ว คนเราเมื่อทำสิ่งใด แล้วได้รับความพอใจ ย่อมมีการทำซ้ำอีก-และซ้ำอีก

การเขียนนอกจากให้ความพอใจในขณะทำแล้ว เมื่อนำมาอ่านทบทวน ภายหลังยังให้ความพอใจอีก ให้ความรู้ด้วย การเขียนทำให้ต้องค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้มีความก้าวหน้าในความรู้ ทำให้แม่นยำ เพราะก่อนเขียนลงไปเราต้องสอบสวนหลักฐานให้แน่นอนเสียก่อน ผิดพลาดแล้วมีผู้ท้วงติงได้ง่ายกว่าพูด เพราะมีหลักฐานยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร

การเขียนทำให้รักความสงบ อยู่ในที่สงบ อยู่คนเดียวได้โดยไม่เหงา เพราะมีเรื่องราวที่เขียนนั้นแหละเป็นเพื่อนและมีความวิเวกเป็นสหาย สร้างนิสัยให้เป็นคนรักความสงบ รักการทำงาน หากความสุขจากการทำงาน การค้นคว้าหาความรู้ ถ้าพระสงฆ์รูปใดเพาะนิสัยอันนี้ขึ้นในตนได้ จะเป็นพรอันประเสริฐสำหรับท่านและสำหรับพุทธศาสนิกชนด้วย เพราะในสังคมของเรา พระสงฆ์ที่ทำงานการเผยแผ่ศาสนาในด้านการเขียนมีน้อยมาก - น้อยกว่าด้านการพูดมากเหลือเกิน ผู้เผยแผ่ศาสนาของเราก็น่าจะขาดนักค้นคว้า นักวิชาการอยู่เป็นอันมาก มีอยู่บ้างไม่ถึง ๑ ใน ๑,๐๐๐ ต้องรับภาระอย่างหนัก เพราะใครๆ ก็มุ่งหน้าไปหา เป็นทรัพยากรบุคคลที่หาได้ยาก ถึงกระนั้น องค์การทางศาสนาของเราก็ไม่มีโครงการใดๆ ที่จะช่วยผลิต ช่วยส่งเสริมบุคคลประเภทนี้ให้เกิดให้มีขึ้นจนเพียงพอแก่ความต้องการ คงปล่อยให้ เกิดเองเป็นเองตามกำลังบุญบารมีของแต่ละคนและตามกำลังแห่งความเพียรของเขา คนของเราก็ที่มีอยู่บ้างแล้วเป็นอยู่บ้างแล้วก็ไม่ได้รับกำลังใจ

๑. วดีน อินทสระ

สนับสนุนจากวงการศาสนาเท่าที่ควร ผู้ที่มีกำลังใจไม่พอก็หมดกำลังใจไปเฉยๆ เราต้องการคนประเภทนี้ แต่เราไม่มีโครงการ ไม่มีการดำเนินการเพาะบุคคล ผู้มีศักยภาพในทางนี้ให้เกิดขึ้นมากๆ คงปล่อยให้มันขึ้นเองเป็นเอง ถ้าใครจะเป็น

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส ถ้าจะมาเดินทางสายนี้ก็ต้องมีมโนปณิธาน อันเด็ดเดี่ยวมั่นคงในการที่จะสละตนเพื่อพระศาสนาและสังคมเพื่อบูชา พระรัตนตรัย เพราะเป็นทางสายเปลี่ยว ไม่มีลาภสักการะ ชื่อเสียง และยศศักดิ์ให้เป็นรางวัล มีแต่ความสุขใจ ความก้าวหน้าของวิชาการ ความสงบ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง มีสัมโพธิเป็นเป้าหมาย

ผู้ชอบเขียนหนังสือได้ประโยชน์หลายอย่างเช่น ใช้เวลาเป็นประโยชน์ มีเรื่องอะไรในใจก็สามารถระบายออกมาได้โดยตรงบ้างโดยอ้อมบ้าง ทำให้ไม่เก็บกด คือไม่มีเรื่องอะไรเก็บกดไว้ในใจ หากความสุขให้แก่ตัวเองได้โดยวิธีง่ายๆ คือใช้เวลาให้หมดไปกับการค้นคว้า การเขียนกล่าวโดยเฉพาะการเขียนหนังสือทางธรรมด้วยแล้ว เป็นอาหารที่พิเศษให้ความสุขความชุ่มเย็นในใจ ให้ความสงบภายในเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำด้วยใจรัก มิได้เร่าร้อนด้วยความปรารถนาในลาภยศแต่ประการใด

นอกจากผลแก่ผู้เขียนเองแล้ว ยังเป็นผลดีแก่ผู้อ่านเป็นอันมาก ยิ่งยืนอยู่นานๆ ไม่สูญหายไปโดยง่าย ถ้าเป็นหนังสือดีถึงขนาดเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายด้วยแล้ว จะกลายเป็นงานชิ้นเอกอมตะของผู้นั้นและของสังคมไปด้วย

สิ่งหนึ่งที่คุณเขียนหนังสือไม่ควรลืมและควรปลูกฝังให้มีขึ้นในตนคือทำจิตใจให้ประณีตและมีความกรุณา ปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อผู้อ่าน เมื่อจิตใจ

ประณีตและมีความกรุณา ข้อเขียนที่ออกมาจะประณีต มีกระแสแห่งความปรารถนาดีแทรกซึมมาในตัวอักษร เปรียบเหมือนเมื่อเราสนทนาด้วยผู้ใด ถ้าเขามีความกรุณาต่อเรา สายตาแววเนตรของเขาจะฉายให้เห็นความกรุณาแฝงอยู่ในนั้น พร้อมด้วยน้ำเสียงอันอ่อนโยน เปี่ยมด้วยความปรารถนาดี อันเราพอรู้สึกได้

ความคิดเป็นคำพูดที่เบาที่สุดซึ่งเราเองได้ยิน ส่วนผู้อื่นแม้ไม่ได้ยินแต่สามารถรับกระแสความคิดนั้นได้ จึงกลายเป็นความรู้สึก

การเขียนย่อมแสดงถึงความรู้สึกนึกคิด ความคาดหวัง ความใฝ่ฝัน ภูมิปัญญาของผู้เขียนทำนองเดียวกับการพูด แต่ต้องใช้เวลามากกว่าและสามารถประดิษฐ์ให้สละสลวยสวยงามกว่าคำพูด

ถ้าพระคันถรจนาคารยี่ในอดีตมิได้เขียนพระไตรปิฎกอรุทธกถาและคัมภีร์อื่นไว้แล้ว พวกเราจะรู้จักพระพุทธศาสนาและเรียนพระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้อย่างไร ยังมองไม่เห็น การใช้วิธีท่องจำอย่างในสมัยพุทธกาล และสมัยหลังพุทธกาลเล็กน้อยนั้นคงเป็นไปได้ยาก เพียง ๔๕๐ ปีหลังพุทธกาล ท่านพระเถรานุเถระ ผู้รับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาก็ได้มองเห็นแล้วว่า โดยวิธีท่องจำไปไม่รอดแน่ ท่านจึงช่วยกันเขียนไว้ในใบลานก่อน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นหนังสือเล่ม ดังที่เราเห็นกันอยู่

เมื่อมีพระไตรปิฎกขึ้นแล้ว ท่านยังเป็นห่วงต่อไปว่ากุลบุตรในภายหน้าจะไม่เข้าใจข้อความบางตอนในพระไตรปิฎก ท่านจึงได้ช่วยกันทำหนังสืออธิบายพระไตรปิฎก (อรุทธกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์พิเศษ) เป็นมรดกทางปัญญาที่ยั่งยืนมาจนบัดนี้ เป็นงานยิ่งใหญ่มหัศจรรย์อย่างน่าอัศจรรย์จริงๆ ว่า

ท่านทำมาได้อย่างไร พวกเราเพียงแต่จะอ่านของท่านให้หมดก็ไม่ค่อยไหว
เสียแล้ว น่ากราบแทบเท้าของพระเดชพระคุณท่านจริงๆ

คิดว่า ด้วยอานุภาพแห่งเมตตากรุณาต่อมนุษยชาตินั่นเอง จึงหนุน
ให้ท่านผู้มีศรัทธา มีปัญญาอยู่ แล้วใช้ความเพียรทำสิ่งอันยิ่งใหญ่ปานนั้น
เมตตากรุณา ศรัทธา ปัญญา และความเพียร จึงเป็นธรรมอุดหนุนกันและกัน
ให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

(๓) การเผยแผ่โดยการทำตัวอย่างให้ดู

การทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอน
สำหรับคนใกล้ชิดแล้ว สำคัญกว่าการสอนด้วยวาจา เพราะตัวอย่างที่เขา
ได้เห็นนั้นเป็นเหมือนภาพยนต์ที่ฉายซ้ำแล้ว ซ้ำเล่าให้เขาได้ดูอยู่ทุกวัน ถ้า
เขานิยมชอบ บทบาทและการกระทำคำพูดของเราผู้เป็นตัวแบบ จะซึมลึก
ลงไปในความรู้สึกนึกคิดของเขา หล่อหลอมเป็นนิสัย อุปนิสัยอันถาวรต่อไป
การทำตัวเองให้ดีจึงเป็นการเผยแผ่ศาสนาอยู่ในตัว แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า
การพูด การเขียนจะไม่สำคัญ เพราะมีคนเป็นอันมากที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดสนิท
สนมกับผู้เป็นตัวแบบที่ดี แต่ได้ฟังท่านพูด (ทางใดทางหนึ่งเช่นทางวิทยุ
โทรทัศน์ หรือในที่ชุมนุมตามสมาคมต่างๆ เป็นต้น) ได้อ่านหนังสือของท่าน
ได้ฟังเทปของท่านแล้วได้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องศาสนา
แล้วนำไปประพฤติตามก็ได้รับประโยชน์เป็นอันมาก จุดสำคัญอยู่ที่ปฏิบัติตาม
ถ้าไม่ปฏิบัติตามแม้มีตัวแบบที่ดีสักเพียงไรก็ไม่มีความหมายสำหรับเขา เหมือน
ทัพพิศลูกอยู่ในหม้อแกงแต่ไม่รู้รสแกง เหมือนนกอยู่ในคอกบ่าว ไม่ได้เซยเกสรบัว
ไม่เป็นวิสัยของมัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้ออกาสอยู่ใกล้คนดี ได้เห็นแบบที่ดีแล้ว

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ควรทำตัวให้เหมาะที่จะรองรับดูดซึมเอาคุณสมบัติต่างๆ ของท่านไว้ให้ได้มากที่สุด

พระพุทธศาสนาอยู่ในเมืองไทยมานานนับเป็นพันปี พระพุทธศาสนามีคุณลักษณะพิเศษที่น่าอัศจรรย์มากมาย ล้วนเป็นแก่นสารแก่ชีวิตของผู้เลื่อมใสและปฏิบัติตาม ตัวอย่างของท่านผู้ปฏิบัติตามได้ก็มีไม่น้อย แต่เมื่อพิจารณารวมๆ แล้ว คนไทยส่วนมากยังไม่รู้จักพระพุทธศาสนา นับถือพระพุทธศาสนา แต่ไม่รู้จักพุทธศาสนาตัวจริงเพราะมัวไปเสียเวลาและเกาะติดอยู่กับเรื่องไร้สาระนอกพุทธศาสนาแต่ทำในนามของพุทธศาสนา เลยเข้าไม่ถึงพุทธศาสนา ส่วนที่เป็นแก่นจริงๆ อันจะเป็นประโยชน์กับชีวิตจริงๆ สิ่งที่ชาวพุทธได้เห็นเป็นนิทรรศการประจำวันเป็นเรื่องพิธีรีตองต่างๆ ทำกันพอเป็นพิธีไม่ว่างานอะไร ก็เลยคิดว่านั้นแหละคือพุทธศาสนา ส่วนพุทธศาสนาภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คนไม่ค่อยได้รู้เห็น ไม่มีตัวอย่างให้ดู

เราอ้างเหตุผลกันอยู่เสมอในการทำอะไรต่างๆ แต่เราไม่ค่อยได้ใช้เหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริง เราอ้างเหตุผลตามความพอใจหรือไม่พอใจของแต่ละคนเรื่องจึงไม่อาจยุติลงได้ ถ้าใช้เหตุผลตามหลักพุทธศาสนากันจริงๆ เรื่องก็ยุติได้ ยกตัวอย่างเช่น โหราศาสตร์กับพุทธศาสนาไสยศาสตร์กับพุทธศาสนา ส่งเสริมกันหรือขัดแย้งกัน? ถ้าตอบตามความคิดเห็นของแต่ละคนก็จะแบ่งความคิดเห็นออกเป็น ๒ ฝ่าย เลียงกันไม่รู้จบ แต่ถ้าเอาหลักพระพุทธศาสนามาจับ และยุติตามหลักพุทธศาสนาก็ไม่ต้องเลียงกัน เพราะพุทธศาสนาออกไว้ชัดเจนว่า “ประโยชน์เป็นลักษณะของประโยชน์เอง ดวงดาวในท้องฟ้าจักทำอะไรได้”

๑. วดีน อินทสระ

ซึ่งหมายความว่า ไม่ควรรอกุศัฃยามดิอะไร? เห็นว่าอะไรเป็นประโยชน์ก็ให้รีบ ทำอฃยามัรอกุศัฃยามอยู่ เพราะประโยชน์จะลวงเลยคน เวลาที่มัรอกุศัฃยามไปเสย การได้ประโยชน์อันชอบธรรมนั้นแหละคือกุศัฃดีแล้ว

อีกแห่งหนึ่งพระคาสดาตรัสว่า “กุศัฃดี ยามดิ ขณะดิ อยู่ทีสุจจริต กาย วาจา ใจ ถ้าประพฤติกายสุจจริต วลีสุจจริต มโนสุจจริตเมื่อใด เมื่อนั้นก็เป็นกุศัฃดี ยามดิ ขณะดิ ไม่ว่าจะเป็นตอนเช้า กลางวัน หรือตอนเย็น” (สุพพพัฃทสุตฺร)

ข้าพเจ้าเห็นว่า ใครจะยังถือกุศัฃยาม เชื่อดวงดาวอะไรอยู่ก็ตามใจ เป็นลัทธิเสรีภาพทีจะทำได้ แต่ควรจะแยกออกจากพระพุทธศาสนาคือ อย่านำมาปะปนกันอันจะทำให้หลักพระพุทธศาสนาเสยไป โหราศาสตร์ก็เป็นศาสตร์หนึ่งทีมีอยู่ในโลก ศึกษาเล่าเรียนและนับถือกันอยู่ทั่วโลก ผิดบ้างถูกบ้าง ก็เป็นเรื่องของผู้ทำฃยว่าเข้าถึงเพียงใด เรียนรู้ช้านาญในเรื่องศาสตร์นั้นๆ เพียงใด ข้าพเจ้าไม่มีความรู้เรื่องโหราศาสตร์พอทีจะทำตัดสินได้ว่าเชื่อได้ก็เปอร์เซนต์ แต่สำหรับพุทธศาสนาทีเป็นเนื้อแท้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่า เชื่อถือได้ ๑๐๐ % ใครปฏิบัติตามธรรมใดเพียงใด ย่อมได้รับผลสมควรแก่การปฏิบัติเสมอเพียงนั้น

ตามหลักพระพุทธศาสนา บุคคลยอมกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ต้องพึ่งตนเอง ทำด้วยตนเอง ไม่มีสิ่งใดมากำหนดวิถีชีวิตของเขาได้ พระคาสดาแห่งพุทธศาสนาทรงย้าตรงจุดนี้เป็นอันมาก

แต่ในลัฃคมไทยของเรา ชาวพุทธไทยยังเต็มไปด้วการบนบานศาลกล่าว อ้อนวอนขอผลประโยชน์จากสิ่งทีเขาเข้าใจว่า “ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจ

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ดลบันดาลให้พ้นทุกข์ภัย ประสบสุขและสิ่งอันพึงปรารถนา” พระพุทธรูปองค์ใหญ่ๆ ในโบสถ์ต่างๆ ถูกทำให้เป็นเหมือนเทวรูปคอยรับการบนบานและเช่นสรวงบูชา เพื่อปกป้องผองภัย และอำนวยความสะดวกประโยชน์ตามที่ผู้ขอต้องการ มีการแก้บนด้วยลิเก ละคร ฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมดนตรี นี่คือตัวอย่างที่คนเราแต่ละรุ่นพอเติบโตจําความได้ ก็ได้ดู ได้เห็น มีอยู่ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปองค์น้อยอีกมากมายหลายขนาด แบบที่โฆษณากันครึกโครมทั้งทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ว่า มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ เพื่อการจำหน่ายในราคาแพง โดยที่ผู้บริการไม่ต้องมีประกันต่อผู้บริโภคว่าจะมีผลตามที่โฆษณาหรือไม่ เพราะถ้ามีผลจริงก็เป็นความดีความชอบของผู้ให้บริการและวัตถุศักดิ์สิทธิ์นั้น แต่ถ้าไม่มีผลจริงๆ และผู้บริโภคได้รับอันตราย ผู้บริโภคก็หันมาโทษกรรมของตนเอง ช่างเป็นผู้บริโภคที่น่ารักอะไร เช่นนั้น และเป็นช่องทางให้ผู้แสวงหาประโยชน์ในทางที่ดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างสะดวกสบายและได้ผลงดงาม ทั้งชื่อเสียง เกียรติคุณและเงินทอง

อันที่จริง พระพุทธรูปนั้น ท่านทำขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อระลึกถึงพระคุณทั้ง ๓ ของพระองค์นั้น คือความกรุณา ความบริสุทธิ์ และปัญญา แล้วถ่ายแบบดำเนินตามพระปฏิบัติของพระองค์ เพื่อเราจะได้มีคุณธรรมเช่นนั้นบ้าง เห็นพระพุทธรูปแล้วระลึกถึงพระคุณสมบัติ เพื่อเป็นสื่อให้เราดำเนินตาม การมีพระพุทธรูปในความหมายนี้ย่อมมีประโยชน์แก่จิตใจและการดำเนินชีวิตของพุทธบริษัทและพระพุทธรูปจะไม่เพื่อ จะมีแต่พอดีพองาม

ท่านชยสาโร ภิกขุ ได้กล่าวไว้อย่างน่าคิดว่า

๑. ๑ दिन อินทสระ

“ประเทศไทยยังไม่เป็นพุทธ หน้าที่ของเราคือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในประเทศไทยให้ชาวไทยเป็นพุทธแท้ ให้ชาวไทยมีสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา”

พระภิกษุซึ่งเดิมเป็นชาวต่างชาติ (อังกฤษ) มาในประเทศไทยลูกศิษย์ ท่านอาจารย์ชา สุภทฺโท (พระโพธิญาณเถร) มีความรักมีความรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาจนกล่าวออกมาเช่นนี้ ท่ามกลางผู้ทรงภูมิรู้ ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งพุทธสมาคมทั่วประเทศ แล้วพระไทยคนไทยทั้งหลายเล่าคิดอย่างไร ? ทำอย่างไรจึงจะให้ชาวไทยเป็นพุทธแท้ มีสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา ? ท่านเห็นว่าตัวอย่างเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ ? ถ้าสำคัญ ทำไมเล่าเราจึงไม่ทำตัวอย่างความเป็นพุทธแท้ให้อนุชนดู เพื่อเขาจักได้ดำเนินตาม เป็นการเผยแผ่ศาสนาโดยทำตัวอย่างให้ดู

ข้าพเจ้าได้พูดถึงโครงการฝึกอบรมพระภิกษุ นักศึกษา ผู้มีศักยภาพที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่ดีได้ให้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในการที่จะเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อตอบแทนพระคุณของพระพุทธศาสนา บุชาคุณพระรัตนตรัย และเพื่อตอบแทนอุปการะของคฤหัสถ์ผู้ลงทุนลงแรงบำรุงภิกษุสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ แต่ละปีด้วยจำนวนเงินมิใช่น้อย ได้พูดถึงคุณสมบัติต่างๆ ของการเผยแผ่ โดยการพูด การเขียน และการทำตัวอย่างให้ดูมาพอสมควรแล้ว คิดว่าพอเป็นแนวทางในการเผยแผ่ศาสนาได้บ้างโดยวิธีใดวิธีหนึ่งสุดแล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล

องค์การทางศาสนานับตั้งแต่วัดขึ้นไปจนถึงองค์การสูงสุดคือมหาเถรสมาคม รวมทั้งสมาคมทางศาสนาอื่นๆ เช่น พุทธสมาคม ยิวพุทธิกสมาคม องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งวิทยาเขตทุกแห่ง ควรสนใจโครงการนี้และสนับสนุนให้มีขึ้นเป็นปึกแผ่น เหมือนกองทัพที่ฝึกทหารเหล่ารบไว้ออกรบทีเดียว

พระสงฆ์นั้นเป็นเหมือนทหารของพระพุทธเจ้า เป็น**ธรรมเสนา** คือกองทัพอธรรมที่ควรจะได้รับการศึกษาอย่างดีเพื่อธรรมาตราชูห่มบ้าน ตำบล จังหวัดทั่วประเทศและแผ่ไปถึงต่างประเทศด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ไปรักษาวัดที่ตั้งไว้ แต่**เพื่อนำศาสนาธรรมหรือพรหมจรรย์คือระบบการครองชีวิตที่ดี ที่ประเสริฐสู่มวลชน** อย่างที่สาวกรุ่นก่อนๆ ของพระพุทธองค์เคยทำมาแล้ว

ตัวพระสงฆ์แต่ละรูปเอง น่าจะมีจิตสำนึกในหน้าที่อันสำคัญนี้ของตน แล้วรีบชวนขวายเป็นความรู้ทางธรรมทางศาสนาให้เพียงพอ ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการศึกษาพระธรรมวินัย ตรีกตรองธรรมให้รู้อรุณ (ความหมาย) ฐัธรรม (หัวข้อธรรม) ไม่ใช่สนใจแต่เรื่องทางโลก พูดได้คล่อง รู้มาก แต่พอพูดถึงพระธรรมวินัยซึ่งเป็นเรื่องของตนกลับงงงันจับต้นชนปลายไม่ถูก เรื่องทางโลก ถ้ารู้บ้างก็ต้องตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่าเพียงเพื่อเป็นสะพานให้ธรรมะเดินไปได้เท่านั้น

จะบวชอยู่ตลอดชีวิตหรือจะสึกก็ช่างเถิด ไม่เป็นไร แต่ตลอดเวลาที่บวชอยู่ควรต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อตอบแทนอุปการะของชาวบ้านที่เขาเลี้ยงดูด้วยปัจจัย ๔ ไม่ทำให้ชาวบ้านผิดหวังว่าอุดหนุนคนเห็นแก่ตัว อย่าได้นึกว่าอีกไม่กี่ปีจะสึกแล้ว ความรู้ทางธรรมเอาไปใช้ทางโลกไม่ได้ ต้องเอาไปใช้ที่เมืองสาวัตถีโน้น ขออย่าได้คิดอย่างนั้น เพราะเป็นการดูถูกตัวเองอย่างร้ายแรง และเป็นการลบหลู่พระบรมศาสดาผู้ทรงเทิดทูนธรรมเคารพธรรมอยู่เสมอ และตรัสรับรองไว้ว่า “ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม” เรียนธรรม รู้ธรรมแล้ว ขอให้**มีธรรม ตั้งอยู่ในธรรมเกิดธรรมจะคุ้มครองเอง** อย่าเป็นห่วงตัวเองนักเลย เมื่อได้ตั้งใจมอบตนให้ธรรมไปแล้วก็สุดแล้วแต่ธรรมจะคุ้มครองได้เพียงใด ชีวิตของเราสั้น

๑. ๑ दिन อินทสระ

นิดเดียว แต่ธรรมยังจะอยู่คุ้มครองโลกไปอีกนาน จึงน่าจะเห็นความสำคัญ
ของธรรมมากกว่าความสำคัญของตน เราอยู่ได้ทุกวันนี้ อยู่มาได้เช่นนี้ก็
เพราะธรรมคุ้มครองอยู่ จึงควรช่วยกันกล่าวธรรม ส่องแสงธรรมให้แก่โลก
อันมีตออยู่โดยปกติ ธรรมเป็นธง คือเป้าหมายของท่านผู้แสวงหาคุณความดี
ทั้งหลาย

พุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ก็เช่นกัน ขอให้คิดว่าพระพุทธเจ้าทรงฝาก
ศาสนาไว้กับพุทธบริษัท ๔ ซึ่งรวมเป็น ๒ ฝ่ายคือฝ่ายบรรพชิตและฝ่าย
คฤหัสถ์ เพราะฉะนั้นคฤหัสถ์จึงมีหน้าที่โดยตรงในการจรรโลงพุทธศาสนา
โดยการให้ปัจจัย ๔ โดยการศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรมตามฐานะของตน กล่าว
สอนธรรมเท่าที่รู้และเข้าใจ อย่ามัวเกี่ยงให้เป็นหน้าที่ของพระฝ่ายเดียว ใน
สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงยกย่องจิตตคหบดี ว่าเป็นเอตทัคคะ (ยอด)
ในทางเป็นธรรมกถึกคือแสดงธรรม

(๒๐ / ๓๒ / ๑๕๑)

เมื่อพุทธบริษัททั้ง ๒ ฝ่าย รวมมือร่วมใจกันเช่นนี้ เชื่อว่าการเผยแผ่
พุทธศาสนาในประเทศไทย (ซึ่งมีผู้นับถืออยู่แล้ว) ให้ได้ผลสมความมุ่งหมาย
ก็คงเป็นไปได้โดยไม่ยาก ถ้าฝึกฝนให้คนของเราพร้อม แม้การเผยแผ่ใน
ต่างประเทศเป็นไปได้เหมือนกัน ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญมาก ถึงจะมี
ของดี แต่ถ้าไม่มีนักเผยแผ่ที่ดีแล้ว ของดีนั้นก็ไม่ปรากฏ ไม่เกิดประโยชน์เท่า
ที่ควรจะเป็น

ขอให้ดวงประทีปคือธรรมลาดแสงเจิดจ้าทั่วผืนแผ่นดินไทยและโลก
ทั้งปวง

“ถ้าพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส
หันมาสนใจศาสนาของตนให้มากขึ้น
ครองชีวิตโดยธรรมตามหลักคำสอนแห่งศาสนา
ภาระแห่งการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ก็น้อยลง”

สภาพขาดแคลนบุคลากร ในวงการพระพุทธศาสนา

ในประเทศไทย เรามีพระภิกษุสามเณรประมาณ ๓ แสนรูป และพุทธศาสนิกชนไม่น้อยกว่า ๙๐% ของประชากรทั้งหมดของประเทศ แต่เราจะได้ยินอยู่เสมอว่า เราขาดบุคลากรทางพุทธศาสนาผู้มีภูมิธรรมทรงความรู้จริงๆ ในการเผยแผ่ศาสนา

บางท่านบอกว่า บุคลากรของเราอยู่ในสภาพอ่อนเปลี้ย บางท่านว่าจะหาพระภิกษุสามเณรสัก ๑ เพอร์เซ็นต์ได้ใหม่ในจำนวน ๓ แสนนี้ที่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ บางท่านว่า ทำไมมีแต่ท่านรูปเดียวติดอยู่ในรายการแทบทุกรายการที่มีการฝึกฝนอบรมบุคลากรทางศาสนาไม่ว่าทางฝ่ายพระหรือฝ่ายฆราวาส ท่านพูดเป็นเชิงกระตุ้นให้แสวงหาข้อเท็จจริงว่าเรามีข้อบกพร่องอะไรในสังคมศาสนาของเรา จึงขาดแคลนบุคลากรได้ถึงขนาดนี้

ขนาดในกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่กันอย่างอัดเอียดมีประชากรหนาแน่นทั้งฝ่ายวัดและฝ่ายบ้าน ทั้งยังเป็นแหล่งการศึกษาอบรมอันมากมายสูงส่ง มีพระภิกษุสามเณรเปรียญ ๒-๙ จำนวนมาก รวมทั้งปริญญาตรี-เอก อีกพอสมควร ยัง

ขาดแคลนบุคลากรผู้เผยแผ่ศาสนาถึงเพียงนี้ ในหัวเมืองและในชนบทอันห่างไกลจะขาดแคลนสักเพียงใด

เมื่อข้าพเจ้าไปบรรยายถวายเป็นพุทธบูชาแก่พระธรรมทูต ซึ่งมาประชุมกันที่วัดแห่งหนึ่ง คราวหนึ่ง มีพระธรรมทูตรูปหนึ่งเขียนปัญหาขึ้นมาถามว่า “ทำไมยุคนี้การอบรมพระทุกครั้ง จึงมีแต่โยมมาพุดให้พระฟัง ทำไมจึงมีพระต่อพระด้วยกันมาพุดให้กันฟัง มีน้อยมาก” (บันทึกตามที่ท่านเขียนมา, ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขแต่ประการใด) ข้าพเจ้าตอบว่า ดูตามตารางแล้วพระก็มีอยู่ แต่มีอยู่น้อยกว่า อาจเป็นเพราะจำนวนพระมีน้อยกว่าจำนวนโยมอีกอย่างหนึ่ง พุทธบริษัท ๔ ต้องช่วยกัน พระพุทธเจ้าทรงฝากพระพุทธศาสนาไว้กับพุทธบริษัททุกจำพวก เรามาปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โยมก็ต้องช่วยแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์เท่าที่จะช่วยได้ เมื่อกิจของสงฆ์เกิดขึ้น พุทธศาสนาจะเป็นไปได้โดยการที่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกิจพระศาสนา ท่านอย่าคิดอะไรมากเกินไปในเรื่องนี้

ข้าพเจ้าขอเพิ่มเติมในที่นี้ว่า วิธีที่จะให้พระมาพุดให้พระด้วยกันฟังมากขึ้นก็คือ ต้องพยายามเพิ่มคุณภาพของพระสงฆ์ด้านวิชาการและเทคนิควิธีการ การเผยแผ่ให้มากขึ้น จำนวนพระผู้สามารถเพิ่มมากขึ้นเท่าใด จำนวนโยมผู้ที่จะมาพุดให้พระฟังก็ควรจะน้อยลงเท่านั้น นี่เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งหรือเงื่อนไขหนึ่ง ยังมีเงื่อนไขอื่นๆ อีก เช่น ผู้จัดการอบรมต้องการคุณภาพ และประสบการณ์ของวิทยากรแต่ละสาขาวิชาเพื่อให้ผู้รับการอบรมได้รับสิ่งที่ดีคาดหวังว่าจะดีที่สุดในเวลาอันจำกัดเพียงชั่วโมงครึ่ง - ๒ ชั่วโมง ของแต่ละวิชา ท่านว่าพบครูผู้สามารถจริงเพียงหนเดียวดีกว่าอ่านหนังสือเป็นลิบๆ เล่ม

๑. ๑๑ วัน อินทสระ

พุทธบริษัทที่เป็นภิกษุสามเณรที่เวียนกันเข้ามาบวชอยู่ประมาณ ๓ แสนรูป ที่บวชใหม่ในพรรษาประมาณ ๑ แสนรูป เป็นสามเณรซึ่งเป็นเยาวชนเสียอีก ประมาณ ๑ แสนรูป ที่เหลือ ๑ แสนรูปเป็นภิกษุที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่บ้าง ทำงานบ้าง รับภาระทั้งส่วนวัดและส่วนสังคมนอกวัด เป็นพระหลวงตาบวชเฝ้าวัดบ้าง เหลือที่ทำอะไรจนได้จริงๆ อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่เท่าไร อาจไม่ถึง ๑ % ของพระสงฆ์ทั้งหมด พระที่มีความรู้ความสามารถดีนั้น ยิ่งแก่ งานยิ่งหนัก ในขณะที่คฤหัสถ์อายุปูนเดียวกัน จำนวนหนึ่งนอนกินบ้านาญ ไม่ต้องทำอะไร จำนวนหนึ่งลูกหลานเลี้ยง แต่บางพวกก็ต้องเลี้ยงตัวเองไปจนชีวิตหาไม่ เรียกว่าเหนื่อยจนตายเหมือนกัน

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสมีประมาณ ๙๕% ของคนไทยในประเทศไทย เป็นจำนวน ๕๐ กว่าล้านคน จำนวนมากกว่าพุทธบริษัทฝ่ายบรรพชิตอย่างท่วมท้นไม่รู้กี่เท่าตัว เมื่อเป็นดังนี้ ถ้าพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสหันมาสนใจศาสนาของตนให้มากขึ้น ครองชีวิตโดยธรรมตามหลักคำสอนแห่งศาสนา ภาระแห่งการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ก็จะน้อยลง ฆราวาสนั่นเองเผยแผ่ศาสนาของตน โดยการทำความดีอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น ลูกหลานได้เห็นแบบอย่างแล้วดำเนินตาม เบากายสบายใจไปด้วยกันทุกฝ่าย

อีกประการหนึ่งพระสงฆ์ซึ่งมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว บางพวกยังประพฤติกะทำสิ่งอันเป็นโทษแก่พระศาสนาและสังคม ชักนำประชาชนให้ไขว่เขว ออกนอกรทางแห่งพุทธธรรม แม้รู้ว่าเป็นทางที่ผิดก็ยังทำ โดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชน คำอ้างนั้นพอจะปลดเปลื้องตนให้พ้นผิดได้หรือไม่ ในเมื่อหน้าที่ของสมณะที่มีต่อฆราวาสมีอยู่ว่า “ห้ามเขามิให้ทำสิ่งที่ผิด แนะนำเขาให้ทำสิ่งที่ถูก” เมื่อรู้ว่างมงาย ทำไมจึงต้องไปส่งเสริมด้วยเล่า ? รู้ว่าผิดหลักพระพุทธศาสนา ทำไมจึงสอนและทำให้เขายึดถือด้วยเล่า ?

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เมื่อมีพระสงฆ์และชาวพุทธบางพวกเป็นอยู่ การเผยแพร่ศาสนาของพระสงฆ์และชาวพุทธผู้ซื้อตรงต่อพระพุทธรูปก็ยิ่งยากมากขึ้นเพราะพระสงฆ์และชาวพุทธนั่นเองมาเป็นอุปสรรคของกันเสียเอง เหมือนนั่งหันหลังให้กันแล้วพายเรือลำเดียวกัน พายกันไปคนละทาง เรือจะไปทางไหนก็สุดแล้วแต่กำลังของฝ่ายไหนจะมีมากกว่า

แต่ในโลกนี้ คนโง่มีมากกว่าคนฉลาด คนฉลาดเฉียบแหลมจริงมีน้อยกว่าคนมีความรู้-ความรู้เรียนเอาได้จากตำรา แต่ความฉลาดเฉียบแหลมได้จากการฝึกฝนอบรมตนให้รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ จนเข้าใจเหตุผลอย่างถ่องแท้ ที่เรียกว่า มีโยนิโสมนสิการ หรือลักษณะความคิดที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า Comprehensive mind คือสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันได้ โดยผ่านการวิเคราะห์อย่างแยบคายลึกซึ้ง

เมื่อคนโง่มีมากกว่าคนฉลาด คนเฉียบแหลมมีน้อยกว่าคนมีความรู้ ประกอบกับอุปบายที่จะฝึกคนให้คิดเป็นของเราก็ไม่ค่อยมีอยู่อย่างนี้ คนของเราจึงถูกชักจูงไปในทางงมงายได้ง่ายกว่าทางโพธิ์ (ปัญญาอันนำไปสู่ความดับทุกข์) ชักจูงให้ตื่นเต้นกับความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งต่างๆ เสมือนหนึ่งว่า ถ้ามีสิ่งนั้นแล้วจะบันดาลให้มีความสุข ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ประสงค์โดยไม่ต้องลงมือทำอะไร ซึ่งสวนทางกับหลักอันแท้จริงของพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพขาดแคลนบุคลากรผู้ชำนาญในสิ่งที่ถูกต้องในวงการพุทธศาสนาของเรา เราขาดบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในประเทศและที่จะไปทำงานในต่างประเทศ แม้เพียงจะเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยให้ได้ผลดีเป็นที่พอใจ เราก็ขาดแคลนเสียแล้ว ไม่ต้องกล่าวถึงการเผยแพร่ในต่างประเทศ

แก่คนต่างชาติต่างภาษาต่างวัฒนธรรมและไม่ได้นับถือพุทธศาสนาเป็นทุน
อยู่เดิม ซึ่งเราจะต้องเพิ่มสมรรถภาพของบุคลากรขึ้นอีกหลายเท่าตัว **เราจะ**
ต้องช่วยกันเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรทาง
ศาสนาให้ดีขึ้น เพื่อเรายังจะได้มีศาสนทายาทที่ดีสืบอายุพระศาสนาต่อไป

“ถ้าพุทธสาวกมีกังวลเรื่องลาภยศชื่อเสียง
แสดงธรรมเพื่อลาภยศ ชื่อเสียงแล้ว
จะเอาธรรมแท้ที่ไหนมาแสดง
เพราะจะเลี้ยวเข้าหาตัว เข้าหาลาภเสียเรื่อยไป
อาศัยธรรมเป็นเพียงสะพานให้ลาภยศเดินได้เท่านั้น
แล้วก็พอใจเพียงเท่านั้น
ถือว่าเป็นผลของการประพฤติพรหมจรรย์แล้ว”

ศาลาพักผ่อน

มีบางคนกล่าวเป็นเชิงตำหนิว่า พุทธศาสนาคือเหมือนศาลาพักผ่อนของบางคน พอเขาหายร้อนแล้วก็จากไป ไม่จากไปเปล่า บางคนทิ้งสิ่งสกปรก โสโครกไว้ให้ศาลาเสียอีก แต่บางคนก็ช่วยทะนุบำรุงช่วยทำความสะอาด แม้จากไปแล้วก็ไม่ลืม

ข้าพเจ้าเห็นว่า ศาสนาเป็นเหมือนศาลาพักผ่อนนั้นเป็นสิ่งดีเพราะเป็นประโยชน์แก่คนเดินทางผู้ต้องการพักเหนื่อย ใครไม่ต้องการพักก็ผ่านไป ศาลาพักผ่อนคงเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ต้องการพักเหนื่อยอยู่นั่นเอง ควรทะนุบำรุงรักษาศาลาไว้ให้ดีเพราะเป็นประโยชน์สาธารณะ ที่ใครๆ ก็เข้าพักพึ่งอาศัยได้เมื่อจำเป็น

แต่บ้านส่วนตัวของปัจเจกชนนั้น จะสวยงามเลอเลิศปานใดก็ไม่เป็นที่อาศัยพักผ่อนพักฝนของใครได้ ถ้าเจ้าของไม่อนุญาติ จึงมีประโยชน์ในวงจำกัด

ศาสนาจึงดำรงอยู่เหมือนดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงสว่างและให้ความอบอุ่นแก่คนทุกคนที่ต้องการ สำหรับผู้ไม่ต้องการก็เก็บตัวเสียคืออย่าออกไปหาแสงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ไม่เคยเป็นของใครหรือของประเทศใดโดยเฉพาะฉันใด ศาสนาก็ฉันนั้น ใครปฏิบัติถูกต้องก็ย่อมได้รับประโยชน์

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เหมือนกันหมด ไม่ว่าจะเขาจะเป็นชนชาติใด ทั้งประโยชน์ในปัจจุบันหรือชาตินี้ ประโยชน์ในภายหน้าหรือชาติหน้า และประโยชน์สูงสุดคือความสิ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง

ทุกคนทำการต่างๆ ก็ด้วยมุ่งประโยชน์ บางคนได้รับประโยชน์แท้แต่บางคนได้รับเพียงประโยชน์เทียม เพราะไม่เข้าใจในประโยชน์แท้

พระพุทธศาสนาตั้งขึ้น สั่งสอนในครั้งแรกโดยท่านผู้มีกิเลส จิตใจ ผ่องแผ้วบริสุทธิ์ มุ่งสั่งสอนผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์แท้อย่างที่ท่านได้รับแล้ว ไม่มีอะไรเคลือบแฝง ผู้ปฏิบัติตามก็มองเห็นประโยชน์เช่นนั้นจึงปฏิบัติตาม และได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริงและสั่งสอนกันต่อๆ มา ด้วยความเอื้ออาทรต่อทุกข์สุขของผู้อื่น ไม่มุ่งประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้งเพราะตนได้รับประโยชน์เต็มที่แล้ว จะไม่ทำก็ได้ แต่ทำด้วยความกรุณา ไม่เหมือนคณะบุคคลบางคณะหรือบริษัทบางบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของตน เป็นธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ยกเอาประโยชน์ของผู้อื่นเป็นที่ตั้งมาบังหน้าไว้ แอบอ้างไว้ ผู้อื่นได้ประโยชน์บ้างก็จริง แต่ประโยชน์ก้อนใหญ่เป็นของตนและคณะของตน ซึ่งรู้กันทั่วไป

ภิกษุสงฆ์ผู้อ้างตนว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าเป็นพุทธบริษัทหมายเลข ๑ ไม่พึงกระทำให้ใดๆ ทำนองเดียวกับคณะบุคคลหรือบริษัทเช่นนั้นโดยอ้างเอาประโยชน์ของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสหรือประโยชน์ของพระศาสนาแต่จริงๆ แล้วเพื่อเจริญด้วยลาภ ยศ และชื่อเสียงของตน ถ้าถือว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ก็เป็นประโยชน์อย่างเทียม ไม่ใช่ประโยชน์แท้ที่พระพุทธเจ้าทรงประสงค์ให้ภิกษุเข้าถึง มีบ่อยไปที่เอาพระธรรมเทศนามาบังหน้า แล้วเลี้ยวเข้าหาประโยชน์ของตนอันเป็นลาภยศและชื่อเสียง

๑. วดีน อินทสระ

ชาวบ้าน ผู้เป็นพุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ ควรจะรู้เท่าทันบ้าง ไม่ควร บำรุงศาสนาแบบคนรับจ้างเขาเลี้ยงโค คือได้แต่ค่าจ้างในการเลี้ยงโค ไม่ได้ ตัวโคมาเป็นของตน ไม่มีสิทธิ์ตีம்பัญจโครส คือนมเนยอันเป็นผลผลิตจาก โค นั้น ยิ่งเขาประกาศขึ้นค่าจ้างเลี้ยงให้บ้างก็ยิ่งเลี้ยงกันใหญ่ กล่าวคือมุ่งเอา แต่บุญอันเขาประกาศโฆษณากันครึกโครมและตนจะต้องซื้อบุญมาด้วยเงิน ทั้งสิ้น

“เมื่อใด องค์กรทางศาสนาทำหน้าที่ขายบัตรเบิกทางไปสวรรค์ เมื่อ นั้นการรีดไถบนหลังทากทาศึกา จักมีเป็นแน่นอน”*

จริงอยู่ การให้ (ทาน) เป็นหลักคำสอนอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา เป็น หลักพื้นฐานของผู้ร่วมกันในสังคม ทำให้สังคมยึดเหนี่ยวกันอยู่ได้ แต่พระ พุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาด้วยปัญญาเสียก่อน แล้วจึงให้ (วิเจจย ทานั ทาทพพ, วิเจจย ทานั สุกตปฺปสฏัจ) ไม่ใช่ให้ตะพึดตะพือไป แม้ลูกอันเป็น ที่รักของเรา เรามีหน้าที่ต้องสงเคราะห์เขาอยู่แล้ว ก็ไม่ควรให้อย่างตามใจ เพราะจะทำให้เด็กเสียมมากกว่าดี การให้ทานจึงต้องประกอบด้วยปัญญาไม่ใช่ ศรัทธาเพียงอย่างเดียว เพราะศรัทธาอย่างเดียวเป็นอารมณ์ที่ถูกจูงไปง่าย ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกแก่ผู้ชักชวน ถ้าผู้ชักจูงมุ่งลาภ ยศและชื่อเสียง

ขอให้พุทธบริษัทตระหนักถึงพระพุทธานุภาพที่ “ปฏิบัติเพื่อได้ลาภ เป็นอย่างหนึ่ง ปฏิบัติเพื่อนิพพานเป็นอีกอย่างหนึ่ง (อภยมา ทิ ลากุณนิสา อภยมา นิพพานคามินี) ภิกษุผู้เป็นพุทธสาวกรู้อย่างนี้แล้วไม่ถึงเพลิดเพลิน ยินดีสักการะ แต่พึงพอกพูนวิเวก (เอาเมตต์ อภิญญา ย ภิกษุ พุทธสส สาวโก, สกุการั นาทินนุเทยย วิเวก มนุพฺพุหเย)”

*จากหนังสือภาพชุดลือความจริง ในโรงมหรสพทางวิทยุณ ณ สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ถ้าพุทธสาวกมัวกังวลเรื่องลาภยศชื่อเสียง แสดงธรรมเพื่อลาภยศชื่อเสียงเสียแล้ว จะเอาธรรมแท้ที่โชนมาแสดงเพราะจะเลี้ยวเข้าหาตัวเข้าหาลาภเสียเรื่อยไป อาศัยธรรมเป็นเพียงสะพานให้ลาภยศเดินได้เท่านั้น แล้วก็พอใจเพียงเท่านั้นถือว่าเป็นผลของการประพฤติพรหมจรรย์แล้ว ก็จะกลายเป็นอามิสทายาท ไม่เป็นธรรมทายาท พระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ และปัญญาชนไม่สรรเสริญ จะสรรเสริญบ้างก็คงพวกอามิสจักขุกา (ผู้เห็นแก่อามิส) ด้วยกันเท่านั้น พวกนี้แหละจะทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสียเกียรติทรุดโทรม อันตรธานไปในที่สุด เหลือแต่กิจกรรมพิธีกรรมอันเป็นบ่อเกิดแห่งลาภผล ส่วนธรรมตัวแท้อันเป็นไปเพื่อประโยชน์แท้จริงในชีวิต ไม่ได้สอน ไม่ได้นำมาทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ชักชวนให้เพื่อฝันถึงสวรรค์วิมานในโลกหน้าสำหรับญาติโยมพุทธบริษัท ส่วนพระผู้สอนเองอยู่สวรรค์วิมานในโลกนี้ไปก่อน ในอาคารอันใหญ่โตโอ้อ่า มีเครื่องอำนวยความสะดวกทุกอย่างเหมือนคฤหาสน์ระดับเศรษฐี พฤติกรรมอันนี้ของภิกษุบางพวกมีมากขึ้นทุกที ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายอย่างพุทธสาวกผู้มักน้อยสันโดษ ชัดเกล้าหาดูได้ยาก ภิกษุพวกนี้จึงเป็นผู้กล้าเหมือนกา (กากสู่โจ) อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงตำหนิไว้ มีพฤติกรรมคดๆ งอๆ เพื่อให้ได้ลาภ อย่างที่พระอรรถกถาจารย์ล้อเลียนเอาไว้ว่า เมื่อมือเหยงลงไปในข้าวต้ม ถ้าทำนิ้วตรงๆ ข้าวต้มก็ไม่ติดขึ้นมา ต้องงอนิ้วมือ ยิ่งงอมาก ข้าวต้มยิ่งติดมือขึ้นมามาก

ธรรมดาภิกษุผู้มุ่งความสงบใจ มุ่งความชัดเจน ชัดเกล้า ย่อมเป็นผู้มักน้อยสันโดษและซื่อตรง วาง่าย ความเป็นอยู่โดยธรรม ไม่แสวงหาปัจจัยโดยอเนสนา (การแสวงหาผิดธรรมวินัย) เห็นการเสื่อมลาภเสื่อมยศเป็นเรื่องเล็กน้อย เห็นการเสื่อมจากธรรม เสื่อมจากปัญญาเป็นเรื่องใหญ่ เคารพเอื้อเฟื้อในพระศาสนาในพระธรรมในการศึกษาเป็นต้น

๑. ๑ दिन อินทสระ

พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสผู้บำรุงพระศาสนาด้วยปัจจัย ๔ ก็ควรได้รับประโยชน์จากพระศาสนาให้คุ้มกัน ไม่ใช่คิดอยู่แต่ว่าสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบก็พอแล้ว ตนเองคอยแต่ขอรับส่วนบุญที่ท่านแผ่ให้ แบ่งให้ การกินอาหาร การศึกษา เล่าเรียน การพักผ่อนหลับนอน การปฏิบัติธรรม เราต้องทำเอง คนอื่นทำแทนให้ไม่ได้ คนอื่นทำได้เพียงบอกทาง บอกวิธีทำเท่านั้น การแก้ทุกข์เราต้องแก้เองที่จิตใจของเรา เราต้องชำระเองจึงจะบริสุทธิ์ได้ พระท่านทำแทนให้ไม่ได้ การทำบุญได้บุญเพราะล้างบาปในตัวให้น้อยลง การทำดีได้ดีเพราะล้างชั่วในใจให้หมดไป ส่วนผลดีอันเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุขนั้นไม่แน่นอน ได้บ้างไม่ได้บ้างก็ช่างเถิด เพราะลาภ ยศ เป็นต้นนั้น เหตุชั่วก็ทำให้เกิดขึ้นได้ ไม่ใช่ผลแห่งความดีเสมอไป อย่าเข้าใจผิด

พุทธบริษัท ๔ ต้องช่วยกัน ไม่ใช่เลี้ยงให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำไปข้างเดียว ตัวเองคอยแต่รับผลอันคนอื่นทำ ซึ่งถือว่าเป็นการเอาเปรียบ ธรรมดารถ ๔ ล้อ ก็ตาม ๒ ล้อ ๓ ล้อ ก็ตาม เมื่อหมุนต้องพร้อมๆ กันไป จึงจะทำให้ถึงจุดหมาย เร็วและปลอดภัย

ศาสนาหรือพรหมจรรย์เป็นศาลาพักร้อนของคนทุกคน ขอให้เราทำศาสนาให้เป็นเช่นนั้นเถิด ใครหายร้อนหายเหนื่อยแล้วจะจากไปก็ขอให้ไปดี ใครจะอยู่ต่อก็ขอให้ทำคุณประโยชน์แก่ศาลาที่อาศัยบ้าง อย่าเอาเปรียบคนอื่น อย่าสุขสำราญอยู่บนความเหน้อยยากของผู้อื่น ซึ่งอันที่จริงก็เป็นเพื่อนร่วมบริษัทเดียวกัน คือพุทธบริษัทนั่นเอง

ขอให้พวกเราศึกษาสำเหนียกถึงประโยชน์แท้ของศาสนาและของชีวิตกันเถิด อย่ามัวหลงระเริงอยู่ในประโยชน์เทียมนักเลย ชีวิตทางศาสนาของเราจะเป็นหมันเสียเปล่า อะไรที่ดิ้นรนแสวงหากันมาเกือบจะตลอดชีวิต

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

ก็เป็นของคนอื่น แต่สร้างความเดือดร้อนให้เราผู้ตื่นนอนแสวงหาไม่น้อยเลย ลูกเมีย สามี ญาติพี่น้องวงศ์พันธุ์ ก็ต่างคนต่างมา ต่างคนต่างไป นรก สวรรค์ นิพพาน ไปแทนกันไม่ได้ มาพบกันรักใคร่หลงใหลกันอยู่ชั่วคราวแล้วก็แยกกัน จากกัน จิตจางห่างเหินกันไป บางคนแม้อยู่ชายคาเดียวกัน ห้องติดกันก็ เหมือนคนแปลกหน้า เพราะใจไปคนละทาง เราก็ดึงเขามาทางเราไม่ได้ เขาก็ดึงเราไปทางเขาไม่ได้ ใจแยกกันก่อน ทางใครทางมัน กายก็พลอยแยก จากกันไปด้วย คือห่างเหินกันไป

นึกถึงภาษิตในสุตโสมชาดกที่ว่า “ห้องฟ้ากับปลูฟีน้นห่างไกลกัน มหาสมุทรทั้งสองฝั่งก็เช่นกัน แต่ธรรมชาติของสัตบุรุษ (คนดี) กับอสัตบุรุษ (คนชั่ว) ยิ่งห่างกันยิ่งกว่านั้น

(นภมจ ทูเร ปฐวี จ ทูเร

ปาริ สมุททสส ตทาหุ ทูเร

ตโต หเว ทูรตรํ วทนติ

สตมจ ธมโม อสตมจ ราช)*

มีข้อความข้างหน้าอีก ๓ คาถา เกี่ยวกับการคบสัตบุรุษและธรรมชาติของ สัตบุรุษไม่เก่า พราหมณ์ผู้แสดงธรรมนี้กล่าวว่า เป็นสตารหาคาถา คำที่มีค่า เป็นร้อย แต่ท่านสุตโสมฟังแล้วปลื้มใจยิ่งนัก ตรัสว่าไม่ใช่ค่าควรร้อย แต่เป็น ค่าควรพันทีเดียว ควรเรียกว่าสาหัสสิยาคาถา จึงทรงประทานเงิน ๔,๐๐๐ กหาปณะแก่พราหมณ์ผู้กล่าว ดูเถิด บัณฑิตผู้ไม่อ้อมด้วยคำสุภาษิต เหมือนไฟ

*พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ หน้า ๑๓๖ ข้อ ๓๔๒

ไม่อึดด้วยเชื้อ มหาสมุทรไม่อึดด้วยน้ำ การได้สนทนากับบัณฑิต การได้อยู่ร่วมกับบัณฑิตและนักปราชญ์จึงเป็นความสุขของผู้มีใจมุ่งธรรม (ธัมมาภิมุโข) แต่สำหรับผู้มีใจมุ่งแต่โลก มุ่งความสำเร็จทางโลกแล้ว อยู่ใกล้บัณฑิตก็เหมือนทัพพียูกับแกง เหมือนกบอยู่ที่ใต้กอบัว หาได้เซยเกสรบัวไม่ แมลงภู่สู้บินมาจากที่ไกล เพื่อเซยเกสรบัว ได้แล้วก็บินไป

คำว่า ธรรมในที่นี้หมายถึงค่านิยมรสนิยม ความโน้มเอียงก็ได้ ค่านิยมรสนิยม ความโน้มเอียงของลัตบุรุษและอลัตบุรุษนั้นต่างกันต่างกัน ลัตบุรุษชอบฟังธรรม ลังสมธรรม แม่ฟังธรรมจากคนชั้นทาสก็ฟังด้วยความเคารพ* อย่างไม่สุดโลมราชกุมารทูลพระราชาบิดา ส่วนอลัตบุรุษแม่ฟังธรรมจากผู้ทรงศีลทรงธรรม เป็นปราชญ์เป็นพหูสูตก็ฟังอย่างไม่เคารพ มีอาการกิริยาแห่งผู้ไม่เคารพธรรม

“ในข้างแรม (กาฬปักข์) พระจันทร์ย่อมมืดลงทุกวันจนมืดสนิท การคบคนชั่วก็เหมือนกัน ย่อมนำชีวิตให้เสื่อมลงและมืดมิดในที่สุด ในข้างขึ้น (สุกรปักข์) พระจันทร์ย่อมสว่างขึ้นทุกวัน จนสว่างเต็มดวง การคบลัตบุรุษก็เหมือนกัน ทำให้ชีวิตดีขึ้นทุกวัน จนเต็มที น้ำฝนตกในที่ดอน ชั่งอยู่ไม่ได้ ย่อมไหลไปฉนใด การคบอลัตบุรุษก็เหมือนกัน ไม่มั่นคง ไม่ยั่งยืน น้ำฝนตกลงในสระที่ขังน้ำ ย่อมชั่งอยู่ได้นานฉนใด การคบลัตบุรุษก็ฉนนั้น ไม่รู้จักเสื่อม ตั้งอยู่นานชั่วชีวิต”

“ถ้าชาวพุทธเราวางความเชื่อลงไปในกฎแห่งกรรม
อย่างที่พระบรมศาสดาทรงสอนอย่างมั่นใจแล้ว
จะไปเสียเวลาทำไมกับเรื่องการอ้อนวอน ขอนั้น ขอนี่
จากรูปเคารพ จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

ไม่เป็นไปตามที่อ่อนวอน

๑. คำสวดอันเป็นคาถาซึ่งนิยมเชื่อกันว่าขลังและศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่จะบันดาลอะไรต่ออะไรให้ผู้สวดนั้น ส่วนมากพอแปลออกมาแล้วเป็นคำอ่อนวอนเสียแทบทั้งสิ้น

ตามหลักพระพุทธศาสนา ผลย่อมเกิดตามเหตุ ไม่ใช่ตามที่ใครอ่อนวอน ถ้าอ่อนวอนเอาได้ ใครเล่าจะพลาดจากสิ่งที่ตนประสงค์เพราะทุกคนมีสิทธิอ่อนวอนด้วยกัน แต่เพราะเหตุที่อ่อนวอนเอาไม่ได้ เราจึงต้องลงมือทำเหตุให้ตรงกับผลที่เราต้องการ จะอ่อนวอนสักเท่าไรก็ไม่เป็นไปตามที่อ่อนวอน เมื่อเป็นเช่นนี้เราจะมัวเสียเวลาทำไมกับการอ่อนวอน เอาเวลานั้นไปทำเหตุให้ตรงกับผลที่เราต้องการ ด้วยการใช้สติปัญญา ใช้ความรอบคอบ ความอดทน จะไม่ดีกว่าหรือ

ผู้มีนิสัยพึ่งตนเอง จะไม่นิยมการอ่อนวอน นิสัยนี้เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้า ผู้ประกาศพระพุทธศาสนาทรงประสงค์ปลูกฝังให้แก่องค์งามขึ้นในจิตใจของพระพุทธสาวกตั้งแต่สมัยเริ่มแรก ท่ามกลางศาสนาพราหมณ์และลัทธิต่างๆ อันอุดมไปด้วยการอ่อนวอนและฝากตนไว้กับเทพเจ้าผู้ได้รับความนิยมน่าศักดิ์สิทธิ์ ถ้าพูดได้ เทพเจ้าเหล่านั้นก็คงพูดอยู่อย่างเดียวกันว่า “พวกเจ้าจงเสียสละเพื่อข้าพเจ้าต้องช่วยตัวเอง และช่วยกันเอง จึงจะอยู่รอดได้”

๒. ในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (ปายาสีราชัญญสูตร เล่ม ๑๐) เล่าไว้ว่า พระเจ้าปายาสีสนทนาธรรมเรื่องตายแล้วเกิดหรือตายแล้วสูญ พระเจ้าปายาสีทรงเห็นว่าคนตายแล้วสูญ โลกหน้าไม่มี ทรงพิสุจน์หลายอย่างแต่ผิดวิธี พระกุมารกัสสปเห็นอย่างพุทธสาวกว่า หากยังมีกิเลสอยู่ ตายแล้วเกิดอีก ยกเหตุผลมาหลายอย่าง จนพระเจ้าปายาสียอมจำนนด้วยเหตุผล แต่ไม่ยอมละทิฐิ ทรงอ้างว่าใครๆ ก็รู้กันหมดแล้วว่าพระองค์เห็นเช่นนั้น (เกรงจะเสียหน้า) พระกุมารกัสสปขอให้ทรงละทิฐินั้นเสียเพราะไม่เป็นประโยชน์แก่ใคร ด้วยการอุปมาให้ทรงสดับ ๔ เรื่องมีเรื่องหนึ่งว่า

ชายสองคนเดินทางออกมาจากบ้านไปที่อื่น ได้พบสิ่งของต่างๆ มากมาย เช่น เชือกป่านด้าย ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย เหล็ก โลหะ ดิบุก ตะกั่ว เงินและทอง โดยลำดับ คนหนึ่งได้เชือกป่านแล้วพอใจ เมื่อพบของดีก็ว่าก็ไม่ยอมทิ้งป่าน เพราะถือว่า ผูกมัดไว้ดีแล้ว ถือมานานแล้ว ส่วนอีกคนหนึ่ง เมื่อเห็นสิ่งที่ดีกว่า ก็ทิ้งของเก่า ถือเอาของใหม่ดีกว่า มีราคามากกว่า เมื่อกลับมาถึงบ้าน คนหนึ่งได้แต่ป่านมา ไม่เป็นที่ชื่นชมยินดีของบุตรและภรรยา ส่วนอีกคนได้ทองไปมาก เป็นที่ชื่นชมยินดีของบุตรและภรรยา

ด้วยเหตุนี้ขอให้พระเจ้าปายาสีละทิฐิที่ไม่ดีเสีย สมาทานทิฐิ คือความเห็นที่ดี ที่เป็นลัมมาทิฐิ

๓. ในสังกมมสูตร เราได้รับคำสอนให้ยึดถืออะไรๆ อยู่เป็นอันมาก ในลักษณะคล้ายชายคนที่แบกเชือกป่าน ด้วยเสียดายว่าแบกมานานแล้ว แม้พบสิ่งที่ดีกว่าในภายหลังก็ไม่ยอมละทิ้งสิ่งที่เคยยึดถือไว้ด้วยอุปาทาน รุ่งรังไปหมด เวลาและกำลังความสามารถของคนเรามีอยู่อย่างจำกัด เมื่อไป

๑. ๑ दिन อินทสระ

แบกยัดสิ่งที่มีคุณค่าน้อยไว้เสียมากแล้ว จะเอาเวลากำลังที่ไหนไปทำสิ่งอันมีคุณค่ามาก คุณค่าสูง จึงเสียเวลาหมดกำลังไปกับสิ่งที่ไร้คุณค่าหรือเป็นค่ารอง คุณค่าเทียม มากกว่าคุณค่าแท้ คุณค่าจริง

ลองดูคาถาป้องกันภัย ๑๐ ทิศ อีกสักอย่างก็ได้ ซึ่งเป็นภาษาที่เพี้ยนประหลาด ไม่รู้ใครเป็นคนแต่ง ลองอ่านดูสักบทก็ได้ เป็นภาษาอะไร

บูรพารัสมิง พระพุทธคุณัง บูรพารัสมิง พระธัมเมตัง บูรพารัสมิง พระสังฆานัง ทุกขะโรคะภะยัง วิวิญชัยเย ลัพพะทุกข์ ลัพพะโคก ลัพพะโรค ลัพพะภัย ลัพพะเคราะห์ เลนียดัจญโร วิวิญชัยเย ลัพพะธะนัง ลัพพะลาภัง ภวันตุ เม รักขันตุ สุรักขันตุ ฯลฯ

ต่อไปก็เป็นอาคะเนยรัสมิง, ทักษินรัสมิง, หรดีรัสมิง, ปัจฉิมรัสมิง, พายัพรัสมิง, อุตรัรัสมิง, อีสานรัสมิง, อากาศรัสมิง, ปรุวัรัสมิง,

เปลี่ยนแต่ทิศ ข้อความนอกนั้นเหมือนกันทุกตัว

ตามนี้พอจับความได้ว่า สวดไปสวดมากก็อ่อนวอนขอให้พ้นทุกข์โศกโรคภัย และขอทรัพย์ ขอลาภ (ลัพพะธะนัง ลัพพะลาภัง ภวันตุ เม) ซึ่งมีความโลภเป็นเบื้องหน้าหรือเป็นตัวนำ ไม่ใช่สวดเพื่อความสงบเพื่อความหลุดพ้นแต่ประการใด

ถ้าคนเราจะหายทุกข์โศกโรคภัยได้และมีทรัพย์มีลาภได้ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล้ว เราคงมาช่วยกันสวดเถิด ปัญหาเรื่องโรงพยาบาลไม่พอ แพทย์ไม่พอ ปัญหาเรื่องโจรผู้ร้ายและเรื่องเศรษฐกิจต่างๆ จะได้หมดสิ้นไป แต่ว่า...

“ถ้าทุกอย่างเป็นไปตามใจนึก”

คงพิลึกลึกลับสนอลหมาน

เพราะมนุษย์พึงเพื่อทะเยอทะยาน

ความต้องการมีมากหากประมวล”*

และเป็นอย่างที่พระคาสตาตร์กล่าว “แม้จะเนรมิตภูเขาใหญ่ทิ้งลูกให้เป็นทองคำก็ไม่พอแก่ความต้องการของคนๆ เดียว” (อ.ธรรมบทภาค ๗ นาควรรค มารวัดตุ) ถ้าไปเจอภูเขาทองคำเข้าจริง เมื่อมนุษย์ยังมีความโลภอยู่เช่นนี้ พวกเขาจะแย่งกันและฆ่ากันตายเกือบหมด ภาพยนตร์เรื่องขุมทองแมคแคนน่าเป็นตัวอย่างอันดีในเรื่องนี้

๔. ถ้าจะสวดยอดพระกัมภ์ไตรปิฎกให้ง่าย ไม่ต้องท่องนานให้ลำบากในการจำก็ท่องแล้วสวดหัวใจพระไตรปิฎกไม่ดีกว่าหรือย่อยๆ ดังนี้

๑. หัวใจพระวินัยปิฎก : อา ปา มะ จู ปะ (เกี่ยวกับคัมภีร์พระวินัย)

๒. หัวใจพระสุตตันตปิฎก : ที มะ ลัง อัง ขุ (เกี่ยวกับคัมภีร์พระสุตตร)

๓. หัวใจพระอภิธรรมปิฎก : ลัง วิ ธา บุ กะ ยะ ปะ (เกี่ยวกับคัมภีร์พระอภิธรรม)

ศึกษาเพิ่มเติมเสียหน่อยว่าคำไหนหมายถึงอะไร กระผมจะไม่กล่าวรายละเอียดในที่นี้เพราะจะมากเรื่องไป ถ้าใครจะเรียก ๑๗ คำนี้ว่าเป็นยอด

*บทกลอนของ ศ.ฐปณีย์ นาครทรรพ ประธานอนุกรรมการการเผยแผ่เอกลักษณ์ของไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล

๑. วดีน อินทสระ

พระกัณฑ์พระไตรปิฎกก็น่าจะพออนุโมทนาได้ ถ้าใครอยากสวดนานสวดมาก ก็ว่ากลับไป-มาสัก ๑๐๐-๑,๐๐๐ เทียบก็ไม่เป็นไร ถ้าสวดเพื่อให้อใจเป็นสมาธิ จะสวดอะไรก็ได้ที่มีพยัญชนะและเนื้อความไม่วิบัติ ถ้าสวดเพื่อขลังศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอทรัพย์ ขอลาภ ก็ไม่ใช่แนวทางของพระพุทธศาสนา

กระผมขอกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งว่า กระผมเพียงแต่ชี้แจงให้ทราบว่าจะอะไร เป็นอะไรเท่านั้น ส่วนใครจะเชื่อถืออะไร อย่างไร กระผมไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ เรื่องส่วนตัวของท่าน กระผมอยากฟังทรรศนะจากทุกคน แม้จะเป็นทรรศนะที่ กระผมไม่เห็นด้วยก็จะส่งเสริมให้ท่านพูดเพื่อเสรีภาพทางการแสวงหาความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นปัจจัยนำไปสู่ปัญญา และความเห็นที่ถูกต้องต่อไป

อนึ่งพระคาถาต่างๆ ที่สวดร้องท่องบ่นกันอยู่นั้น แม้จะมีพยัญชนะถูกต้อง แปลได้ดี แต่งได้ไพเราะ แต่ชาวพุทธก็ควรวิเคราะห์อีกชั้นหนึ่งว่า เป็นไปได้จริงหรือไม่? เราควรวางความเชื่อลงไปในกฎแห่งกรรม คือ การกระทำทั้งบุญ และบาป หรือในคาถา? ของพระองค์แล้วพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

แต่สิ่งที่ยากก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์เสมอไป ถ้าเราไม่รู้ว่าอะไรเป็นเหตุให้เกิดผลอย่างไร เช่น ถ้าต้องการน้ำมันก็ต้องคั้นจาก เมล็ดงา ไม่ใช่จากเมล็ดทราย ถ้าต้องการนมโคก็ต้องคั้นจากนมของแม่โคนม ไม่ใช่จากเขาโคตัวผู้ ถ้าทำผิดที่ ผิดวิธี เพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจแล้ว แม้จะใช้ความพากเพียรเพียงใด ยากเพียงใดก็ไม่สำเร็จประโยชน์ได้

ด้วยเหตุนี้ วิมังสา คือปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาจึงสำคัญมาก ขอให้ชาวพุทธในระดับผู้นำช่วยกันสาดแสงสว่าง คือปัญญาเข้าไปในดวงใจของชาวพุทธด้วยกันเถิด เขาจะได้อรู้ว่าอะไรเป็นอะไร คิดว่าสงสารเขา พวกเขาได้

ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา

เสียสละมามากแล้วเพื่อชาวพุทธในระดับแนวหน้า อย่าได้มอมเมาพวกเขาให้หลงผิด เมื่อเขาสมควรจะผ่าตัดก็ผ่าตัดลงไปเลย อย่ามัวให้ยาหอม เลี้ยงโรครเอาเงินคนไข้อยู่เลย

ชาวพุทธเกิดวิกฤตศรัทธาบ่อยๆ ในสังคมไทย และอยู่ในสภาพที่อ่อนแรงอ่อนกำลังเพราะขาดกำลังปัญญาในศาสนาของตน มีกำลังศรัทธามาก แต่ต้องแบ่งไปให้ศรัทธาที่วิปริตเสียอีก จึงเป็นศรัทธาญาณวิปริต คือศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ซึ่งถ้าตัดสินตามหลักพุทธแล้วมีผลเป็นลบคือใช้ไม่ได้ กำลังสติและสมาธินั้นอ่อนเต็มที่ ส่วนความเพียรมีพอสมควรแต่เป็นมิจฉนวนยามะเสียไม่น้อย อบายมุขจึงเต็มเมือง ไม่เว้นแม้แต่ในวัด พระสงฆ์บางรูปเล่นการพนันเล่นหวยใต้ดินด้วยความโลภในทรัพย์ ชาวบ้านทั่วไปจำนวนไม่น้อยหวังรวยจากการพนัน นิสสัยการพนันกับนิสสัยเกียจคร้าน ทำการงานอันเป็นลัมมาชีพเป็นของคู่กัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน

๗. สังคมไทยเราเป็นเมืองพุทธก็จริง แต่วิถีชีวิตของคนไทยเป็นพุทธก็เปอร์เซ็นต์ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต เมื่อค่านิยมมันเพี้ยนเสียแล้ววิถีชีวิตจะไม่เพี้ยนตามหรือ เรามีค่านิยมเป็นวัตถุ ทำดีต้องได้ดีให้เห็นเป็นวัตถุ ถ้าไม่ได้วัตถุ ไม่ได้ยศ ถือว่าไม่ได้ดี นี่คือค่านิยมที่ไม่เข้าใจแม้ในเรื่องว่า “ทำดีได้ดี” สวดมนต์ให้ได้ลากให้ได้ทรัพย์ ไม่ได้นึกถึงคุณค่าภายในที่จะเกิดขึ้นกับจิตใจ กับการพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นคุณค่าที่ดีกว่าตั้งเยอะ แต่กระแสสังคมของเรามันเขี้ยวกรากไปทางวัตถุนิยม ทั้งสังคมวัดและสังคมบ้าน

ท่านอาจารย์พุทธทาสมีปณิธานอยู่ข้อหนึ่งใน ๓ ข้อว่า “ให้ชาวพุทธถอนตัวออกมาเสียจากวัตถุนิยม” มิฉะนั้นแล้วสังคมเราจะไปไม่รอด สังคมเราจะล้าสนวนวาย

เดิมกระผมตั้งใจจะเขียนเรื่องนี้เพียงเล็กน้อยตามที่บอกไว้ข้างต้นแต่ยิ่งเขียนก็ยิ่งหลงไหลออกมา จึงค่อนข้างมากไปหน่อย ถ้ามีบางคำรุนแรงไปบ้าง กระผมขออภัย และขอยืนยันคำเดิมว่ากระผมไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับศรัทธาส่วนตัวของใคร เพียงแต่พูดถึงหลักความจริงตามที่กระผมเข้าใจตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ติกลงให้ได้ยินเท่านั้น

๘. มีผู้สงสัยว่า การทำความดีแล้วขอพรหรืออธิษฐานให้ได้อย่างนั้นอย่างนี้ ก็กับการสวดอ้อนวอนขอการคุ้มครอง ขอลาภ จะเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

ตอบว่าต่างกัน การทำความดีแล้วขอพรหรือการอธิษฐานนั้นอยู่บนพื้นฐานของคุณงามความดี อันที่จริงแม้ไม่ขอก็ได้อยู่แล้วตามเหตุ แต่ถ้าตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย ก็ช่วยให้กระแสแห่งบุญกุศลส่งไปทางนั้นมากขึ้น เปรียบเสมือนน้ำตามธรรมชาติไหลลงสู่ที่ลุ่มอยู่แล้ว แต่ถ้าเราทำรางให้ไหลไปทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ก็ไหลไปทางนั้นมากเป็นพิเศษ เปรียบอีกอย่างหนึ่ง ปลูกมะม่วงได้ต้นมะม่วง-ได้ผลมะม่วง ปลูกขนุนได้ต้นขนุน-ผลขนุน ปลูกทุเรียนก็เหมือนกัน แต่เราสามารถรวมผลเหล่านั้นแปลงเป็นเงิน ไปซื้อบ้านซื้อรถยนต์ได้ แปลว่าได้ผล ๒ ชั้น ชั้นที่ ๑ ผลตามธรรมชาติ ชั้นที่ ๒ ผลตามที่ตั้งใจ เรื่องนี้ไม่ขัดกฎแห่งกรรม แต่สอดคล้องกับกฎแห่งกรรม

พ่อแม่ที่ปรารถนาดีต่อลูก อยากให้ลูกทุกคนมีความสุข ความเจริญ อวยพรให้อยู่เสมอ แต่ทำไมลูกบางคนจึงตกต่ำลำบาก บางคนได้ดีมีสุข เพราะเขาทำของเขาเอง กรรมของเขาเองนำเขาไปสู่ความตกต่ำ (ลानी कमानी नयन्ति तु क्वचित्) พ่อแม่มีส่วนช่วยเหลือ แต่ตัวหลักคือตัวของเขาเอง เพราะพ่อแม่เรียนแทนเขาไม่ได้ ทำงาน ทำความดีแทนเขาไม่ได้ ถ้าเขาทำความดี

มากๆ พ่อแม่ที่ชั่วก็ถึงเขาจนรอกไม่ได้ เขาต้องไปตามทางของเขา (อดดา
หิ อดตโน คติ)

จะเห็นว่า กฎแห่งกรรมนั้นครอบคลุมและสำคัญต่อวิถีชีวิตเพียงใด ถ้าท่านวางชีวิตลงไปในหลักกรรมแล้ว ท่านจะไม่วุ่นวายกับมงคลภายนอก กับสิ่งบันดาลภายนอกซึ่งมีมากมาย และลับสนจนทำให้ท่านเวียนหัวและส่วนมากแฝงมากับผลประโยชน์เป็นเงินทองชื่อเสียงทั้งสิ้น สิ่งเหล่านั้นทำให้ท่านสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้ท่านอ่อนแอ ทำให้เลี้ยงไม่รู้จักโต พึ่งตัวเองไม่ได้ ท่านเป็นคนน่าสงสารเพียงไร

การให้พรของผู้ใหญ่ต่อเรานั้น เราไม่ปฏิเสธ เพราะเรารู้ว่าเป็นความปรารถนาดีของท่าน พวกเราทุกคนก็มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้เขามีความสุขและเปล่งวาจาออกไป เป็นธรรมข้อหนึ่งคือเมตตา เราให้เมตตาและรับเมตตากันอยู่เสมอ เป็นคนละอย่างกับการสวดอ้อนวอน ทำที่ที่เราแสดงออกอย่างเมตตากรุณา กับทำที่ที่แสดงออกอย่างสวดอ้อนวอนไม่เหมือนกัน สภาพจิตก็ไม่เหมือนกัน ทำที่แห่งเมตตากรุณาเป็นความอ่อนโยน นุ่มนวล ผ่อนคลาย แต่ทำที่แห่งการสวดอ้อนวอนขอลาก ขอยศ ยิ่งขอยิ่งเครียดเพราะเป็นการนำเข้าตัว ไม่เป็นการปลดปล่อย ไม่ใช่แนวทางแห่งการดำเนินไปสู่สุริยภูมิ ถ้าจะทำอย่างที่พระพุทธรองค์ทรงสอนก็ต้องตั้งหลักไว้ว่า ต้องการสิ่งใด ต้องพยายามทำเหตุให้ตรงกับผลที่ต้องการ ผลก็จะเกิดตามขึ้นมา จะเร็วหรือช้า สุดแล้วแต่เหตุปัจจัยอื่นๆ ที่จะเข้ามาเป็นตัวประกอบ เพราะชีวิตมิใช่สูตรสำเร็จ ชีวิตมีเงื่อนไขอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ มากมาย

ประวัติย่อ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตตภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อจำความได้ พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากกรอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี ที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ลาลิกขา เมื่อ ๒๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ.๗)
- ศาสตรบัณฑิตบัณฑิต (มหามกุฏราชวิทยาลัย)
- M.A. (ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงาน

สอนวิชาศีลธรรม

- ที่โรงเรียนราชินี
- ที่โรงเรียนพณิชยการสีลม (อาจารย์ผู้ปกครอง)
- ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และเป็นหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท
- สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท-มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓)
- สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๓)
- สอนที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ (เป็นระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)
- สอนพิเศษประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ (เป็นระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)
- บรรยายพิเศษในที่ต่างๆ ตามที่ได้รับเชิญ
- บรรยายธรรมทางวิทยุตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จนถึงพ.ศ.๒๕๕๐ โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง (เป็นระยะเวลา ๑๑ ปีเต็ม)

การประพันธ์

- เขียนหนังสือประเภทต่างๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีประมาณกว่า ๑๖๐ ชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

ทำนิตยสาร

- เป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักร ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๙
- เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนา และมนุษยธรรม (กคม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๗	ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงาน ลัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือ เรื่อง “จริยาบถ” และในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือ เรื่องจริยศาสตร์
ปี พ.ศ. ๒๕๒๕	ได้รับพระราชทานรางวัล “เสาสมาธรรมจักร” ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ประเภทวรรณกรรม เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
ปี พ.ศ. ๒๕๓๓	ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ด้าน ศาสนา จากบทความเรื่อง “หลักกรรมกับการ พึ่งตนเอง”

- ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ได้รับรางวัล “พุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณ” ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
- ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้รับรางวัล “บุษนิยบุคคลด้านภาษาไทย” เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔ ได้รับรางวัล “นราธิป” ในฐานะนักเขียนอาวุโส ประจำปี ๒๕๕๓ จากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย (ในพระบรมราชูปถัมภ์)
- ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ได้รับรางวัล “ผลงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่นด้านวรรณกรรม” ประจำปี ๒๕๕๔ จากมูลนิธิศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐราชบัณฑิต (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

เรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา นอกจากจะได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (*Encyclopedia of World Literature in 20th Century*) ได้นำเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาไปสวดตีไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่าได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

ชาวพุทธเราแม้จะมีวิกฤตศีลครัทธาอยู่บ้างเป็นระยะๆ
แต่ถ้าได้ปัญญาเพิ่มขึ้นก็เป็นสิ่งที่น่าพอใจ
เหมือนเสีย ๑ ได้ ๑๐ เพราะปัญญาเป็นคุณธรรมอันสูงสุด
นำไปสู่ความหลุดพ้น (วิมุตติ)
พุทธศาสนาเองก็เป็นศาสนาแห่งปัญญา
ไม่ใช่ศาสนาแห่งศรัทธา
พระพุทธรูปศาสนาไม่ต้องการให้บุคคล
เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากปัญญา
ไม่ต้องมอบกายถวายชีวิตต่อสิ่งใดต่อบุคคลใด
ที่ยังไม่ได้ตรองให้เห็นด้วยปัญญาเสียก่อน

Facebook : อาจารย์วศิน อินทสระ

Facebook : Wasin Indasara

www.Ruendham.com

www.kanlayanatam.com